

Innhold:

Nyhet

Hayseed Dixie i Storsalen

Diskuterer fremtiden

- Jeg er studentenes minister

Skal lede studentene

- Innflytting høsten 2010

Prøver på nytt

Kloakkluft på Gløshaugen

Ny leder i StL

Ryk og reis i Storsalen

- Lever opp til kravene

Reportasje

Engasjerte i bakken

Utdanning bak låste dører

Bakkekontakten

På eventyrfabrikken

Dommens dag

Hysj! Vær stille!

Når de små timer blir lange

På toppen av forskningen

Søvn

Kultur

Danser mot Europa

Rabattordning utelukker studentene

Morbid moro

- Ta lånekassepenga og reis!

Den anonyme oppfølgeren

En måned på etterskudd

Magi på Gamle scene

Ny Kosmoramasjef

Det uendelige lerret

Familien, på godt og vondt

Meninger

Skal personvernet ofres i terrorkampen?

Riktige, ikke positive bilder

Ja til høyskolene, nei til Stjernø-utvalgets sentraliseringsreform

Fordomsfullt fra Femmina

Kommentar

Kvinner valg

Bisper til besvær

Det kan bare storebror

Usosial lisens

Brennpunkt Bergen

Et stort stykke Norge

Kronikker

Uten en tråd

Flytter 5 millioner fra boliger til barnehager

Jonas kommer ikke

Arkitekturfakultetets framtid

Kan glansbildet slå sprekker?

Hele verden, ikke bare Europa

Studentenes stemme

Forskningsjuks - et symptom

Repressiv representativitet?

En krone her og en krone der?

Leserbrev

Toppstudenten - kommersielle krefter framfor studenttrivsel?

Pressen: terningkast 2

UKAs manifest: pupper og pusekatter?

Likestillingsspørsmålet

Uetterrettelig om Psykologisk institutt

Administrativ dissonans?

Å gjøre noe bra for studentene

Under Dusken er utdatert

ISAFs viktige rolle i Afghanistan

Studentene - en privilegert gruppe?

Editorial

Redaktørbytte i Under Dusken

Ein politisk universitetsfloke

Eit fornuftig eksperiment

Ikkje forby niqaben

Fleire er ikkje betre

Kast terningen

Opphev bussmonopolet

Heilbom

Framtidsrettet gassvedtak

Gode idéar, svak lut

Anmeldelser

No need to rewind

Melankolsk maktdemonstrasjon

Sterkt, men ufullstendig om ungdom

Barneteater for voksne

Rå skittenrealisme

Nært søskenportrett

Raffinert terrorteater

Eksplosiv kommunikasjon

Lekent med Beckett

Slipp uten fest

UKA-07

Bestialitetens historie

Stemningsfylt avslutning av UKA

Full snøfest

Untermensch

Vaklende vinsmaking

Gentlemen av gull

Store ambisjoner med varierende resultat

Intrikat støy

Uten grenser i Storsalen

Stumme av skrekk

[< Forrige](#) | [Indeks](#) | [Neste >](#)

Hayseed Dixie i Storsalen

Se Student-TVs video fra konserten under.

Tekst:

Ill/Foto: n/a

Se bilder og video fra Hayseed Dixie her.

Diskuterer fremtiden

Studenter fra hele landet samles i helgen for å bestemme hva studentorganisasjonene skal gjøre det kommende året og hvem som skal fronte studentenes sak.

Tekst: Irene Stendal
Ill/Foto: Irene Stendal

Landstinget til Norsk Studentunion (NSU) og Landsmøtet til Studentens Landsforbund (StL) går av stabelen i helgen, i henholdsvis Stavanger og på Hamar. Dette er de øverste organene i studentorganisasjonene og her skal det bestemmes hva organisasjonene skal gjøre det neste året.

I Stavanger deltar det rundt tjue delegater fra Studenttinget NTNU og på Hamar er det samlet 12 stykker fra HiSt. Begge organisasjonene skal blant annet diskutere sammenslåing, politisk plattform, resolusjoner og valg.

- Jeg er studentenes minister

*Forsknings og høyere
utdanningsminister
Tora Aasland gjestet Norsk
Studentunion sitt landsting
i helgen.*

Tekst: Irene Stendal
Ill/Foto: Irene Stendal

På Landstinget til Norsk Studentunion er det stort fokus på heltidsstudenten, internasjonalisering og lokale utfordringer.

- Det er studentene som er min viktigste samarbeidspartner, sier Tora Aasland.

Campusutvikling ved NTNU

Etter hilsningstalen til Landstinget tok ministeren seg til til å svare på spørsmål. Studenttinget NTNU (STi) utfordret ministeren ved å stille spørsmål om samlokaliseringen i Trondheim.

- Hun svarte ganske vakt, men det var vel egentlig forventet. Poenget var å sette det på dagsorden, sier Anne Karine Nymoen leder av STi.

STi har i samarbeid med Studentsamskipnaden i Trondheim utarbeidet et brev hvor de peker på de utfordringene som finnes i Trondheim.

"Hvis ikke faglig integrering og samlokalisering skjer, vil det etter vår mening være like greit å oppløse NTNU og gå tilbake til NTH og Universitetet i Trondheim" heter det i brevet.

Skal lede studentene

Norsk Studentunion og Studentenes Landsforbund har fått nye ledere, Ingvild Stakkevold Reymert og Øistein Svelle. De har fått ansvaret for å lede studentene det kommende året.

Tekst: Irene Stendal

Ill/Foto: Irene Stendal

Ingvild Stakkevold Reymert fra NSU Oslo er valgt til ny leder for Norsk Studentunion. Hun overtar for Per Anders Torvik Langerød 1. juli.

– Jeg er veldig glad og stolt over å ha blitt valgt til leder av Norges beste studentorganisasjon. Jeg kommer til å kjempe for bygging av flere studentboliger og for å reversere kuttet i høyere utdanning, sier den nyvalgte lederen i en pressemelding

Det er også valgt et arbeidsutvalg på følgende personer:

Helge Lundsvoll Andersen, NSU NTNU

Erling G. Hillestad, NSU Oslo

Marte Sendstad, NSU NTNU

Even Sørland, NSU Bergen

Arbeidsutvalget konstituerer seg selv.

Øistein Ø. Svelle fra Høgskolen i Oslo er valgt til leder av Studentenes Landsforbund. Han har vært veldferdsansvarlig StL inneværende år. Med seg får han følgende personer:

Nestleder: Stine Halvorsen, Høgskolen i Bergen

Velferdspolitisk ansvarlig: Andreas Faye-Lund, Høgskolen i Sør-Trøndelag

Internasjonalt ansvarlig: Ina Tandberg, Høgskolen i Buskerud

Fag- og forskningspolitisk ansvarlig: Kent Are Varmedal, Høgskolen i Narvik

- Innflytting høsten 2010

SiT har valgt entreprenørselskapet Skanska Norge som samspillspartner i ombyggingen av Berg studentby.

Tekst: Bjørn Grimsmo

Ill/Foto: None

- Vi har planlagt at Berg studentby skal være klar for innflytting høsten 2010, sier konsernstyreleder Martin Gustavsen i Studentsamskipnaden i Trondheim (SiT).

SiT annonserte i dag mer konkrete planer for den kommende ombyggingen av studentbyen ovenfor Gløshaugen. Blant annet har samskipnaden valgt bedriften Skanska Norge som entreprenør til arbeidet.

Utsatt prosjekt

SiT vedtok i mai 2005 at den gamle studentbyen skulle renoveres. Byggingen var planlagt å starte i 2007, men ble utsatt på grunn av utilstrekkelige midler fra Kunnskapsdepartementet. I februar fikk SiT 153 millioner kroner til formålet, og riving og bygging skal etter planen begynne i januar 2009.

Studenter som bor på Berg i dag, kommer til å få tilbud om å bli boende ut juni i år, og vil deretter få tilbud om bosted i en annen studentby. Fram til rivingen vil Berg studentby være tilgjengelig for studenter med behov for kortsiktige botilbud.

Miljøfokus

- Vi har et stort fokus på miljø i forhold til resirkulering og energisparing, sier Gustavsen.

- Det meste av Berg studentby skal rives og bygges på nytt, men i de husene som bare skal renoveres, vil vi gjenbruke 90 prosent av materialene. Når Berg er ferdig, vil den ha et energiforbruk per kvadratmeter som er en fjerdedel av hva Moholt studentby har i dag.

Ifølge konsernstyrelederen vil SiT bestemme seg for endelig prosjekt og detaljer rundt den 20. juni.

Prøver på nytt

Studentenes Landsforbund og Norsk Studentunion vedtok i helgen at de skal inngå nye forhandlinger om sammenslåing av de to organisasjonene

Tekst: Irene Stendal

Ill/Foto: n/a

Til tross for tidligere nederlag har ikke studentorganisasjonene gitt opp drømmen om en samlet studentorganisasjon. Norsk Studentunion (NSU), som representerer studenter fra universiteter, og Studentenes Landsforbund (StL), som representerer høyskoler og private institusjoner, har begge vedtatt at det skal inngås nye forhandlinger. - Det er veldig stor stemning i StL for å ta opp igjen forhandlingen om sammenslåing med Norsk Studentunion. Landsmøtet vil sette ned et nytt forhandlingsutvalg, og har bedt landstyre om å diskutere prosessen videre. Vi er spent på hva Landstinget vil gå inn for, sier Olav Øye, leder av StL. Sammenslåing av de to studentorganisasjonene har vært et hett tema de siste årene og spørsmålet har vært behandlet to ganger tidligere, i 2002 og 2006. Under de tidligere voteringene har det vært flertall i begge organisasjonene for sammenslåing, men ikke nødvendig flertall. Hvor lang tid forhandlingene skal ta skal bestemmes av de respektive landsstyrer.

Kloakklukt på Gløshaugen

På grunn av arbeid med kloakkrør vil det lukte vondt på Gløshaugen i hele dag. Teknisk avdeling sier arbeidet skal være avsluttet i løpet av dagen.

Tekst: Marte Borhaug

Ill/Foto:

Arbeidet vil medføre en stikkende lukt, men ifølge Innsida ved NTNU er lukten ufarlig å puste inn. Det skal være områdene rundt sentralbyggene og Gamle fysikk som blir rammet av lukten. Teknisk avdeling opplyser til Innsida at arbeidet skal skje i området rundt sentralbyggene og gamle fysikk. Der påføres kloakkrørene "styren", også kjent som vinylbenzen, for å hindre at planterøtter skal ødelegge rørene. Dette stoffet har en ubehagelig lukt. Arbeidet vil også føre til utslipp av en del eksos.

Rørtettingen skal være avsluttet i løpet av dagen.

Ny leder i StL

Hamar: Øistein Svelle (25) ble søndag valgt til ny leder av Studentenes Landsforbund.

Tekst: Sivert Frøseth
Rossing
Ill/Foto:

Studentorganisasjonen er Norges største, og representerer om lag 100.000 studenter ved 30 statlige og private utdanningsinstitusjoner.

Svelle sier i en pressemelding at han vil arbeide for at studentene kommer høyere opp på prioriteringslisten til politikerne. Han mener studentene sakker akterut når det gjelder sosiale rettigheter sammenlignet med andre grupper i samfunnet.

Ryk og reis i Storsalen

På lørdag er det festmøte om reising på Studentersamfundet. Da legges det opp til begeistring og glede heller enn debatt.

Tekst: David Bach

Ill/Foto: None

– Dette er jo en av de store hjertesakene til samfundetsjef Øyvind, han snakket om reise allerede ved sitt eget valg, sier presseansvarlig Eivind Lindeberg i Styret ved Studentersamfundet.

På spørsmål om temaet vil vekke debatt i Storsalen er Lindeberg noe tvilende.

– Det er vel kanskje ikke den store debatten vi legger opp til, mer begeistring og glede. Formålet er å hylle reising og den kulturopplevelsen reising medfører, så jeg tror ikke CO2-problematikk ved det å reise vil stå høyest på plakaten dette møtet, svarer han.

Lindeberg forteller at Styret er veldig fornøyde med å ha fått tak i Sigurd Sollien og Jens Riisnæs som talere ved møtet. Sistnevnte er en meget bereist journalist, kanskje mest kjent fra programmet Ut i verden på NRK P2. Sollien på sin side er kanskje best kjent fra forskjellige reiseprogram på TV Norge, og sammen mener Lindeberg at de to vil fungere godt som festtalere.

– Sigurd er jo alltid festlig, så vi håper han blir den morsomme, og at Jens blir den som vet alt, i og med at han faktisk har vært overalt, sier han.

– Hvor mange forventer dere at vil delta på et møte om reising?

– Det er alltid litt vanskelig å vite, men jeg regner jo med at det blir fullt. Kanskje ikke «åtte hundre-fullt», men jeg tror det blir rundt fire, fem hundre.

- Lever opp til kravene

Institusjonen EQAR har blitt opprettet som det nyeste leddet i Bolognaprosessen.

Tekst: Bjørn Grimsmo

Ill/Foto: n/a

Et nytt europeisk organ ble 4. mars opprettet for å bedre kvaliteten på høyere utdanning, melder Studentenes Landsforbund. Institusjonen EQAR (European Quality Assurance Register for Higher Education) skal gi objektiv informasjon om troverdige kvalitetssikringsvirksomheter i Europa. Inklusjon i registeret er frivillig, så lenge virksomhetene lever opp til de europeiske retningslinjene.? EQAR har enstemmig konkludert med at vi tilfredsstillter kravene til tilstrekkelighet. Men vi har vært fullt medlem av ENQA i mange år, så dette er ikke noe nytt, sier Oddvar Haugland. Han er direktør i Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga (NOKUT), som har kvalitetssikringsansvar i Norge.? Hvorvidt vi vil søke om innpass i registeret, kan jeg ikke svare på nå. Det har ikke blitt behandlet i styret ennå, men vi vil gjøre det snart. Vi har heller ikke hatt noen dialog med Kunnskapsdepartementet, som eier NOKUT, om dette.

Engasjerte i bakken

Det var mye engasjement under årets studentmesterskap i telemark. Skihelgen på Oppdal bydde på både storslalåm og fjelltelemark.

Tekst: Helene Engeness Mørk

Ill/Foto: Pål Sandnes

Fredag 8. og lørdag 9. februar var det igjen klart for det årlige Studentmesterskapet i telemark i regi av frivillige fra NTNUI. Engasjementet var stort da det på fredag kveld var klart for førsteomgang i storslalåm, selv om det var fjelltelemarken på lørdag som fikk størst oppslutning.

Føret var topp, og alle forhold lå til rette for et prikkfritt arrangement på fredag da den første jenta satte utfor bakken i Stølen. Og om det er noe som er sikkert, er det at ingenting ble avgjort på æn runde. På guttesiden var det noen fall i første omgang, men en enorm trynefaktor i andre omgang, da de skulle gi det lille ekstra. Det lille ekstra ble fort til mye ekstra tid, og tilleggssekunder ble gitt for mangelfulle hopp og dårlig telemarkkjøring. På det meste ble det gitt ut 13 ekstra sekunder for tryning, hoppnedslag og dårlig stil.

Idar Ulvestad Haugstuen, sjefstrener i NTNUI, vant med både dagens beste tid og som eneste løper uten tillegg i storslalåmen. På jentesida var det få som

kjørte den første dagen, og Julie Duedahl Sørensen fra HIL vant suverent, og ville til dessuten tatt medalje også om hun hadde stilt i gutteklassen.

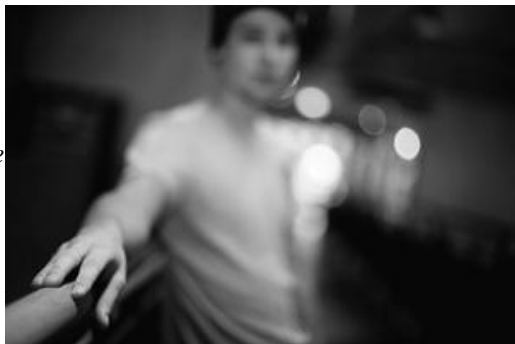
I fjelltelemarken var det flere oppmøtte og frie tøyler i nedfarten. Løypa var lang og strakk seg fra toppen av Vangslia til bunnen av Ådalen, og det var bare en omgang. Fridtjof C. Eitzen fra NTNUI vant en overlegen seier, mens jentesida også denne dagen ble vunnet av Julie Duedahl Sørensen, som sikret HIL en lekker vandrepokal for beste jenteklubb. Guttenes vandrepokal gikk til NTNUI.

Utdanning bak låste dører

Mange kriminelle ser på høyere utdanning som billetten ut av en ond sirkel. Men en universitetsutdanning er ikke like lett å gjennomføre når man sitter inne for drap.

Tekst: David Bach

Ill/Foto: Sveinung Sundfør Sivertsen

– Jeg sitter her fordi jeg drepte en mann i 2003. Det var en krangel, som endte med at han ble skutt av sitt eget våpen.

Vi sitter på besøksrom 2, Tunga fengsel. Johan Aslak Hætta har akkurat fortalt om en skjebnesvanger natt på fylla for 4 år siden.

Her er det ikke sånn som du ser på film. Ingen glassrute og telefon som man snakker gjennom. Det er et rom med en stol, en sofa og et lite bord. Bare et lite rom. Veggene er malt gule, og det er ikke gitter på vinduene. Persiennner, men ingen gitter. Vakten sitter tre dører unna og det er ingen overvåkning. Bare utsiden av Tunga fengsel er sånn som man ser på film. Fire meter høye murer, gjerder med piggtråd, overvåkingskameraer og en tilsynelatende ugjennomtrengelig port.

– Jeg så jo ikke hvordan det skulle gå. Jeg var en festglad gutt, det var sånn det gikk. Jobbet sesongarbeid og festet i helgene. Noen helt konkrete planer hadde jeg vel ikke, men jeg hadde akkurat begynt å studere elektro på Kirkenes videregående. Den andre helga ut i semesteret skjedde det tragiske, forteller Hætta.

– Det er svært beklagelig, og det går ikke an å unnskyldte det, men man må rett og slett prøve å leve videre, sier Hætta, for anledningen kledd i en NTNU-genser.

Sove, jobbe eller studere

Ifølge Statistisk Sentralbyrå har fire av ti innsatte i norske fengsel grunnskole som høyeste utdanningsnivå. Samtidig er det veldig få som har utdanning over videregående skole. Denne gruppen stiller derfor svakt på dagens arbeidsmarked, da det generelle utdanningsnivået i befolkningen blir stadig høyere.

I rapporten *Innsatte i norske fengsel. Utdanningskvalitet, læringsstrategier og motivasjon* fra 2006 kommer det fram at nesten en av tre innsatte i norske fengsler er under en eller annen form for opplæring. Rapporten er utarbeidet av fylkesmannen i Hordaland, og viser også at innsatte i gjennomsnitt er fornøyd med utdanningskvaliteten. Hætta er ikke en av disse.

– Da jeg kom hit fikk jeg tre valg: Enten kunne jeg legge meg på cella og sove bort de neste sju årene, eller jeg kunne ta småjobber i fengselet, altså vedlikehold og forefallende arbeid. Siste alternativ var å studere. Da var det bare å tenke på framtida, og Trondheim fengsel er ikke framtida, sier han alvorlig.

Derfor valgte Hætta å ta en bachelorgrad i historie ved NTNU. Men studentliv og fengselsstraff går ikke alltid hånd i hånd.

– Jeg måtte gi opp ex.fac. Faget har jo obligatoriske kollokvier og forelesninger som er viktige å få med seg, og til det har det vært lite hjelp å få herfra denne høsten. I sommer fikk jeg mye god hjelp av ekstravakter som var her. De brydde seg virkelig, de hjalp til med søking og alt som måtte gjøres for å begynne på Dragvoll. Men det er jo umulig å komme i mål når jeg ikke får dra på forelesning eller kollokvier utenom egne permisjoner.

Egne permisjoner vil si to ganger fem timer i måneden, som Hætta har gjort seg fortjent til gjennom god oppførsel og ved å bygge tillit over lang tid. Disse permisjonene blir han utelukkende nødt til å bruke på å komme seg til og fra forelesninger.

– Jeg har blitt tatt veldig godt vare på av studieveilederen min på NTNU. De som jobber der fortjener ros. Dessuten har kontaktbetjenten min her gjort mye bra for meg. Men bortsett fra det har jeg ikke møtt annet enn motstand her i fengselet, sier Hætta fortvilet.

– Jeg har nesten mistet troen på den norske rettsstaten. Man blir motarbeidet hele veien, så man mister lysten på å prøve. Men feilen ligger ikke bare i Trondheim fengsel, den ligger ett eller annet sted mellom fengselet og justisdepartementet, mener han.

Onn sirkel

– Det handler om en balansegang, mener fengselsdirektør Steinar Vinje.

– Her er det et regelverk som setter begrensninger, og det krever tiltak. Å delta på forelesninger er selvfølgelig viktig, så man ikke henger etter, men det at innsatte får ta permisjon og dra på forelesning er i seg selv kun et prøveprosjekt. De sitter tross alt i et fengsel med høyt sikkerhetsnivå, forklarer Vinje.

– I forbindelse med dette prøveprosjektet må vi tilrettelegge for studenter i fengsel, men samtidig har vi utfordringer i forhold til regelverk og samfunnets forventninger til at straffen gjennomføres i tråd med domspremissene. Man er i en situasjon der man skal gjøre opp for seg, og vi må sørge for at den innsatte soner den dommen han har fått. Samtidig er målsettingen med rehabiliteringen å skape et nytt fundament for innsatte etter soning. I denne sammenheng er det viktig å legge forholdene til rette for at innsatte kan skaffe seg utdanning, slik at de kan søke arbeid og betale utgifter til bolig og livsopphold på lovlig vis, sier fengselslederen.

Historiestudent Hætta er enig i Vinjes definisjon av rehabilitering, men ikke i måten den utføres på.

– Her har jeg tatt et valg om å studere, å ta en utdanning, som vil få meg ut av en ellers ofte ond sirkel når man først er i fengsel. Billetten min ut av fyll og fanteri er jo utdanning, man blir rehabilitert og slipper å komme tilbake. Og så snur ledelsen helt om og setter en stopper for det, sier han.

– Det er jo litt rart at de ikke vil slippe meg til skolen, angivelig av sikkerhetsgrunner, når det er helt greit at jeg tar meg permisjon på lørdagskveldene. Det er jo større sjanse for at jeg havner på fylla lørdag kveld enn på tirsdag formiddag på NTNU.

Sjeldent tilfelle

Hætta er født og oppvokst i Kautokeino. Han satt i Vadsø fengsel fra 2003 fram til 2005, da han ble overført til Trondheim.

– Der jeg kommer fra, har de aller færreste studiekompetanse, de fleste snakker kun samisk og arbeidsledigheten er svært stor. En utdanning er nærmest ensbetydende med en framtid der oppe, man får seg lett jobb om man har studert, forklarer historiestudenten.

– Derfor har sosialkontoret i Kautokeino gått inn for å betale halvparten av utdannelsen min. De er heller ikke så fornøyde med at jeg ikke får dra til Dragvoll, sier han.

Torgeir Olsen ved NAV i Kautokeino ønsker ikke å kommentere Hættas sak, men uttaler seg på et generelt grunnlag.

– At et fengsel nekter eller stiller seg negativt til å gjennomføre utdanning av innsatte, ser jeg på som veldig betenkelig. Jeg synes ikke det er i tråd med å føre folk tilbake til et samfunn igjen, det stemmer jo ikke i forhold til kriminalomsorgens målsetning, mener Olsen, som likevel kan fortelle at Hætta er et sjeldent tilfelle.

– Stort sett får innsatte avslag på studiefinansiering, men i noen svært få tilfeller har vi gitt støtte i kortere perioder. Det dreier seg da om innsatte som virkelig ønsker å gjøre en innsats for å bedre sin egen situasjon. Det blir litt for gammeldags å nekte slike innsatte muligheten til å dra på forelesning, mener Olsen.

Fengselsdirektør Vinje mener opplæringstilbudet til de innsatte i dag er godt.

– Når det gjelder praktisk yrkesrettede fag er det svært godt. Men når det kommer til høyere utdanning er det klart at bildet er mer nyansert, og det er en utfordring. I Trondheim fengsel soner mange innsatte ofte ganske lange dommer, som gjør at det er mulig å ta en mastergrad om man vil. Det kommer likevel en del utfordringer på bane når det gjelder internett og permisjoner til forelesninger, forteller Vinje.

– Vi jobber kontinuerlig for å bedre denne sektoren. Det er en stor gruppe innsatte som jobber med yrkesrettede fag, altså praktiske studieretninger, som er mest etterspurte. Likevel vil vi også jobbe aktivt for - innenfor de rammene som gjelder - at de innsatte skal kunne ta en høyere utdanning. Dette kan vi alltid bli bedre på, avslutter fengselssjefen.

Avdelingsdirektør i utviklingsseksjonen i kriminalomsorgen, Andreas Skulberg, mener også det er rom for forbedring.

– Vi har absolutt et potensiale for å gjøre det bedre. Det jobber vi med. Neste vår legges det fram en ny stortingsmelding som går på innholdet i straffegjennomføringen, for å bedre rehabiliteringen og de innsattes vei tilbake til samfunnet, forteller Skulberg.

Avdelingsdirektøren kjenner ikke til Hættas tilfelle, men kan uttale seg om slike saker på generelt grunnlag.

– Vi har en plikt til å gjennomføre en straff som er betryggende for samfunnet. De som sitter på lukket avdeling er vurdert å være slik at man ikke kan la dem gå hvor de vil når som helst. I åpne fengsler vil man være mer fleksible, de innsatte har en større permisjonskvote, forklarer han.

Da får man også gå på forelesning.

Tragisk trafikkulykke

På Realfagbygget på Gløshaugen møter vi Andreas. Han kommer rett fra dobbelttime, og hilser med et smil og et fast håndtrykk. Trønderen studerer elektronikk på 3. året, og er som studenter flest, travelt opptatt med eksamensforberedelser. Gløshaugen er oppholdssted fra 8 til 15 hver dag.

21-åringen stiller gladelig opp på intervju, men ser helst at etternavn og ansikt uteblir av reportasjen. Saken hans er for fersk.

For Andreas har ikke alltid vært som studenter flest. Han har, som Hætta gjør nå, studert i fengsel.

– Jeg ble satt inn fire dager etter eksamen nå i vår. Da var jeg nettopp ferdig med andre året på elektronikk. Dommen var seks måneder, og jeg satt i overkant av tre etter strafferabattene, forteller han.

Det skjedde brått og uforventet sommeren 2005. Andreas gikk ut av videregående skole den våren, og hadde søkt elektronikk på NTNU. Så gikk et liv tapt i en tragisk trafikkulykke mellom en motorsykel og en fotgjenger på Byåsen. Andreas ble dømt for det som i dommen het uaktsomt bildrap. Nå stod han overfor en fengselsstraff, og risikoen for å falle av studiet allerede før det var begynt.

Men straffen kom ikke omgående, og Andreas forteller at denne situasjonen har hatt innvirkning på skoleprestasjonene.

– Skolen har jo alltid vært et viktig holdepunkt for meg, både før og etter. Det er skolen som skal gjøre at det blir noe av meg. Men karakterene og konsentrasjonen har gått ned i etterkant. Det kan være mye på grunn av mediestyret rundt meg da det skjedde, forklarer elektronikkstudenten.

– At det tok opptil to år før jeg fikk straffen er nok også en medvirkende faktor. Jeg måtte gå og vente på å bli ferdig med det, sier han.

Fengsel en festbrems

Da Andreas ble satt inn var han ferdig med sitt andre år på studiet, og ville gjerne fortsette. Han møtte, i motsetning til Hætta, liten motstand fra fengselets side.

– Det fungerte veldig greit. Etter en måned på lukket avdeling på Verdal ble jeg overført til frigang i Kongens gate. Der er alt mye lettere. Jeg leverte en timeplan, så de visste når jeg startet og sluttet, og så var det bare å forholde seg til det. Om forelesningene varte lenger enn til klokka fire, måtte jeg komme rett tilbake etterpå, men om den var ferdig før, så kunne jeg enten jobbe med skole eller returnere, forklarer han.

– Bare jeg var inne til klokka fire.

Andreas var heller ikke helt alene i sin studiehverdag på frigangshjem. Alle som satt på frigangen mens han var der gikk enten på skole eller jobbet.

Men dette er ikke en typisk historie om studenter i fengsel. Svært få får den muligheten som Andreas fikk. Det er bare elleve plasser på frigangshjemmet i Kongens gate, og det er ingen selvfølge å havne der.

– Jeg føler meg kjempeheldig. På frigang får man jo gå på butikk og på tur og alt mulig. Men man må vise seg 110 prosent verdig til å få sitte der, det er snakk om å få enorm tillit.

Fordi han kunne gå på forelesninger under soningen, kunne Andreas bruke permisjonene til andre ting.

– Etter å ha sittet en viss tid får du 20 timer disponibel perm hver måned. Det gjelder kun på frigang. De timene brukte jeg mye på å henge med kompisar og leve et slags studentliv. Men det er jo litt kjipt å være på et vorspiel der stemningen begynner å nå taket, og så må du tilbake i fengsel klokka 22, sier han, og understreker samtidig at det er nulltoleranse for alkohol og rusmidler ved frigangen.

– Det ble utført hyppige alkoholtester og urinprøver, også ved permisjon, og ved overtredelse var det sporenstreks til lukket avdeling på Tunga, forteller Andreas.

Lengter hjem

På besøksrom 2 på Tunga fengsel begynner møtet å gå mot slutten, og det slår oss at dette ikke er ett av mange besøk. Dette er ett av ytterst få.

– Jeg kjenner ingen i hele Trondheim. Den første måneden fikk jeg ingen besøk overhodet. Etterhvert har det jo kommet noen slektninger fra Kautokeino, men det blir generelt lite. Til tider kan det være veldig tungt, sier Hætta

Han forteller at han gjerne skulle brukt de tilmålte permisjonene på annet enn forelesninger.

– Siden jeg er samisk kunne jeg faktisk gjerne tenkt meg å bare bruke en del tid på telefonen med slekt og venner, så jeg får høre litt samisk og føle en viss tilhørighet til de der oppe. Det blir det jo lite av.

Hætta ser ned i fanget.

– Jeg får ikke like mye besøk som andre folk, og man blir litt ensom. Men på en annen side er det flott, fordi jeg får gå i fred i byen når jeg er på permisjon. Det er ingen stygge blikk eller noen som peker og sier «der er han som...», sier han, og illustrerer med pekefinger og et strengt blikk.

Han har klare tanker om hvordan det skal bli å komme ut.

– Når jeg slipper ut skal jeg hjem til Kautokeino. Så lenge jeg er ferdig med bachelorgraden i historie. Den er viktigst, det er min billett til anstendigheten, sier Hætta.

– Videre har jeg lyst til å bruke min erfaring fra fengselet til å hjelpe andre. Jeg unner ingen den situasjonen jeg har kommet i. Det er det viktig å ta tak i. Jeg tenker mye på ungdom som ikke innser hvor fort man plutselig sitter her. Klarer jeg å hjelpe én av hundre har jeg i det minste hjulpet én. Gjort noe.

For soningen er ikke noe som går lett forbi, og da er felles skjebner en trøst.

– Det kan være godt å snakke med folk i samme situasjon når det er tungt, og tunge tider har det vært, sier Hætta.

– Det er trivelige folk her, og jeg har jo fått noen venner, men det er likevel ikke folk jeg skal beholde som venner når jeg er ferdig med soningen. Jeg vil ikke i fengsel igjen.

Bakkekontakten

Til å være en som flyr så høyt, har Torstein Horgmo beina godt plantet på jorda.

Tekst: Per Magnus Nordrum

Riseng

Ill/Foto: Ståle Lind Storvik

DET ER ONSDAG FORMIDDAG, og sollyset glitrer i trøndersk høstsnø. Idet vi dreier bilen ned mot Tempe Idrettsplass skimtes fire unge menn på parkeringsplassen. Den ene tuslende rolig opp blant tribune plassene, de tre andre spredd nedover langs trappen mellom setene – hver med sitt kamera. Klokken er tolv, det er midt i kontortiden, men her foregår arbeidsdagen så langt unna et tastatur som det er mulig å komme.

– Torstein her.

Han hilser oss med en utstrakt vott, før han beveger seg videre til toppen med brettet under armen. Vi tar oppstilling ved bunnen av det frosne jerngelen deret, et sted mellom fotografen, kameramannen og innbytterboksen. Ungguten spenner på seg, og setter utfor. Han farer nedover som et prosjektil mot hoppkanten, hopper et par meter før han limer seg til stålet som et tog på skinner.

Tryllekunsten gjentas et par ganger, i mellomtiden prøver jeg å komme på et bra sted å fortsette intervjuet etter at snowboardfilmingen er over. Det skal vise seg å være unødvendig. Torstein farer nedover i et nytt forsøk på å få til et fotovennlig trick. Han lander elegant på gelenderet igjen, og i ett sekund går alt

tilsynelatende etter planen. Men plutselig svikter balansen, og han deiser hardt i den snødekte bakken.

– Faen, var det så lett, utbryter en tydelig oppgitt Torstein.

– *Går det bra?*

– Nei, jeg tror jeg brakk kragebeinet.

Han går rolig inn i en bil som haster videre til sykehuset. Igjen står en slukøret journalist og fotograf, og klør seg i hodet. Hva nå?

FETTEREN SKAL HA LITT AV ÆREN for at Torstein Horgmo nå er en av Norges mest lovende snøbrettkjørere. Før jul i 1999 begynte fetteren å stå på brett. Torstein var tolv år, og da forbildet fikk seg snowboard, var det ikke tvil om hva som skulle bli årets pakke fra nissen.

Og akkurat den jula skulle få følger. Knappe fire år etter ble han stoppet av en fremmed mann i slalombakken: «Er du keen på no stæsj?»

Det var Torstein, og dermed fikk han plutselig gratis brett og klær fra den norske distributøren av Rome Snowboards. Framgangen fortsatte da han seksten år gammel vant Burton European Open Jam før han vinteren etter gikk til topps i Air Rookie Challenge.

VI MØTER TORSTEIN IGJEN på Sentrum Bowling bare et par timer etter fallet, der han sitter innpakket i rutete snowboardjakke med hette og hvit lue. Vi er femten minutter forsinket til avtalen og rekker knapt sette ned våre noe skamfulle bakender på stolen, før han kommenterer dagens hendelse.

– Det var jo ikke akkurat planlagt. Faen, så forbanna jeg ble.

Turen til røntgenrommet på St. Olavs Hospital etterpå ga imidlertid oppløftende nyheter; kragebeinet var ikke brukket likevel, og han er tilbake på brett om to uker. Han har ikke alltid vært like heldig.

– Jeg kjørte rail en gang, da jeg hektet meg fast halvveis i trappa. Jeg falt ned med trynet først og brakk kjeven.

Tyveåringen har også brukt kragebeinet seks ganger, håndleddet en gang og senest i januar måtte han legge brettet på hylla i tre måneder etter en stygg ulykke.

– *Venner man seg til å brette ting?*

– Det spørres litt. Det gjør liksom ikke så vondt når du har så mye adrenalin i kroppen. I dag hadde jeg akkurat like høy smerte som når du brette kragebeinet. Hvis du brette noe du har brukt før, så vet du hva det er for noe, og du får ikke den ekstra smerten som gjerne kommer fordi du ikke vet hva som skjer.

DA HAN VAR SEKSTEN flyttet Torstein hjemmefra. Som en av seks heldige hadde han kommet inn på snowboardlinja ved NTG Geilo, og han fikk dermed tidlig smak på hybellivet.

– Det føltes litt rart i starten. Det er ikke sånn vanlig internat-flytte hjemmefra-skole, så du må ha egen hybel. Det var kult å flytte hjemmefra og bo alene, men det ble jævlig rotete etter hvert. Jeg hadde ikke så mye skills når det gjaldt rydding.

Han tar en kort tenkepause, før han legger til:

– Det har jeg for såvidt ikke ennå.

For å komme inn på skolen måtte 70 håpefulle søkere møte opp til opptaksprøve i Geilo alpinanlegg. Etter noen dagers kjøring ble gruppen delt i to nye grupper, der bare den ene ble ansett for å være god nok for skolen. Det brydde Torstein seg lite om, han ble tatt inn allerede etter første dagen. Da var det verre med karakterkravet.

– Du måtte ha 3,6 i snitt for å komme inn. Jeg lå på tre i snitt, men siste året på ungdomsskolen var ikke ferdig. Så de sa til meg at jeg måtte jobbe som faen, og så klarte jeg til slutt å komme meg over snittet. Tror jeg endte på 3,6 faktisk.

Og arbeidet var verdt det.

– Det var skole på idrettens premisser, som de kalte det. Hvis vi reiste for å filme eller kjøre konkurranser, sendte de med oss skolearbeid. Det funka bra.

Etter hvert ble det flere konkurranser og filmer på Torstein, og karieren går bare en vei, helt til i år.

2007 BLIR NEMLIG ET HENDESESRIKT ÅR for Torstein Horgmo. Det begynner en vindfull januar dag i Sveits da den grå himmelen går i ett med den like grå snøen. En desorientert Torstein setter ned beina til landing fem meter over bakken, lander på rumpa og tenker at «nå gikk alt til helvete». Ryggen er brukket.

– Jeg måtte ha korsett, og gikk rundt med konstant vondt i rumpa i to måneder etterpå.

En juledag samme år når karrieren et høydepunkt. Den syvende ryggvirvelen har grodd og den brennende smerten i ryggen er for lengst borte. Det eneste som brenner nå er den stekende solen i Mount Hood, Oregon.

Det er 20 grader og den unge trønderen har nettopp fullført sitt andre forsøk i parkkjøring under Burtons sommerkonkurranse. I heisen opp reflekterer Torstein over sitt seneste forsøk. «Det her må nå være bra. Det holder vel hvertfall til topp fem, kanskje topp tre til og med?»

Det går bedre enn som så: Torstein vinner to av tre konkurranser – quarterpipe og parkkjøring – og får 10 000 dollar for hver seier. Han vinner sammenlagt også, og dermed får han en splitter ny Volvo C30.

– Team Manageren min fikk vite det litt før premieutdelingen, men sa ikke noe til meg. Men jeg husker at han så veldig lur ut, han visste jo hvor mye penger og hestekrefter jeg nettopp fikk, sier Torstein med et smil.

FORTSATT SITTER HAN med jakke, hette og lue – alt sponset selvfølgelig. Mobilen – sikkert sponset den og – ligger på bordet, og titt og ofte tikker det inn meldinger som må besvares. Likevel svarer han hele tiden pliktig på spørsmål, tilsynelatende uten at oppmerksomheten vandrer av gårde.

– *Føler du deg som en stjerne?*

– Nei, jeg føler meg ikke så annerledes enn jeg gjorde før. Det kan jo ha noe med at snowboard ikke er så stort i Trondheim. Når jeg kommer hjem er det

ganske lite prat om snowboard, og da kommer jeg hardt ned på bakkenivå igjen.

I sommer vant jeg to tusen dollar og en bil, men da jeg kom hjem igjen hadde jeg fortsatt lyst på brun lapskaus fra mor. Jeg tror ikke det har gjort meg til noen idiot.

Han trekker på smilebåndene igjen:

– Jeg håper i hvert fall ikke det.

MENS SØNNEN SVEVER fra hopp til hopp i fjerne land, sitter lapskaus-kokken hjemme i Trondheim. Ikke overraskende innrømmer Toril Horgmo at hun av og til er en smule bekymret over hvordan sønnen tjener til sitt daglige brød.

– Jeg blir litt bekymret når jeg ser han, men jeg vet jo at han er flink. Likevel ser jeg helst på prisen, når jeg vet det har gått bra, sier hun, før hun legger til:

– Det var verre at han flyttet hjemmefra da han var 16 år.

Og moren til Norges kanskje største snowboardtalent har sin teori om hvorfor sønnen er blitt så god.

– Jeg er ikke overrasket over at han gjør det så bra. Når han vil noe, går han ikke inn for det hundre prosent, men 110 prosent, sier hun.

Hun har foreløpig det privilegium å være eneste kvinne i sønnens liv. Men om det skulle bli en til, har Torstein en klar formening om hvordan hun ikke skal være.

– Det finnes mye groupies, men det finnes jo groupies i curling også liksom. Det er sikkert mange jenter som synes det er kult med folk som kjører snowboard, men jeg prøver å holde meg litt unna den type anerkjennelse. Skal jeg ha med noen damer å gjøre, vil jeg det skal være noen som digger meg for noe annet enn det jeg har gjort på snowboard.

GROUPIES ELLER IKKE, det er mye som tyder på at snowboard har blitt mer stuereint siden den julaftenen i 1999. Den verste bølgen er kanskje over, men førti år gamle foreldre som raser ned bakken på brett er stadig et hyppig syn. På

tross av framgangen er det fortsatt de som nekter å ta snowboard seriøst.

– Jeg vet det er mange som mener at snowboardmiljøet er et halvslaskete miljø med mye usunne vaner og late gutter, men det er jeg uenig i. Det var sånn det var før. Skal du nå toppen i dag, kan du ikke sitte på rommet og røyke deg stein hver dag, man må jobbe litt hardere enn det.

Den økte tilspissingen i snowboardtoppen fører også til at veien til toppen av pallen er blitt brattere.

– Det er mange gode snowboardkjørere i dag, men hvis du har noe særegent – at stilen din skiller deg ut og du er jævlig god – vises det. Det er alltid noen som klarer det. Jeg føler ikke jeg er helt der, men at jeg er på god vei, at jeg har en god mulighet.

På eventyrfabrikken

Selv grisene i Trondheim får marsipangris til jul.

Tekst: Eva-Therese Grøttum
Ill/Foto: Marte Lohne

Sjokoladeduften slår imot oss allerede i heisen. Ikke kvalmende, slik vi hadde trodd, men søt og fristende, som hjemmelaget kakao. Vi er på vei inn i Willy Wonkas verden.

Ved første øyekast ser det ut som en helt vanlig, norsk industribedrift. Lysrørene flimrer fra taket, de hvite veggene er slitte og skitne, linoleumsgulvet er hardt og ubestemmelig i fargen. Overalt dunker det rytmisk fra de enorme samlebåndene i metall og plast. Ingen farger, ingen sjokoladeelver, ingen umpa-lumpaer. Bare flirende industriarbeidere med trønderbart og blå kjeledress.

Det noe skuffende førsteinntrykket kan likevel ikke stoppe oss. Vi er på jakt. Så langt vet vi at halvparten av alle nordmenn spiser mandel i grøten i jula, og 70 prosent av disse igjen har marsipangrisen som hederspris. Det er derfor vi er her nå.

Stjernegrisen er laget av den samme oppskriften hvert eneste år siden 1915. Hemmelig, selvfølgelig – men mandler og sukker er hovedingrediensene. Den største grisen, som veier en hel kilo, lages fremdeles for hånd. Én for én trykkes de ut i en manuell metallpresse. Pressen har forsynt marsipanglade nordmenn

med stjernegrise siden femtallet, og i år er 4050 grise formet på den vesle benken.

Ivrigt studerer vi pressa og lurer på hvordan en ekte stjernegris blir til. Men det står ingen som kan vise oss foran benken nå, og marsipandeigen står på gulvet godt innpakket i plast. Er det kanskje lunsjpause? Kommer det noen for å lage flere grise snart?

Men nei. Det skal ikke lages flere grise her i dag. Eller i år. Vi er kommet for sent! Faktisk begynner snart planleggingen av påskegodtet, forteller informasjonsrådgiver Marthe Helene Schomacker. Vi kjenner en anelse nervøsitet stige i magen. Vi kom jo ikke hit for å se på påskeegg!

– Er det noen av juleproduktene som ikke er ferdigproduserte ennå, undrer vi forsiktig.

Vi håper i det minste å få et glimt av en liten gris et sted, men de nakne samlebåndene i marsipanavdelingen skuffer oss igjen. Første gris danset over båndet allerede i september, og siste gris er nå trykket ut.

Snart må vi bare spørre: Hvor mye tidligere begynte juleproduksjonen i år?

– Den begynte ikke tidligere. Vi har lansert julemarsipanen vår i midten av oktober de siste 20 årene, forteller Marthe.

– *Hvordan er det å jobbe med juleproduksjon så tidlig?*

– Det er bare hyggelig. Man får en ekstra lang førjulstid.

– *Blir dere ikke lei?*

Marthe rister på hodet og smiler.

Hun forteller at Nidar er avhengig av så lang salgstid i butikkene for å få julemarsipanen til å lønne seg, og det er visst ikke så enkelt å kunne ha fulle marsipanhyller lille julaften, og tomme første nyttårsdag. Det er altså ikke deres skyld at jula begynner «tidligere og tidligere», men alle de andre juleprodusentenes.

Når julesesongen begynner, ansetter Nidar 100 ekstra sesongarbeidere for å rekke over alt. Tankene våre vandrer igjen til Willy Wonkas små umpa-lumpaer, og når Marthe geleider oss til en ny maskin som taktfast presser ut tjukke marsipanpølser, begynner virkeligheten å stemme bedre overens med Roald Dahls fantasi.

– Årets nyhet: snøstenger, proklamerer hun.

Vi er nysgjerrige på hvor pølsene kommer fra, og må gå bakover langs den minst hundre meter lange maskinen for å komme til utgangspunktet. Marsipanen velter ut på samlebåndet som en eviglang skumgummimadrass. Vi følger madrassen hele veien til den blir hundrevis av små pølser, kledd i sjokoladefrakk og hvitt snødryss.

– Vil dere smake?

Der pølsene dukker opp igjen, står Lise Megård og plasserer hver enkelt pølse i plastforpakning. Hun har jobbet i Nidar i 20 år, og står nå ved fabrikkens mest moderne maskin. Alt går automatisk nå, så nær som hennes jobb.

Videre inn i lokalet passerer vi tårn etter tårn av grønne og grå brett. De vekker ikke nysgjerrigheten vår før Marthe løfter ned ett av dem.

– Dette skal bli en del av juleblandingen vår, sier hun, og avslører enorme mengder rosa marsipanhjerter med sjokoladetrekk. Men fremdeles ingen gris.

– **Bamsemums, roper fotografen**begeistret.

Nok en maskin, som taktfast spytter ut små sjokolader på samlebåndet, står foran oss. Og fotografen har nesten rett – det viser seg å være sjokolademus som piler over dette samlebåndet. Også de skal bli en del av juleblandingen – vårt siste håp. En ekte juleblanding må da inneholde marsipangriser?

Men før vi rekker å inispisere den mystiske blandingen, er det noe annet som pirrer vår nysgjerrighet. Ved alle samlebåndene står det nemlig hvitkleddede arbeidere og plukker ut feilvarer. Vi titter opp i en kjempekasse med små biter av troika, med feil fasong, størrelse eller sammensetning: Hvor havner disse egentlig? Blir de kanskje studentmat?

– Det blir faktisk grisefølelse av dette.

Vi, som for øyeblikket har marsipangriser på hjernen, rekker knapt å tenke den ironiske tanken før Marthe bekrefter:

– De skjønner nok ikke symbolikken i det selv, men de trønderske grisene er langt mer velfødde enn andre griser, ler hun.

Selv smågrisene i Trondheim får altså marsipangriser til jul. Og vi kan ikke finne en eneste en? Vi kjenner litt på dette. Dette kan jo ikke stemme? Hvis ikke fabrikkarbeiderene her passer inn i den nasjonale marsipanstatistikken. Sør-Trøndelag er et av de fylkene hvor det spises minst marsipan. Man skulle kanskje tro at trønderne var de ivrigste marsipanspiserne, ettersom den norske marsipanen har sitt opphav her. Har trønderne gått lei alle de herlige marsipangrisene og føret alt til sine firbente venner?

Men det nytter ikke å dvele ved den trønderske marsipanpatriotismen. Samlebåndene fører oss ingensteds hen. Vi vet jo at det ikke vil dukke opp flere marsipangriser her før neste høst.

Marthe tar oss med til neste steg i prosessen – pakkingen.

Røde pappesker med julemønstersprekker ut på rekke og rad foran oss.

– *Hva er det i dem?*

– Det er juleblanding, smiler Marthe.

Vi går nærmere, og får øye på de samme grønne og grå brettene som inneholdt lyserøde marsipanhjerter. Der – kanskje ... ?

Marthe løfter ned et Brett, trekker av en duk, og hundrevis av små, hvite marsipangriser kommer til syne.

– Dette er de minste av dem; de som går i favoritt-blanding, forklarer hun.

Vi blir øyeblikkelig fylt av lettelse. Det var noe med det å ikke finne marsipangriser på selve marsipangrisfabrikken som føltes litt urovekkende. Det kunne jo hende Nidar hadde glemt å lage dem, eller at de ikke hadde nok til hele julen, eller... I ettertid føles det litt unødvendig at vi bekymret oss for dette. Men

veldig godt å ha sjekket.

Dommens dag

Sliter du med nervøsitet og stress før eksamen? Da er du langt fra alene.

Tekst: Stian Mathisen

Ill/Foto: None

Som en påminnelse om at eksamensperioden er rett rundt hjørnet dekker høstens første snøfall gatene utenfor Lucas-senteret. Inne i bygningen sitter ti studenter rundt et avlangt bord med lukkede øyne. Belysningen i rommet er dempet, og ut fra to små høyttalere ved den ene bordenden strømmes en rolig mannsstemme.

– Kjenn at du slapper av i ansiktet. Kjenn at du slapper av i pannen, og mellom øynene, maner den monotone stemmen.

Etter noen minutter er avslapningsterapien over, og lyset tennes igjen.

– Dette var en veldig god teknikk, sier en av de ti rundt bordet.

DE ER DELTAGERE PÅ eksamensmestringskurs, som arrangeres i regi av studentservice. Det holdes tre slike kurs i høst, og alle har blitt raskt fylt opp.

– Jeg tror vi kunne holdt en del kurs til, forteller Marianne Ingeborg Karlsen, en av de to kursholderne. Hun arbeider til daglig ved studentservice sin filial ved Gløshaugen. Den andre kursholderen er Mussie Debesai, fra studentservice sin ved Dragvoll.

– Kurset i eksamensmestring er et tilbud Studentservice startet med for omtrent fire år siden, kan Marianne fortelle.

– Bakgrunnen var først og fremst at studieveilederne fikk mange henvendelser fra studenter som hadde så sterk eksamensfrykt at det var et problem for dem.

Det er både menn og kvinner i rommet. Mussie forteller at det er like mange studenter fra Dragvoll og Gløshaugen som deltar på det tre timer lange kurset.

– Vi har kuttet ned litt på kursets lengde. Før pratet vi mer om hvordan det var å føle seg stresset, men studentene som er her, vet jo selv hvordan det føles, sier

Debesai.

Stemningen rundt bordet er rolig. Kroppspråket avslører ikke at de er plaget av stress eller nervøsitet, men historiene de forteller vitner om noe annet.

– Tidligere kunne jeg bare gå på eksamen hvis det var noen jeg kjente der, sier en kvinnelig arkeologistudent.

– Jeg har ikke dette problemet nå lenger, men jeg føler meg fremdeles nervøs foran eksamen, fortsetter hun.

Andre kjenner seg igjen i situasjonen hun beskriver.

– Jeg ødelegger for meg selv fordi jeg stresser så veldig før eksamen, sier en annen kvinnelig student, som studerer bioteknologi.

HELDIGVIS HAR MARIANNE gode råd på lager.

– Vi er flinke til å psyke oss selv ned og si «Dette klarer jeg ikke». Lag i stedet positive energisetninger som «Dette går fint!» eller «Dette klarer jeg!», og gjenta disse for deg selv, oppfordrer hun.

Det er ikke bare din egen negativitet du bør være obs på.

– Man bør også si fra til andre rundt en, som er negative i forkant av eksamen. Gjør dem oppmerksomme på hvilken innvirkning negativiteten deres har på andre.

Det er ikke mye negativitet å spore blant Mussie og Marianne der de står og snakker. De avlører hverandre fortløpende, mens de kommer med råd og tips som skal minske stress og nervøsitet foran eksamen. De er innom alt fra pusteteknikker til viktigheten av å legge seg tidlig.

Er du en av dem som sitter oppe og leser dag og natt i perioden før du skal vise hva du kan? Da får du nok ikke den søvnen du trenger. Det er nemlig ikke nok å kun legge seg tidlig kvelden før den store dagen.

– Sov 7-8 timer hver natt i dagene før eksamen, anbefaler Mussie.

– Har du problemer med å sove fordi du er stresset, er det mulig å gå til legen og be om noe for å få sove, forteller Marianne.

NÅR MAN ENDELIG befinner seg i eksamenslokalet og har oppgaven foran seg, er det mye man kan gjøre for å holde stresset unna.

Marianne forteller om et knep hun utviklet da hun selv skulle opp til eksamen.

– Jeg hadde med meg en jukselapp i lomma med en matematisk formel som jeg var livredd for å glemme. Jeg leste aldri lappen, men jeg tenkte så mye på at jeg hadde den i lomma at jeg aldri glemte hva formelen var, forteller hun, og understreker at hun ikke på noen måte oppfordrer kursdeltagerne til å jukse på eksamen.

«Å lufte eksamensvaktene» er ifølge Marianne en god måte å klarne tankene på. Da er det på ingen måte upassende å prate om hvor det blir av vinterværet, hva de gjorde under krigen, eller andre trivialiteter. Dermed får hjernen et avbrekk fra eksamen.

– På en eksamen spurte vakta meg «Er det vanskelig eller? Det er så mange som har sagt at det er så forferdelig vanskelig!». Det hadde jo ikke jeg tenkt på før hun sa det, men heldigvis lot jeg det ikke gå inn på meg, forteller Marianne.

SÅ ER VI OVER PÅ noe velkjent: ritualer. Om du tror du er litt sær fordi du føler at du *må* ha blyanten, viskelæret, kalkulatoren eller vannflaska på en bestemt plass på pulten? Det er det ingen grunn til. Slike ritualer er ikke bare helt vanlige, men kan også være veldig hjelpsomme.

– En student fortalte meg at hun måtte ha på seg den samme genseren og bruke den samme parfymen hver gang hun hadde eksamen, fordi hun hadde på seg dette første gang hun hadde en eksamen som gikk veldig bra, sier Mussie.

Slike ritualer kan være til hjelp for noen, men kan virke stressende for andre. Marianne sier det er viktig å huske at disse mestringstipsene ikke nødvendigvis fungerer for alle.

– Som Are og Odin sa det: «Vi e' all individa.», avslutter Marianne.

INDIVIDEN REISER SEG fra plassene sine, og om man skal dømme ut fra den gode stemningen i rommet har det vært en vellykket formiddag.

– Det var godt å være med på dette kurset, og jeg synes absolutt de burde arrangere flere enn tre kurs i semesteret. Om ikke studentservice har tid til å arrangere flere kunne de jo tilrettelagt så profesjonsstudenter i psykologi kunne holde dem, foreslår en av kursdeltagerne.

Mussie er ikke fremmed for tanken å holde flere kurs, helst allerede ved semesterstart.

– Men vi er redd det ikke vil være like godt oppmøte da, ettersom ikke så mange bekymrer seg for eksamen så tidlig i semesteret. Om noen ikke har fått plass på kurset, men føler de trenger hjelp er de velkommen til oss på studentservice, sier Mussie.

Deltagerne på kurset forlater lokalet litt lettere til sinns enn de ankom.

Ute på gata har snøen som falt tidligere på dagen smeltet. Desember føles brått litt lenger unna.

Hysj! Vær stille!

Snille barn er stille, lærer man. Men stillhet er ikke alltid snilt.

Tekst: Merete Skogrand

Ill/Foto: None

Stillheten var så intens at den buldret inne i hodet mitt. Det var en storm av stillhet. En storm av ingenting. Likevel var lyden den ga så høy som bruset av Niagarafallene.

Tausheten hadde vært et faktum i nærmere tretti sekunder. Bare eh- og hm-lyder hadde de to strupene klart å framstille det siste halve minuttet. Munnen var seig og jeg trengte å svelge, men det var ikke noe spytt som ville ned. I stedet kom en merkelig lyd fra halsen, som brøyt den klamme stillheten.

– Eh ... jo da, så ja da, men nei da ... eh ...

– Kanskje vi skal si det sånn, da, sa han.

– Ja, sånn kan vi si det, sa jeg, overlykkelig over at vi endelig hadde kommet til konklusjonen om å si det sånn, uten at verken han eller jeg hadde sagt noe som helst, på den ene eller andre måten.

DET FINNES ULIKE FORMER for stillhet, og en av dem er den pinlige.

Hvem har vel ikke opplevd den ekle, intense og vanskelige følelsen som oppstår når ingen sier et ord. Det man vil mest i verden er å imponere motparten ved å lire av seg frase etter frase. Man vil at samtalen skal flyte som Glomma nedover Hedmark, men ikke ett eneste ord er vennlig nok til å krysse leppene.

Så intenst som man kan hate stillheten, kan man like intenst lengte etter den. Når naboene i etasjen under spiller trancemusikk til langt på natt, og man vet at vekkeklokka ringer om knappe fem timer, er svært lite mer dyrebart enn stillhet. Stillhet kan igjen være like forbannet idiotisk når man sovner i forelesningen morgenen etter, og våkner av at rommets lydløshet knuses av et lite snork.

STILLHET OPPSTÅR OG FORSVINNER lett. Den er der det ene øyeblikket, og det neste ikke. Enkelte ganger tror man den er til stede, uten at den faktisk er det. Eksempelvis når man sitter på kafé og leser dagens avis. Man er lukket inne i sin egen verden med gårsdagens hendelser og dagens kaffe. Det er herlig stille. Eller er det det? Så fort man tenker over rommets lyder, forstår man at stillheten kun er en illusjon. Og dermed er den perfekte stillheten forvandlet til et lydmonster av monotont sus.

STILLHETENS VEIER ER URANSAKELIGE. Like grusomt pinlig som stillhet kan være når den senker seg sammen med et nytt bekjentskap, er den fantastisk å dele med et menneske man kjenner godt. Å nyte hverandres selskap i total stillhet – i et kollektivt silentium, uten at det blir flaut – er en vidunderlig følelse. Tåpelige fraser og tomme ord blir byttet ut av rommets klang og pustens stillfeldighet.

STILLHET KAN VÆRE så mye, og samtidig så lite. Dens skikkelse er usynlig og lite håndfast, samtidig som dens oppførsel kan være svært merkbar og synlig. Stillhetens veier er mange, og dens personlighet kan framtone seg noe ambivalent. Stillhet er ett, men samtidig delt. God, ond, synlig, usynlig, til stede, ikke til stede. Den gir oss et hav av spørsmål om hva den betyr og ikke, og svarene vil alltid være like splittet som fenomenets identitet.

Når de små timer blir lange

En av ti får det. Men ingen tar det alvorlig.

Tekst: Stian Mathisen

Ill/Foto: None

De lidende blir bombardert med motstridende råd fra mediene. Går de til behandling, får de ofte bare et glass med piller. Forskerne har ingen konkret løsning på problemet, mens bivirkningene rammer oss alle på den ene eller andre måten. Kan det da virkelig være så vanskelig å få seg en god natts søvn?

TÈ OG MUSIKK.

– Jeg hadde søvnproblemer. Det begynte sommeren 2006, sier Lena Kristine Gundersen.

Hun er 25 år, og studerer siste året til allmennlærer ved NTNU.

– Det gikk opp og ned, men det varte hele året. Jeg hadde ikke hatt slike problemer tidligere, og ble derfor veldig frustrert. Det gikk så langt at jeg grudde meg til kvelden.

Gundersen er en av mange studenter som har opplevd hvordan det er å ikke få sove om nettene. Hun forteller at søvnproblemer kan føre til konsentrasjonsvansker på skolen, dårlig humør, kort lunte, dårlig matlyst: Det gjør rett og slett hverdagen tyngre.

– På den tiden det begynte bodde jeg i bofellesskap med ei jente i Fredrikstad. Kjemien mellom oss var dårlig, og jeg klarte ikke å slappe av hundre prosent. Jeg tror det spiller inn hvor godt du trives, sier hun.

Derfor valgte hun å flytte.

– Jeg hadde lyst på forandring, og alle skrøt av Trondheim, derfor flyttet jeg hit.

Når hun blir spurt om hva hun prøvde for å bli kvitt problemet, ramser hun opp:

– Jeg drakk sove-tè, og hørte på rolig musikk. Det hjalp også da jeg ommøblerte rommet mitt. Jeg prøvde å trene en del, det er viktig. Og jeg tror det er bra å gå en liten tur rett før leggetid. Fokuser på positive ting, hva som er bra med deg selv, livet, hva du gleder deg til.

TI PROSENT HAR DET.

– Hvis du stopper folk på gata og spør hva de gjør for å få sove, vil de fleste bare se dumt på deg. Men hvis vedkommende er kronisk søvnløs, da vil hun eller han fortelle deg om alle mulige metoder de prøver, sier Håvard Kallestad.

Han er stipendiat ved avdelingen for forskning og utvikling på St. Olavs Hospital. Han forsker på *insomni*; hva som skjer med kroppen hvis den ikke får nok søvn.

– Det er ganske vanlig å ha kronisk søvnløshet. Det er en av de vanligste av alle psykiske lidelser. Ti til tolv prosent av befolkningen har det, sier han.

Kallestad forteller at det er enda flere som har forbigående søvnløshet. Det er lite som skal til, man kan være alt fra trist til veldig glad og opphisset, eller stresset. Med så mange mulige årsaker kan det være vanskelig å si hvilken som er avgjørende.

– *Tror du studenter er mer utsatt enn andre grupper i befolkningen?*

– Kanskje man bor litt trangere? Nei, jeg er usikker på om det er noen forskjell.

KOSTER SAMFUNNET MILLIARDER.

– Personer som har kronisk søvnløshet mener ofte de har lavere livskvalitet, og de har mye større sjanse for å få depresjoner og angst, for å bli uføretrygdet, og for å bli utsatt for trafikkulykker og andre ulykker, forteller forskeren.

– De koster samfunnet mye, fordi de kommer sjeldnere på jobb, og når de kommer er de mindre effektive. I Australia har en undersøkelse vist at søvnproblemer forårsaker utgifter tilsvarende én prosent av brutto nasjonalprodukt, altså bortimot 50 milliarder kroner. Derfor kan man spørre seg om behandling av søvnproblemer egentlig er en utgift eller en investering for samfunnet.

Likevel er det få som blir behandlet for søvnløshet.

– Folk overser problemet sitt. Dessuten er ikke helsevesenet så flinke til å behandle. Det er få aktører i Trondheim som gir annen behandling enn medisiner, og det regnes ikke i seg selv som alvorlig nok til at man får plass på distriktpsykiatrisk senter.

SØKER IKKE HJELP.

– Det er relativ få som kontakter oss med søvnproblemer, sier Ottar Hummelsund.

Han er leder for psykososial helsetjeneste hos Studentsamskipnaden i Trondheim (SiT). Hit kan studenter som sliter i hverdagen komme og snakke med psykologer, sosionomer og annet helsepersonell.

- De siste tre årene har mellom tre og fire prosent av de som har kontaktet oss oppgitt søvnproblemer som hovedgrunn for å ta kontakt. Da henvendelsestallene for dette problemet er så små, er ikke søvnhygiene-kurs noe vi vil prioritere nå, sier Hummelsund.

Med «søvnhygiene» menes ulike tips til hva man bør gjøre eller ikke gjøre for å sove bedre.

– Søvnløshet er ofte et symptom på noe annet, for eksempel depresjon eller angst. I tillegg kommer utsetterne, som ofte også kan ha en forskjøvet døgnrytme. I stedet for kurs jobber vi individuelt med søvnproblemer knyttet til disse symptomene.

LYS OG VANER. Håvard Kallestad kan bekrefte at døgnrytme spiller en viktig rolle når det gjelder å forstå hva som gjør det vanskelig å sovne.

– Kronisk søvnløshet er veldig forskjellig fra skjev døgnrytme, selv om de kan minne om hverandre. Noen folk er kroniske B-mennesker. Det kan se ut som de lider av søvnløshet, men det kan være døgnrytmeforstyrrelser.

Dette er et område hvor spesielt studenter burde kjenne seg igjen.

– Hos studenter kan døgnrytmen begynne å skli. De har ikke så mye å stå opp til. Man har det som kalles *Zeitgeber*– ting som forteller kroppen din hvilken tid på døgnet det er. Lys og vaner er typiske *Zeitgeber*, og de er med på å holde døgnrytmen på plass. Å ta bort noen av dem kan forstyrre rytmen.

Han kan ikke si om det finnes data på hvorvidt søvnløshet kan være sesongbasert, men han mener mørke måneder om vinteren kan gjøre det vanskelig for kroppen å holde en god døgnrytme.

OND SIRKEL. En student som sliter om vinteren er Fredrik Weisethaunet, som studerer religionsvitenskap ved NTNU.

– Det er noe som er hvert år, før jul. Jeg blir veldig sliten, og sover ekstra mye. Det kan variere fra vanlig tid til opptil 14 timer. Når jeg står opp kan klokka være alt fra ti til fem på ettermiddagen. Jeg får en veldig vrent døgnrytme, blir generelt slapp.

Han forteller at dette blir en ond sirkel, hvor slappheten gjør måltidene ujevne, slik at han spiser lite, og blir enda slappere.

– Jeg spiser aldri til faste tider. Jeg har ikke matlyst om morgenen. Jeg er rask, jeg liker ikke å bruke lang tid. Jeg kler på meg, spiser og går. Dusje gjør jeg om kvelden. Jeg har ikke spist lunsj på et år.

Søvnproblemer er noe Weisethaunet har slitt med lenge, men det har vært verst de siste årene.

– Jeg var hos legen i fjor, tok blant annet ultralyd for å se om det var noe galt med magen. Men de fant ikke ut hva det var. Det kan ha hatt litt å gjøre med at jeg ikke fikk legetime før problemperioden gikk mot slutten, forteller han.

– *Hvordan har problemene påvirket tilværelsen din?*

– Det er ikke sann at det ødelegger livet, men det er en kilde til frustrasjon. Mye av det jeg har lyst til å bruke tid på forsvinner, fordi jeg rett og slett ikke orker.

Weisethaunet har fått flere tips om hva han kan gjøre, men de har ikke fungert.

– Legge meg tidlig, spise mer. Ingenting jeg ikke kunne ha tenkt meg til selv, sier han.

TIPS I FLENG. Stipendiat Håvard Kallestad bekrefter at det ikke mangler på velmenende tips til søvnløse.

– Man ser det ofte i avisene: «Her er ti tips for å sovne lettere». Det er lite som tyder på at det fungerer som behandling for de med kroniske søvnproblemer. Men det fungerer for media, som vil ha noe konkret.

Kallestad framhever at det er lite forskerne egentlig vet om hva som utløser et tilfelle av søvnløshet, og at de fleste tipsene man kan få er subjektive. Folk har ulike søvnbehov.

– Du skal sove så mye at du føler deg opplagt dagen etter. Det normale, for 95 prosent av befolkningen, er mellom seks og ni timer.

– *Noen mener man kan ta igjen tapt søvn ved å sove mer en annen natt. Er det hold i dette?*

– Alt dette er usikkert. Men man snakker om noe som heter *sleep debt*, eller søvntrykk, som kan bygge seg opp når man sover for lite. Å sove ut i helgene er en måte å ta igjen for søvn man har gått glipp av. Men det kan igjen forstyrre døgnrytmen når man skal opp tidlig på mandag morgen.

Å prøve å ta igjen ved å sove på dagtid, derimot, vil Kallestad absolutt ikke anbefale.

– Om man sover mer enn en halvtime, går man inn i det som kalles dyp søvn. Den dype søvnen er den man må ha for å kunne fungere. Den kan det ta mange timer å våkne fra, forklarer han.

– Du merker det hvis du har sovet på sofaen; du er kjempetrøtt og bruker lang tid på å stå opp, selv om du har sovet i en time. Vi trenger ikke særlig mange timer med dyp søvn, så hvis du har et problem med å sovne om kvelden, skal du aldri sove på dagtid.

Det viktigste er å forholde seg til søvn og soving på en avslappet måte, og ikke gjøre det til et spørsmål om beregning og strategi.

– Når man prøver å ta kontroll over det å sovne, blir problemet lett større. Får folk vite strategier, kan det hende de ødelegger for seg selv. Prøver man å undertrykke tankene når man ikke får sove, kan det gjøre dem sterkere, advarer Kallestad.

– Når man lider av søvnløshet begynner man kanskje å kjenne etter, fokusere på om kroppen er trøtt nok til å sovne, og da blir det verre.

TRIVSEL ER VIKTIGST

– Det var pappa som sa jeg måtte gi litt faen, sier Lena Kristine Gundersen.

– Folk sa jeg tok etter ham når jeg også fikk søvnproblemer. Han har ikke sovet en hel natt på mange år. Kanskje det er arvelig?

Hun har fulgt farens råd.

– Jeg sa til meg sjøl: «Ta deg sammen og gi litt f», smiler hun.

Men Gundersen tror det er flere enn de tre til fire prosent som oppsøker SiT som sliter med søvnløshet.

– Jeg følte selv at det var et banalt problem. Nå bor jeg med ei som har samme problem. Vi snakker om det i blant, men å prate for mye om problemet kan gjøre det større enn det er, for da fokuserer du mer på det.

Hun er skeptisk til å bli altfor opphengt i søvnhygiene.

– Man kan få mange tips, men i bunn og grunn er det deg sjøl det kommer an på. Man skal være forsiktig med sovepiller, det er viktigere med trivsel. Selv synger jeg i kor og studerer noe som interesserer meg.

Hun fastholder at det viktigste er at man har det bra, og det må man ta ansvar for selv.

– Jeg har ingen søvnproblemer nå lenger.

På toppen av forskningen

Unni Steinsmo er feminist og kvinnelig konsernsjef i ett mannsdominert miljø. Det synes hun er helt greit.

Tekst:

Ill/Foto: None

DET ER TIDLIG TORSDAG MORGEN, et sted mellom Gløshaugen og Lerkendal stadion. I den travle resepsjonen hos Sintef ligger blader man kan lese i, blant andre Gemini, NTNU og Sintefs forskningsmagasin. Der kan man lese om de store framskrittene som forskningen har gitt oss den siste tiden. En av de to resepsjonistene holder på å ta ned juletreet.

– Du skal opp til sjefen, ja. Hun er ei real dame, forteller de når jeg forklarer mitt ærend.

Inne på kontoret sitter Unni Merete Steinsmo. Rommet er stort, innredet med moderne lyse farger og tidsriktige gardiner. Personen bak skrivebordet er konsernsjef for Sintef, Skandinavias største uavhengige forskningsorganisasjon. Stillingen gjør henne til en av landets mest innflytelsesrike kvinner.

Konsernsjefen er kledd en svart dressjakke og dressbukse. Rundt halsen henger et smykke av røde steiner. På beina har hun svarte, lave støvletter, som lager klikk-klakk lyd når hun går. En lyd som får henne til virke veldig viktig. Velkomsthilsenen består av et fast håndtrykk. Følelsen slår en med en gang: Her har man møtt en ekte karrierekvinne.

– **JEG ER LIDENSKAPELIG** opptatt av jobben. Jeg trives veldig godt i den jobben jeg har, forteller Unni.

Og det tar ikke lang tid å forstå at hun virkelig mener det hun sier.

– Mitt mål er å få Sintef til å bli den mest anerkjente forskningsorganisasjonen i Europa. Nå ser vi at det er mulig. Organisasjonen står i en sterk posisjon og vi skal arbeide for å lykkes. Når jeg sitter og leser EUs forskningsstrategier, så er vi nevnt sammen med de ledende forskningsorganisasjonene ute i verden. Det er en glede, forteller den ivrige konsernsjefen.

Om sin egen stilling som leder, forteller hun at det er viktig å by på seg selv.

– En god leder må kunne lytte, samtidig som en må stå fast på det en mener er riktig. Som leder er det viktig å tenke over hvordan man opptrer som menneske. Jeg mener man skal tenke på hvordan en selv ønsker å bli behandlet, og behandle dem en har rundt seg deretter.

Av alle spørsmålene hun får, er det de som handler om Sintef og stillingen som konsernsjef hun er mest ivrig på å svare. Unni snakker fort. Hun er tydeligvis trent i det hun skal si, i hvert fall når det gjelder tema som handler om jobben. Ordene kommer på rams, som fra et informasjonshefte, men fra hennes munn høres de helt naturlige ut.

– Her i Sintef har vi etablert en ledergruppe, der jeg, visekonsernsjefen og konserndirektørene arbeider sammen. Mitt mål er at alle skal ha frihet i sin egen jobb og at de ansatte skal samarbeide om arbeidsoppgavene.

UTDANNING HAR ALLTID VÆRT VIKTIG for Unni. Selv startet hun på kjemilinen på det som den gang het NTH, nå NTNU.

– Jeg studerte i en veldig politisk aktiv periode. Dermed ble det naturlig for meg å delta i politikken, som kvinneaktivist.

I 1981 startet hun å jobbe som forsker hos Sintef. og har siden da jobbet i et arbeidsmiljø dominert av menn.

– Da jeg gikk på NTH var bare åtte prosent av studentene ved skolen jenter. At det har vært få kvinnelige arbeidspartnere har ikke vært et problem, for jeg har

alltid trivdes i et mannsdominert miljø. Jeg har alltid følt meg velkommen.

En sak hun kjemper for er kvinners rettigheter og likestilling.

– Som kvinneaktivist arbeidet jeg for økt svangerskapspermisjon og fødselspenger. Da jeg fikk mitt første barn i 1981 var det 18 uker fødselspermisjon, men jeg fikk ni måneder, der seks av disse var ulønnet. Som leder er jeg engasjert og opptatt av at kvinner skal ha mulighet til å utvikle sine ferdigheter. For å oppnå likestilling må det være lik lønn og like stor andel kvinner som menn. Her i Sintef kan vi vise til de mange kvinnelige lederne vi har, sier hun stolt.

– *Er du feminist?*

– Ja, det er jeg, sier hun momentant.

– Enkelte vil si at det er negativt, men det handler bare om å gi folk like muligheter.

HUN VOSKTE OPP I LEVANGER, i Nord-Trøndelag, i det Unni selv beskriver som en helt vanlig familie. Rundt seg hadde hun et veldig jordnært miljø.

– Noe jeg setter stor pris på er muligheten familien ga meg til å gå på skole. De lærte meg også at menneskets verdi ligger i menneskets selv, ikke i hvor mange penger og titler man har. Grunnen til at jeg har nådd så langt og blitt leder er nok fordi jeg har levert gode resultater, samtidig som jeg har hatt flaks.

Bak det profesjonelle ytre er det et hverdagslig menneske, som har jobbet seg oppover i systemet. Men under studietiden hadde Unni ingen forhåpninger om å bli sjef for en så stor bedrift.

– Jeg ønsket å bli en god fagperson, og etter hvert fikk jeg ambisjoner om å bli professor. Det viktigste for meg var å lære mye, sier hun.

Planen med utdanningen var å jobbe innen bioteknologi, men det endte til slutt opp med en doktorgrad i materialteknologi, som hun tok i 1987.

– Jeg er glad jeg satset på det, for faget er utrolig spennende.

Bak de gode resultatene hennes som leder, ligger mye hardt arbeid. Gjennom jobben har hun fått mange muligheter til å vise hva hun kan. Selv ønsker hun at andre skal få de samme sjansene.

– Som leder er jeg opptatt av at de under meg skal få realisert sine ambisjoner, slik jeg fikk lov til, forklarer hun.

UNNI ER OPPTATT AV MENNESKER, og spesielt sterke mennesker, som henne selv. Hennes forbilder er blant andre Nelson Mandela og John F. Kennedy.

– Mandela var en fantastisk leder. Han skulle ha kommet ut av fengselet tidligere, for Sør-Afrika trengte en leder som ham.

Også når hun skal slappe av handler det om mennesker.

– Jeg leser bøker av Marianne Fredriksson og Chaim Potek. I tillegg blir en god del krim. Av de norske forfatterne er Jens Bjørneboe blant favorittene og der må nok romanen *Jonas* nevnes som den beste, sier hun.

– Jeg fascineres av mennesker gjennom bøker og filmer. De handler ofte om det å gjøre valg, og om hvilke konsekvenser de får. Av filmene jeg har sett, er det *Mississippi Burning*, *Shadowlands* og *Ringenes Herre* jeg husker best.

Når hun får mer personlige spørsmål, bruker Unni lengre tid på å svare. Tenker seg godt om og setter ned tempoet. Velger ordene med omhu.

– Familien og vennene mine er veldig viktige for meg. Jeg bruker mye tid sammen med dem, gjerne på feriereiser. Både turen til Firenze i Italia og Alambra i Spania er kjære minner. Til hverdags blir det mange turer ute i Bymarka.

– Det er helt avgjørende for meg at jeg greier å koble av. Av å til må man bare slå av mobilen, forteller hun. I alle fall, ler Unni.

En smittsom latter fyller det store kontoret.

– Dagens unge burde være mye flinkere til å slå av mobilen, for dere er altfor tilgjengelige, påpeker hun.

HUN SITTER MED PENNEN i hånden. På pulten foran henne ligger Dagens Næringsliv. Avtaleboken er ikke langt unna. I løpet av praten har pennen snurret rundt og rundt i hånden flere ganger. Igjen kommer vi inn på jobben, denne gang om hva det vanskeligste med å være konsernsjef.

– De tunge beslutningene er nok de vanskeligste. Jeg har hatt ansvar for å nedbemanne flere stillinger. Iran-saken var også en veldig vanskelig sak.

I 2005 ble Sintef Petroleumsforskning anmeldt til Økokrim for korrupsjon i Iran, en sak som ble mye omtalt i media.

– Jeg er glad vi fikk avsluttet den saken på en god måte. En sjefsjobb vil alltid ha både lette og vanskelige sider ved seg. Det spørs bare hvordan man løser problemene, det kan gjøres på en god eller en dårlig måte. Jeg liker utfordringer.

Sintef og NTNU har et nært samarbeid. Unni har selv undervist for NTNU, samtidig som hun jobbet som forsker.

– Det å undervise er en veldig annerledes måte å jobbe på. Det er en fin måte å få repetert den teorien man har lært. Jeg er privilegert som får jobbe i et stort forskningsmiljø, der professorer og studenter jobber sammen. Dette samarbeidet gir økt læring og økt energi, sier hun med et smil.

Unni har en stor forståelse for de hun jobber sammen med. Og hun har realistiske målsetninger. Det er kanskje noe av grunnen til at hun har nådd så langt.

– Jeg ser at dagens ungdom har noe vi eldre aldri har lært, nemlig det å jobbe i team. Dere er mer trent å jobbe i team. Siden Sintef har ambisjoner om å samarbeide på den måten, er det en stor fordel. Men jeg ser også at de eldre kan ting ungdommene ikke kan, derfor er det viktig at de møtes og lærer av hverandre, sier Trondheims kanskje mektigste kvinne.

Søvn

Tekst: Bjørn Grimsmo

Ill/Foto: None

- Søvnhygiene er rutiner som gjør det lettere å få sove. Ting man bør unngå før leggetid, som stimulerende drikker, sigaretter, eller ting man bør gjøre, som å ta et varmt bad før leggetid, å spise små måltider eller å holde kroppen i god fysisk form, er alle eksempler på god søvnhygiene.
- Lett søvn kan kalles for skjønnhetssøvn og et menneske trenger den for å føle seg uthvilte. Drømmene i den lette søvnen tar ofte form som vanlige tankerekker. Når man blir vekket fra lett søvn er det mange som svarer at de ikke har sovet. Derfor kan man oppleve at man får mindre søvn enn man faktisk gjør..
- REM-søvn (*rapid eye movement*) er den delen av søvnen der man kan ha rare og usammenhengende drømmer. Hjernen er like aktivert som ved våken tilstand, men kroppen blir lammet og det hindrer en i å leve ut drømmene.
- Dyp søvn er den man må ha for å fungere. Den inntreffer som regel 30 minutter etter en har sovnet og varer den første delen av søvnperioden. Våkner man fra dyp søvn, kan det ta mange timer før en blir skikkelig våken.
- Grensene for søvnløshet som sykdom: Søvnløsheten må ha forekommet med relativ hyppighet i mer enn én måned. Dessuten må man fungere dårligere i hverdagen på grunn av søvnløsheten.

Kilder: Håvard Kallestad, *lommelegen.no*

Danser mot Europa

I et tiår har akrorock-gruppa ved NTNUI vært Norges beste. Nå satser de internasjonalt.

Tekst: Sindre Leganger

Ill/Foto: n/a

Sykepleierstudent Arnhild Jenssen Nygård tar sats og blir kastet i været av dansepartner Lars Gjølme. I lufta tar hun en baklengs salto, og lander elegant i partnerens armer, alt i takt med en rockelåt fra femtitallet. I ti år har NTNUI, som eneste idrettslag i Norge, tilbudt studentene opplæring i akrobatisk rock'n'roll. Stort i Europa? Dansen har siden syttitallet utviklet seg til å bli en egen swingart med akrobatiske elementer som høye kast og saltoer. Det er en slags ekstremdans, forklarer Hilde Slåen Bakken. Hun er en av grunnleggerne av NTNUI-gruppa, og blant annet sju ganger norgesmester, men har nå lagt danseskoene på hylla. Derfor håper Nygård og Gjølme på å bringe stafettpinnen videre.? Jeg elsker å bli løfta på. Man kjenner adrenalinet skikkelig, forteller Nygård.? Det er ekstra spennende når man skal opptre for folk, legger Gjølme til. Dette året skal de to for første gang konkurrere på internasjonalt nivå, og gleder seg til å måle krefter med verdenseliten.? Det er et kjempestort miljø i Europa, mens i Norge er dette nesten helt ukjent. Det blir spennende å se hva vi er gode for, sier de. Fikk stipend Siden miljøet i Norge er såpass lite, er de vant til å reise rundt for å vise fram hobbyen sin. Likevel blir det ekstra spennende når turen går utenlands. - Først skal vi delta i Nordisk mesterskap i Sverige, så tar vi det derfra. Det blir lærerikt å se nivået utenfor Norge, forteller Gjølme. I fjor mottok danseparet Tæl-stipend, som er et stipend til personer som utmerker seg i Sør-Trøndelag.? Ved hjelp av stipend og honorarer for show, greier vi oss. Det gjør at vi kan ta steget fra hobbybasis og satse som utøvende dansere uten at det går utover studiene eller økonomien, understreker de. Slått ut to ganger på én uke Tidligere i år deltok paret i Dansefeber og Norske Talenter, og selv om de ikke kom videre, gjorde de inntrykk på dommerne. - Thomas Giertsen sa han syntes det ble litt for harry og vulgært, men de andre dommerne

lo og var imponert. Da gjorde det ingenting at vi ble slått ut, mener Nygård. Gjølme er ikke helt enig.? Det hadde vært kult å ha oss med i kampen om en halv million litt lenger. Uansett greide vi å bli slått ut av to tv-program på én uke, og det er jo en prestasjon i seg selv, smiler han.

Rabattordning utelukker studentene

Det nylanserte rabattkortet Plænti gir ungdom mellom 13 og 19 år store prisavslag på kulturarrangementer. Studentene er ikke inkludert.

Tekst: Marit Eline Christensen
Ill/Foto: n/a

? Plænti innbefatter ikke studenter fordi det er politisk vedtatt å prioritere aldersgruppa fra 13 til 19 år. På grunn av den store alders- og interesseforskjellen, tror vi heller ikke tilbudet ville blitt fullgodt dersom 13-åringene og studenter skulle gis samme tilbudspakke, sier Astrid Fuglås, fagleder for kulturutvikling i Sør-Trøndelag fylkeskommune. Prisavslagene ungdom kan få med Plænti-kortet er på mange arrangementer langt større enn studentrabattene. Fuglås er enig i at studentene i Trondheim utgjør en viktig del av publikumsmassen på kulturarrangementer. - Bør det ikke da legges økonomisk til rette for studentpublikummet?? Jo, det bør kanskje det. Studentene står fritt til å sende klagebrev til oss i fylkeskommunen, så vil vi behandle saken, svarer Fuglås. Bør inkluderes i Plænti? Studenter burde absolutt vært omfattet av et tilbud som dette. Vi utgjør jo en stor del av publikumsmassen her i Trondheim, sier leder Sebastian Eidem i Velferdstinget. Eidem legger til at kommunen har vært i dialog med Velferdstinget og Studentsamskipnaden i Trondheim (SiT) angående utvikling av et liknende kort for studenter. Tanken er å gjøre kulturlivet mer prismessig tilgjengelig for studentene, og dermed knytte studentene tettere til byen. Vi har stilt oss positive til initiativet, men ikke hørt noe mer om saken. Det er synd det tar så lang tid, legger Eidem til. Han synes at studentene i det minste kunne vært

inkludert i rabattordningen Plænti inntil det planlagte kulturkortet blir en realitet. Kaster ballen videre? Vi luktet på mulighetene for et slikt kulturkort for studenter i Trondheim, men avventer nå situasjonen fordi vi vet at NTNU, HiST, Sintef og SiT jobber med utvikling av et liknende studentkort, opplyser kulturrådgiver Rune Kjenstad i Trondheim kommune. Kjenstad mener det er på sin plass med et slikt tilbud. Han sier kommunen vurderer å bidra økonomisk til et studentkort, men at dette foreløpig ikke er nedfelt i noen budsjettpost.?

Trondheimsstudentene fortjener et godt tilbud, fordi de er en viktig gruppe for byen. Som del av en langsiktig strategi for å holde på studentene, også etter endt studietid er ideen om studentkort god, sier han. Kan ta tre år

Konsulent i SiT, Ståle Sand Kalkvik, bekrefter at de for tiden samarbeider med HiST, NTNU og Sintef om planlegging av et studentkort. Men han sier også at de foreløpig er i kartleggingsfasen, og at det trolig vil ta to til tre år før kortet er på plass.?

Studentkortet er ikke først og fremst tenkt som et rabattkort, så en slik tilleggsfunksjon må eventuelt utarbeides etter hvert, opplyser han. Ifølge ham vil kortet primært ha andre funksjoner. For eksempel vurderes det nå om det både kan fungere som studentbevis, adgangskort, betalingskort på campus og nøkkelkort til Samfundet. I juni legger ei arbeidsgruppe fram en prosjektsrapport som vil ligge til grunn for videre arbeid med ideen.?

Jeg mener det er mulig å løse kulturrabatt-biten uavhengig av det studentkortet vi utarbeider nå. Men jeg forstår jo også at kommunen ikke uten videre vil tilføre markedet enda et kort, sier Kalkvik. Kan ikke sitte og vente

Under Dusken konfronterer kommunens Rune Kjenstad med at det planlagte studentkortet ikke nødvendigvis blir et rabattkort for kulturarrangementer, og at det kan ta tre års tid.?

Jeg hadde håpet at det skulle være på plass tidligere, og at vi da kunne bidra i utviklingen av en rabattdel i kortet. Nå ser jeg meg nødt til å ta saken opp i Studenterådet igjen, slik at vi kan se på andre mulige løsninger. Inkludering av studentene i Plænti er en slik løsningsmulighet vi må se på, sier Kjenstad. Han sier at kommunen selv ikke har ressurser til å lage et rabattkort for studenter.

Velferdstingsleder Sebastian Eidem er uenig.?

Dette handler kun om prioritering! Hvis kommunen synes studentene er viktige, så prioriterer de en slik rabattordning. Et kulturabattkort er en enkel måte for kommunen å promotere Trondheim som en god studentby, sier Eidem. Han mener at

kommunen nå enten må jobbe for at studentene innlemmes i Plænti-ordningen, eller lage et eget rabattkort.? Kommunen kan i alle fall ikke bare sitte og vente i de tre årene det kan ta før studentkortet er på plass, legger Eidem til.Han sier at han nå vil ta kontakt med kommunen, samt at han vil ta opp saken med ordføreren i et møte senere denne måneden.I februar i fjor meldte Under Dusken at firmaet Kulturkonto skulle etablere et rabattkort i Trondheim i løpet av 2007. Nå sier imidlertid John Hegrenes, sjef for Kulturkonto AS, at planene er lagt på is.? Det er et langsiktig mål for oss å etablere oss i Trondheim og landet for øvrig, men foreløpig er disse planene utsatt på ubestemt tid på grunn av økonomiske forhold, sier Hegrenes.

Morbid moro

Tekst: Sindre Leganger

Ill/Foto: Sveinung

Sundfør Sivertsen

The Memory of Water er britiske Shelagh Stephensons første skuespill, og høstet prisen for beste komedie under den prestisjetunge Laurence Olivier Awards. I mangel av en norsk oversettelse tok Stundentersamfundets Interne Teater (SIT) oppgaven i egne hender. Resultatet er en sår, makaber tragedie som vekker lattermusklene.

Søstrene Theresa, Kathrine og Maria har mistet moren sin - omtrent der stopper det de har til felles. Når de samles i deres gamle barndomshjem for å begrave moren, gjenoppleves minnene fra barndommen. Det handler om, som det blir sagt i stykket, «normale mennesker i unormale situasjoner», men man skulle aldri trodd en så tragisk historie kan bli så morsom.

Stykker som lener seg så hardt på satire, er krevende både å oversette og spille. Derfor er det imponerende hvor godt SIT lykkes. Når Kathrine forkynner at «begravelser ikke trenger å være deprimerende - de kan faktisk være morsomme», blir man nødt til å nikke erkjennende. Med dystert alvor og en mørk undertone blir det dynamisk og gøyalt, mye takket være gode skuespillerprestasjoner. Særlig får Ingvild Karlsen Eeg, i rollen som Theresa, og Kristian Arntsen, i rollen som Mikael, publikum til å trekke på smilebåndet. Der

har SIT to dyktige komiske talenter.

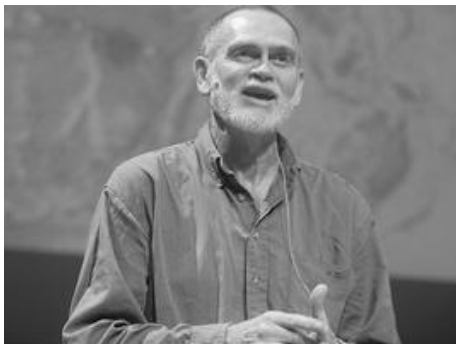
Tema dreier seg i stor grad om minner og hukommelse. Det trekkes referanser i mange retninger, og SIT har tillatt seg å dra inn noen moderne navn fra vår egen samtid. Det fungerer stort sett greit, men sleivsparket mot Anne B. Ragde virket merkelig i den ellers klassiske verdenen stykket foregår i. Likevel, publikum lo, så det var nok på sin plass.

SIT imponerer med en dyster historie i en herlig, satirisk innpakning. Jeg kan love at denne begravelsen blir den morsomste du noen gang deltar i.

- Ta lånekassepenga og reis!

*Jens A. Riisnæs oppfordret
Storsalen til å droppe
flybillettene, og ta toget ut i
verden.*

Tekst: Bjørn Grimsmo
Ill/Foto: None

Etter blant annet en appell for Mordechai Vanunu, og en bildemontasje av Samfundet-leder Øyvind Aass, var festmøtet klart for de to innleiderne. Den største stjernen var kanskje Jens A. Riisnæs, kjent fra P2-programmet «Ut i verden». Etter litt reklame for en kjent britisk finansavis, satte han på stoppeklokka, og verserte for en nær fullbesatt Storsal om gledene ved den spontane reise.

Riisnæs hadde mange gode råd til rastløse studenter, men sitt fremste budskap hentet han fra Martin Luther. I modernisert form: «sex, drugs rock'n'roll». Radiomannen framhevet disse som det viktigste i livet, og viste hvordan de på ingen måte er uforenlige med selve reisen.

Den andre innleideren var Sigurd Sollien, kjent fra reiseprogrammer på TVNorge. Han ga sine perspektiver først og fremst gjennom anekdoter, deriblant en sær reportasje som ble tatt godt imot da han viste den på storskjerm.

Sollien hadde imidlertid ikke tyngde nok til å hamle opp med NRK-veteranen i kampen om taletiden. Likevel fikk han i sofapraten i festmøtets andre del spille den viktige rollen som avslappet motvekt til Riisnæs betingelsesløse

fordømmelse av alle andre reisemåter enn den spontane.

Møtet var rikt på kunstneriske innslag med reise-tema, og fra Samfundets talerstol var det mange som benyttet sjansen til å gi av seg selv og dele sine opplevelser og anekdoter.

Den anonyme oppfølgeren

Elvira Nikolaisen andrealbum feiler i å følge opp den gode debuten.

Tekst: Knut Steinfeld

Ill/Foto: None

Hva kjennetegner en god oppfølger? Spørsmålet er stilt et uendelig antall ganger. I filmens verden blir resultatet mer eksplosjoner og sex. I musikkens verden er det en mer uklar formel for hva skal til for å følge opp.

For noen år siden ga Nikolaisen ut det flotte albumet Quiet Exit. Dermed var det med forhåpninger om god låtskriverkunst og vakre arrangementer. Det første som møter meg med Indian Summer er et cover som oser kitsch og et stort ego. Sammenlignet med dette blir en plakett for en bollywoodfilm minimalistisk og smakfull.

Platen er produsert av tidligere trommis i Turbonegro og Elviras kjæreste Christer Engen og Trond Mjøen fra Euroboys. Stemningsleiet på platen ligger nærmest sistnevnte band. Gjentatte forsøk på å lage fengende vestkystpop blir gjort. Problemet med platen er at jeg ikke husker en eneste sang etter å ha hørt platen. Med andre ord er det ingen hiter som «Love I Can't Defend» og «Egypt Song». Sangene holder ellers et greit kjedelig nivå, med et par unntak. Et av disse er «He Loves Me», et pinlig valentinskort av en sang. Når den og er skrevet hennes kjæreste blir det litt flaut. Lite er vanskeligere å skrive om enn når ting går bra.

Da Elvira Nikolaisen ga ut sin debut for to år siden snakket man om kamp mellom hun og Marit Larsen. I år har Ingrid Olava ikke hatt noen utfordrer. Det er svake Indian Summer en årsak til.

En måned på etterskudd

Nyvalgt UKEsjef Torgeir Ødegården har fått en travel første uke.

Tekst: Bjørn Grimsmo
Ill/Foto: Sivert Frøseth Rossing

– Akkurat nå er det viktigste å få UKEstyret på plass, sier ukesjefen.

UKEstyret vil bestå av åtte personer inkludert Ødegården, og skal etter planen være klart i løpet av uke 17, altså om to uker fra nå. Men siden det ikke ble valgt noen UKEsjef ved det opprinnelige valget den 5. mars, har Ødegården fått én måned mindre til arbeidet.

– *Hvordan har den første uka i jobben vært?*

– Det har vært veldig spennende, og mye forskjellig. Jeg har blant annet vært i Oslo på seminar med UKEstyret 2001.

– *Hva slags personer leter du etter til det nye styret?*

– Det viktigste er at det er folk som har motivasjon, og som er villige til å sette av tid og energi. Dessuten er det viktig med folk som kan se sin egen ansvarsrolle, og de må være allsidige, og kunne se sammenhenger. Ikke minst skal vi være en sosial gjeng som fungerer godt sammen, og vi skal kommunisere utad, så det må være folk det er lett å bli kjent med.

– *Hvordan vil UKEstyret ditt se ut sammenliknet med det for UKA-07?*

– Det kommer i stor grad til å fungere på samme måte som da, men med én ekstra på kultur. Vedkommende skal jobbe med tilknytningen til de kunstneriske gjengene på Samfundet.

Magi på Gamle scene

Vår anmelder mener at Min största smärtas barn anbefales alle som har en hundrelapp til overs, ønsker seg en både klassisk og annerledes teateropplevelse, samt en vandring i et annet pars kjærlighetshistorie.

Tekst: Hege Lind

Ill/Foto:

Den begavede skuespillerinnen har knapt passert tyve år når hun virkelig forelsker seg i en av tidenes største svenske dramatikere. *Min största smärtas barn* forteller historien om de intense årene i ekteskapet, om et levende forhold som fraskilte foreldre, om lange reiser og om et hat og en kjærlighet som går hånd i hånd livet ut.

Manus er bygget på Harriet Bosses og August Strindbergs brev og dagboknotater fra de først kom i kontakt med hverandre like før århundreskiftet og fram til han avgikk ved døden i 1912. Hele stykket har en dialogisk form der de to, i Hallbjørn Rønning og Wenche Strømdals skikkelser, presenterer hver sin historie om det samme forholdet. Scenerommet er minimalistisk og de to står på scenen med hver sin stol og hvert sitt bord gjennom hele stykket.

En skulle tro at en særinteresse enten for Strindberg eller Bosses liv eller virke var en nødvendighet for i det hele tatt å kunne nyte en 80 minutter lang dialog kun akkompagnert av akustisk gitar. Dette er ikke tilfelle.

Historien om August og Harriet er både unik og universell. Sjalusien, frustrasjonen og spenningen mellom de to er til å ta og føle på. Situasjonene framstår som håpløst ekte, sannsynligvis mye grunnet de faktiske brevene de

utgår fra, og den dialogiske formen fungerer overraskende godt selv om noe mer fysisk ufoldelse på scenen ikke hadde vært å forakte.

Mens Strindberg stort sett sitter ved skrivebordet og leser replikkene opp som fra brev og dagbøker, er Bosses fortelling presentert gjennom tankerekker og replikker. Hun er mer frigjort og karakteren bærer i stor grad stykket framover med sin glød, sine følelsemessige utbrudd og levende mimikk. Strindbergs høytlesning oppleves innimellom som noe ensformig og statisk, og det er befriende når han endelig reiser seg fra skrivebordsstolen og får vist seg fram litt.

Jarl Strømdal sitter under hele stykket mellom Bosse og Strindberg med sin gitar og spiller stykker fra blant annet Fransisco Terregas verker. Musikken er nydelig og fungerer som deilige intermezzo i dialogen. Disse gir publikum pustepauser og en virkelig sjanse til å la hårene på armene reise seg.

Ny Kosmoramasjef

Ola Lund Renolen har blitt valgt som Nina Steens etterfølger i jobben som leder for filmfestivalen Kosmorama.

Tekst: David Bach

Ill/Foto:

– Jeg ble spurt om jeg ville ta jobben, så man blir jo alltid smigret, sier Ola Lund Renolen.

Han er imponert over det hans forgjengere har utrettet.

– Jeg er veldig imponert over hva Nina og de andre har fått til på så kort tid. Jeg har jobbet med festivaler i mange år, så jeg vet hva som må være på plass, og det at de har fått Kosmorama opp på et nivå blant de som har holdt på å i mange år er imponerende, mener Renolen.

– Den arbeidsinnsatsen og stå-på-viljen de har vist er det bare å ta av seg hatten for.

Tenkt masse

Tirsdag formiddag ble det klart at han tar over etter Nina Steen som Kosmoramasjef. Noe overraskende bestemte Steen seg etter årets festival for å gå av, men selve overtakelsen vil ikke finne sted før 1. august. På spørsmål om tanker for neste Kosmoramafestival er Renolen noe difus.

– I løpet av våren skal vi foreta en del evalueringer, rydde opp i avtaler og forberede sponsorer. Nina er jo fremdeles sjef fram til august, sier han.

– Men det er klart man har tenkt masse på det. Kosmorama står støtt på pilarene Nina har skapt, men det kan være snakk om å videreutvikle nettverk. Neste år vil vi nok bruke mye tid på strategiarbeid, men noen store endringer vil vi nok ikke se, forteller den ferske festivalsjefen.

Det uendelige lerret

Glem Donald og Pondus. Det neste store av tegneserier ligger fritt tilgjengelig på internett og venter på å bli oppdaget.

Tekst: Bjørn

Grimsmo

Ill/Foto: None

Et utall tusen sitter foran hver sin datamaskin, og trykker på den samme knappen. Refresh, refresh. Det er mandag, klokka er ni om morgenen. Brått kommer det alle venter på: føljetongens håndfull ruter. Det tar noen minutter å fordøye sakenes siste gang. Så er det rett til forumet. Elsker den. Hater den. Vil ha mer. Men det kommer ikke noe mer før onsdag.

Fremad i alle retninger

– En webcomic, eller nettserie, er ganske enkelt en tegneserie som distribueres og er lesbar på internett, sier Morten Harper.

Han er tegneserieekspert med flere fagbøker på samvittigheten, og forteller at man skiller mellom flere sjangre.

– Den mest utbredte er det klassiske stripeformatet. Det har nærmest flyttet seg direkte fra avissiden til nettsiden.

Serier med stripeformat er gjerne av typen «en-vits-om-dagen», og er ofte født ut av datamiljøer, med dertil relatert humor, slik som Ctrl+Alt+Del og PvP. Men nettserier kan gjerne også gå i helt motsatt retning; serien When I am King utnytter nettsidenes uendelige areal, og strekker seg metervis hit og dit, med små animasjoner for ekstra effekt her og der.

– Det er det å tenke på disse nye mulighetene som er det mest spennende, sier Harper.

Surrealistiske sjangre

På tvers av disse sjangrene går også en helt annen tendens. Det er tendensen nettserier har til å gå helt nye veier i sine fortellinger og observasjoner, uavhengig av tekniske egenskaper. De står frie til å eksperimentere. For en nettserie er som oftest gratis å lese, og trenger derfor ikke å appellere til den snevre forretningssansen til «syndication» - agentene som selger tegneserier til aviser.

Og eksperimenterer gjør de. Dinosaur Comics har brukt samme tegninger nesten hver dag i fem år; bare den filosofiske teksten forandres. Legostar Galactica er laget av lego. A Softer World legger en surrealistisk monolog over et urelatert fotografi i ulike grader av zoom. 8-Bit Theater bruker kornete «sprites» – spillfigurer – fra det gamle videospillet Final Fantasy. Sci-fi-serien Crimson Dark går i motsatt retning; alt tegnes i et 3D-program med kompliserte lyssettinger. Ingen av disse tegneseriene er lette å se for seg i et kommersielt format.

Det daglige brød

Kommersielt er fenomenet altså ikke. Men likevel klarer enkelte tegnere å tjene til livets opphold på nettserier. Fred Gallagher livnærer seg på å tegne Megatokyo. Ekteparet Phil og Kaja Foglio gikk sågar fra å selge serien Girl Genius i et blad, til å gi den ut gratis på internett. Inntektene økte kraftig.

– Hvordan er dette egentlig mulig?

– Det er ikke funnet noen veldig lukrativ forretningsmodell for tegneserier på nett. Men noe som er i ferd med å bli mer vanlig, er at man utgir samlebøker og produkter rundt serien, som t-skjorter og liknende, sier Harper.

«Merchandise» er blitt vanlig blant etablerte nettserier, men noen prøver også å få leserne til å betale direkte. Modern Tales er en nettportal som tilbyr serier både gratis og mot betaling.

– Denne utviklingen er ennå i startgropen. Men noe av det som er mest spennende å se, er at om noe tar av på nett, så kommer det også i bøker. Penny Arcade, for eksempel, har blitt gitt ut i flere samlebøker. I kommersiell sammenheng er internett i dag først og fremst et visningssted, men i framtiden kan det bli et seriøst utgivelsessted.

Fra dør til dør

Bøker er dog ikke det eneste stedet å lete hvis man vil finne en nettserie tatt ut av dens opprinnelige element. Det kan være nok å ta en tur opp på campus på NTNU, for eksempel Institutt for datateknologi og informasjonsvitenskap. Her henger utskrevne striper tett i tett på kontordørene.

– Den handler om fagfeltet mitt, ler stipendiat Norvald H. Ryeng.

Stripen som møter besøkende på hans kontor er fra xkcd, kanskje en av de aller mest kjente seriene på nett. Søker du på «webcomic» på Google, vil Randall Munroes samtidsbevisste strekmenn være det første du møter.

– Den påpeker en del artige ting som veldig mange observerer, og som den tar opp på sin måte, forklarer Ryeng.

– Er det mange du kjenner her oppe som leser xkcd?

– Ja, det er det, smiler stipendiaten.

Millioner av serier

Det er ikke bare ved NTNU nettserier er populært. Morten Harper påpeker at antallet på verdensbasis er svært høyt.

– Jeg har ikke tall på hvor mange serier som finnes der ute, men det kan fort være snakk om millioner i global sammenheng. Dette er et sted hvor unge amatører kan prøve seg, sier han.

Tegneserieeksperten sammenlikner nettserier med de gamle fanzinene, smalkulturelle blader for lesere med felles interesser. Ofte er det nettopp små kulturer seriene representerer, og utallige serier er basert på rollespill eller populære dataspill. «Furries» er dyr med menneskeliknende anatomi, et svært populært konsept i visse subkulturer, og vi møter dem blant annet i Freefall og Lackadaisy. Octopus Pie drøfter problemstillinger fra indie-kultur, mens Dresden Codak tar for seg kvantefysikk og relatert vitenskap med lettvent humor.

Stygge andunger

Nettserier er virkelig for alle, både lesere og skapere. Det er knapt nok et krav at du kan tegne, for veien blir til mens du går. I mange serier kan man til og med følge tegnerens kunstneriske progresjon gjennom årene. I serier som Questionable Content og Gunnerkrigg Court er stilen i nyeste rute knapt gjenkjennelig fra første.

– Det er min antagelse at de neste store tegneserietalenter vil ha hatt sin debut med nettserier. Utfordringen er å bli lagt merke til. Da mener jeg at steder som den norske portalen nettserier.no er veien å gå, sier Harper.

– Har du noen serier du liker spesielt godt?

– En av mine favoritter er den svenske serien Little Gamers. Men jeg vil også trekke fram Scott McClouds eksperimenter og forsøk på å gjøre nye ting.

Familien, på godt og vondt

Tekst: Karoline Salhus

Ill/Foto: Sveinung Sundfør Sivertsen

Moss-baserte Superfamily er omtalt som et av Norges beste liveband, og det startet bra på Blæst. Hiten «Warszawa» hentet fra platen ved samme navn starter ballet, en utsøkt låt det virkelig står respekt av. I 2007 vant bandet Spellemannsprisen for beste popplate med nettopp *Warszawa*, den nyeste av deres to langspillere. Det skulle med andre ord være nok av kvalitativt sterkt materiale å servere de oppmøtte.

Dessverre blir det ikke helt slik. En til fingerspissene gjennomført look, hvor samtlige av bandets syv medlemmer bærer trange klær, tynne slips og spisse sko, blir symptomatisk med det som mangler i mye av musikken. Det blir mye energi og publikumsfrieri, mens låtene dessverre ikke alltid står i stil med det ytre engasjementet.

Dessverre arter konserten seg som en leksjon i synth-basert populærmusikks feller og suksessformler. Et lite knippe låter fungerer utmerket, mens mye kan karakteriseres som intetsigende og pregløst, hvor publikums reaksjon er å prate og bevege seg rundt i lokalet. Det er Kim Granholts traktering av synth og andre

tangenter som bærer de låtene som i utgangspunktet ikke er så mye å skryte av.

Også vokalist Steven Wilson utmerker seg gang på gang med sin storslåtte og flotte vokal. På «I Could Be A Real Winner» er publikum igjen med for fullt, og som på de andre sterke låtene fungerer det utmerket.

Dessverre er påfølgende låter nok engang noe sidrumpet, sett bort ifra en stadig intens innlevelse fra scenekanten. Man får servert den ene etter den andre låten som ikke er mer minneverdig enn at den flyter over i neste. Mot slutten av konserten blir det bare mer og mer irriterende at et band som kan lage helt fantastiske enkeltlåter, samtidig serverer fansen den rake motsetning. Heldigvis er det fantastiske «The Radio Has Expressed Concerns About What You Did Last Night» som avslutter. En låt som viser hva superfamilien kan på sitt beste.

Skal personvernet ofres i terrorkampen?

Tekst:

Ill/Foto: None

I løpet av året kan EUs direktiv om datalagring bli en del av norsk lov. Regjeringen har nedsatt en gruppe på tvers av departementer for å vurdere hvordan dette skal gjøres, og resultatet skal ut på bred høring. Heldigvis har kritikerne kommet på banen, og motstanden er iferd med å bli organisert.

Venstres landsstyre uttalte seg mot direktivet i en uttalelse i mars 2006. Norsk Presseforbund advarte i en henvendelse regjeringen mot direktivet i januar 2007. Datatilsynet er naturligvis kritisk til direktivet. Vi i Liberaleren omtalte direktivet i november 2005, i en artikkel med tittelen Orwell aldri passæ.

Skal virkelig datalagringsdirektivet bli norsk lov med den nåvrende regjeringens velsignelse? Det vil vre et paradoks. SV er opptatt av personvern, SP er mot alt som smaker EU, mens Ap tok et oppgjør med egen fortid vedrørende overvåking med Lund-kommisjonen sin i 1996. I fjor nedsatte regjeringen en egen personvernkommisjon.

Norge har siden 1814 hatt rettsstatens prinsipper som et brende element i Grunnloven. Med datalagringsdirektivet er det min påstand at disse prinsippene kastets over bord. Personvern handler om at alle har rett til et privat rom i livet, der ingen, og spesielt ikke myndighetene skal ha innsyn. Så lenge man ikke er mistenkt for noe, bør myndighetene slett ikke ha tilgang til samtaleregistre på telefon, eller innsyn i din epost. Og har myndighetene mistanke om noe kriminelt, må de gå til retten og fremlegge indisier, og få en rettslig kjennelse for overvåkning som et ledd i etterforskningen.

Et problem med slik overvåkning er at hvis noe kriminelt ikke kan bevises, får man kanskje ikke rede på at man har vrt overvåket. Hvordan kan man da møte sin anklage eller sine anklagere? Og hva med informasjonen fremskaffet gjennom overvåkingen hvis det ikke blir rettssak? Blir den destruert - eller

oppbevart i tilfelle noe skulle dukke opp senere? Hvem får tilgang til denne informasjonen? Og hvem avgjør hvilken del av informasjonen som bør destrueres?

Det eksisterer flere Facebook-grupper mot direktivet. Den største av disse har 12 000 medlemmer. Hensikten med slike kampanjer er å gi statsrådene og stortingsrepresentantene daglige påminnelser om motstanden mot datalagringsdirektivet.

Hvis terror skal bekjempes ved å avskaffe de viktigste symbolene på vårt samfunnssystem, kan vi like godt gi opp. Den begrensede stat, rettsstatens prinsipper, og individets frihet må holdes oppe som de fremste kjennetegn på et fritt samfunn. Den som ofrer frihet for trygghet, fortjener ingen av delene!

Av Per Aage Pleyrn Christensen, redaktør Liberaleren

Riktige, ikke positive bilder

Våre bilder av land i Sør, og kontinenter som Afrika, påvirker hvordan vi som samfunn forholder oss til Sør. SAIH mener at vi ikke trenger positive bilder av Afrika, men riktige bilder, mener kronikkforfatteren.

Tekst:

Ill/Foto: None

I en globalisert verden er de fleste enig i at relasjoner Nord-Sør er avgjørende for økonomisk og menneskelig utvikling. Afrikanske land taper derfor på å fremstilles som en verdensdel preget av konflikt, korrupsjon og stater i oppløsning. Som et motsvar på stereotypene avholdt Utenriksdepartementet i høst konferansen Nye bilder av Afrika, der en gjennom utvalgte suksesshistorier fokuserte på positiv utvikling i Afrika. Det er derfor svrt forstemmende når Aftenpostens eneste dekning av konferansen er en artikkel om Liberias president Ellen Johnson-Sirleaf med overskriften; Ba Norge om hjelp. Johnson-Sirleaf deltok på konferansen for å trekke frem den positive utviklingen i Liberia: fra korrupsjon og vold til en stabilisert økonomi og Afrikas første valgte kvinnelige president.

Aftenpostens dekning viser en holdning i mediene, der det eneste som er verdt å rapportere fra Afrika ved siden av voldelige opprør er vår innsats for å hjelpe de fattige. Når det fra tid til annen trekkes frem solskinnshistorier er disse ofte om norske bistandsprosjekter som har ført til at folk får det bedre. Intervjuobjektene er ofte representanter fra den norske organisasjonen, en lokalt ansatt funksjonr som priser hva organisasjonen gjør for mottagerne og en vestlig ekspert. Hvorfor intervjues ikke en uavhengig lokal myndighetsperson eller forsker som ikke står i et avhengighetsforhold til prosjektet? Det kan vre flere grunner til at journalister gjør slike utvalg. En har gjerne et større norsk og europeisk kontaktnettverk, og det kan ofte vre lettere å kommunisere med personer som i stor grad har de samme referanserammer og sosiale koder. Dette er dårlig journalistikk og fører til en overrepresentasjon av oss som den hjelpende, og

dem som passive mottagere uten mulighet for å presentere egen agenda eller refleksjon.

Vi trenger ikke flere positivt vinklede historier, men kritisk, god journalistikk som presenterer et representativt bilde av situasjonen. Skal vi få nye bilder av Afrika kreves det godt journalistisk arbeid! Som Guro Almås, daglig leder i Fellesrådet for Afrika, skrev etter Aftenpostens oppslag: en burde heller dekke Liberias arbeid for å regulere og sikre seg inntekter fra diamanteksporten eller utdanning av kvinnelige politibetjenter. Tiltak som disse er langt viktigere i Liberias utvikling enn eventuell norsk hjelp.

SAIHs Årsmøte vedtok før jul en resolusjon som kritiserte TV-aksjonen for dårlig journalistisk arbeid som bidrar til å forsterke og opprettholde et unyansert bilde av Sør. En reagerer spesielt på TV-aksjonens bruk av folkereportere. Denne norske hjelperen møtte AIDS-syke barn som kun bidro med tårevåte blikk presentert med passive foreldre som barnevakt. Gjennom å fokusere på følelser og det personlig bidrag ignorerer TV-aksjonen årsakene til epidemien. Budskapet som sitter igjen blir at de trenger hjelp, og at det er dine penger som utgjør forskjellen. For organisasjonene som lever av å hjelpe kan dette oppfattes som et nødvendig budskap, men det er på ingen måte sant. Bistand er bare en, ofte liten, del av den utviklingen som skjer i afrikanske land. En utvikling som ikke hadde vrt mulig uten afrikanske initiativ og ressurspersoner. Hvis vår giverglede overskygger muligheten for afrikanere til å ha en agenda og bli sett som aktører vi ønsker å samarbeide med vil Afrika aldri kunne skape substansiell utvikling. Det er beklagelig at NRK er med på å bygge opp fordommene om Afrika som håpløshetens kontinent, og overser viktige aspekter av problemstillingen de tar opp. Når skal medynk og dårlig samvittighet byttes ut med respekt og engasjement? Respekt for mennesker som kjemper for sin utvikling, og engasjement til å stå sammen i en felles kamp for en mer rettferdig verden.

Center for the Study of AIDS på University of Pretoria jobber med AIDS og fokuserer nettopp på å skape endring. I sitt arbeid med studenter og universitetsansatte i regionen har de kommet til at en kan se for seg fremtiden i det sørlige Afrika på to måter:

Afrika som en katastrofe, med fokus på mangler og med utenforstående aktører som IMF og Verdensbanken som de som har svarene på problemer noe som hittil har vrt lesten for synet på AIDS-epidemien; eller et syn på AIDS som en mulighet for Afrika. Et syn som uten å utelukke traumet AIDS forårsaker ser på utfordringer og fokuserer på håp. Konklusjonen er at å hankses med AIDS er å hankses med ideer, visjoner, refleksjon, håp og muligheter. SAIH er stolte over å ha senteret som en av sine partnere i arbeidet for og med endringsaktører. En av betingelsene for dette samarbeidet er pengene norske studenter bidrar med over semesteravgiften. Vi tror at også vi som norske studenter kan vre med på å skape den fremtiden vi forestiller oss, gjennom å ta i mot intellektuelle utfordringer og stille spørsmål ved sjablongmessige bilder av Afrika.

Takk for tierne!

Av: Jonas Holmqvist, leder SAIH

Ja til høyskolene, nei til Stjernø-utvalgets sentraliseringsreform

Tekst: Knut Steinfeld

Ill/Foto: None

Trondheim Senterstud vil gi ros for at utvalget påpeker en del mangler ved kvaliteten innenfor høyskolene. Det er også viktig å styrke våre beste fagmiljøer ved å fortsette satsningen på Senter for fremragende forskning (SFF) og Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI). Vi ser også positivt på opprettelsen av egne Senter for undervisning (SFU). Utvalget har helt rett i at høyskolene må bli mer strategiske i sine valg av utdanningstilbud. Det er nødvendig at man får ryddet opp tilbudsstrukturen, og høyskolene må bli mer bevisste på sine kvaliteter og fag som ikke holder ønsket kvalitetsnivå.

Trondheim Senterstud kan ikke støtte helheten i reformen fordi vi mener forslagene ikke vil styrke norsk høyere utdanning totalt sett. Vi er av den oppfatning at det kan tas helt andre grep for å øke kvaliteten innenfor høyskolesektoren. Det hadde vrt bedre å ta utgangspunkt i at dagens struktur skal ligge til grunn. Dette vil medføre at man heller får ta en debatt på faglig grunnlag. Det er et paradoks at Stjernø i liten grad ser at mange mindre høyskoler faktisk leverer gode studenter innefor bestemte fag som sykepleierfag og lrrerutdannelse.

Vi mener det hadde vrt bedre å styrke samarbeidet innenfor de ulike høyskolefagene slik at man kan redusere fagtilbud, men øke antallet studenter per fag på de ulike høyskolene. Det hadde også vrt ønskelig med et sterkere skille mellom universiteter og høyskoler. Utvalget hevder dette er umulig, men vi mener det er både mulig og absolutt nødvendig. Dette medfører at høyskolene må få et større ansvar for kortere profesjonsutdannelser som sykepleier og lrrerutdannelse, mens universitetene må få større ansvar for de mer teoretiske og tradisjonelle universitetsfagene.

Når Stjernø-utvalget ikke har vurdert høyskolenes ansvar for lokal,- etter,- og videreutdanning, eller konsekvenser for studentvelferd, er det vanskelig å få frem de helhetlige konsekvensene av utvalgets forslag. Utvalget har også sett bort ifra investeringsbehovene som vil følge i etterkant av kunnskapssentraliseringen. Trondheim Senterstud ønsker, i motsetning til Stjernø-utvalget, å revitalisere høyskolesektoren fremfor å legge den ned.

Av: Anders Linga, leder i Trondheim Senterstud

Fordomsfullt fra Femmina

Tekst:

Ill/Foto: n/a

I forrige utgave av Under Dusken gikk leder Marit Bakken av Femmina Filmfestival og kinosjef i Verdal, Eli Røthe, til personangrep på Under Duskens kulturjournalist David Bach. De uttrykte misnøye med hans dekning av Femmina filmfestival i fjor (kulturreportasjen «Juryduty» i Under Dusken nr.15/2007). Bach ble ved en feiltagelse - fra festivalens side - spurt om å sitte i festivaljuryen. Likevel anklager Bakken og Røthe Bach for å aldri ha «eid kunnskap til å si ja til å sitte i en jury» og mener han så takket ja «i et øyeblikks beruselse av misforstått antatt egenverdi». De uttrykker også undring over at han «angivelig skal studere medievitenskap». Det er en journalists privilegium å vinkle en reportasje slik han ønsker. Det er selvfølgelig også enhver lezers privilegium å si fra om de mener en journalist har gått for langt, men i dette tilfellet faller argumentasjonen på sin egen urimelighet. Det var faktisk ikke Bachs feil at han ble tilbudt å sitte i juryen, og det er smålig å legge skylden på ham da reportasjen ikke ble slik festivalledelsen ønsket. Når Bakken og Røthe, som påberoper seg å representere radikalisme og feminisme, attpåtil antyder at hans dekning av festivalen skyldes at han har fordommer fordi han er gutt, blir det vanskelig å ta dem alvorlig. Det er synd, for det Femmina filmfestival har et viktig budskap. Derfor fikk festivalen også en hel side spalteplass med anmeldelser fra festivalen i samme utgave som reportasje sto på trykk. Men det unnlot Bakken og Røthe å nevne i sitt innlegg. Av: Eva-Therese Grøttum, Forhenværende redaktør i Under Dusken

Kvinner valg

Øremerking er ikke middelet for å skape kjønnsbalanse i academia.

Tekst: Marit Kristine

Veia

Ill/Foto: None

– Samfunnet har ikke råd til at våre fremste akademikere rekrutteres fra kun halvparten av befolkningen, slo forskningsminister Tora Aasland fast i en pressemelding 7. mars. Denne erkjennelsen er godt fundert i virkeligheten. Kun 15 prosent av professorene ved NTNU og HiST er kvinner. På de tekniske fakultetene er tallene enda mer nedslående. Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi ved NTNU har en kvinneandel på kun litt over tre prosent blant professorene.

For å endre statistikken vil Aasland gjennomføre en serie tiltak for å bedre kjønnsbalansen i academia. Blant de mest sentrale er øremerking av stipendiatstillinger og post.doc-stillinger innen fag der kvinneandelen er spesielt lav.

Denne løsningen er skreddersydd for et helt konkret problem: urettferdige ansettelsesprosesser hvor menn rekrutterer menn. Å kvotere inn kvinner framstår som en sikker oppskrift for å løse dette. Men kan virkeligheten være så enkel?

Utviklingen de siste årene taler ikke til fordel for forskningsministerens forslag. Like mange yrkesaktive norske kvinner og menn hadde høyere utdanning i

2001. Men utviklingen går i retning av en klar kvinnedominans. Tall fra Statistisk sentralbyrå indikerer at antallet kvinner med høyere utdanning vil øke med mer enn 200 000 personer fram til 2030, og kan komme opp i over en halv million. For menn representerer tilveksten bare litt over 50 000 personer. Som studentingsleder Anne Karin Nymoen påpeker: Mennene som opptar brorparten av professoratene i dag, er bokstavelig talt i ferd med å dø ut, mens unge kvinner er i ferd med å nå fram. Hun har tro på at kvinner, i kraft av sin kompetanse vil komme på banen idet store deler av den aldrende undervisningsstaben skiftes ut. Å utruste kvinner med kjønnsbaserte rettigheter i en tid hvor de selv besitter de beste kortene, virker malplassert.

De neste årene vil vise om kvinner virkelig benytter seg av muligheten de har til å definere framtiden i norsk utdanningssektor. Påstanden om at et mindretall av menn skulle kunne stanse en utvikling mot en mer kjønnsbalansert akademisk kultur framstår i beste fall som besynderlig. At kvinner i kraft av sine egne valg kan stanse en slik utvikling er langt mer sannsynlig. Veien til toppen av den akademiske karrierestigen er tøff. Så tøff at mange kvinner velger den bort. Dette valget har ikke noe med mannsdominans å gjøre, men snarere at betingelsene for en karriere i academia er lite attraktive. Offentlige forskningsstillinger er preget av et stort byråkrati, usikre forskningsmidler og lav inntekt. Næringslivet og industrien representerer per i dag langt bedre alternativer. Som likestillingsrådgiver Svandís Benediktsdóttir ved NTNU påpeker, er også næringslivet blitt mer målrettet i sin rekrutting av kvinner. Når det på toppen av det hele fristes med bedre lønn og tryggere rammer, representerer academia plutselig et lite fornuftig alternativ for karriereorienterte kvinner. Øremerking endrer ikke dette.

Bisper til besvær

Aprilspøken i avisen Vårt Land var at kultur- og kirkeministeren ville bli erkebiskop i Nidaros. I virkeligheten styrer Giske kirken på middelaldersk vis, og resultatet er brudd på menneskerettighetene.

Tekst: Tonje Espeland

Ill/Foto: None

Et par dager før første april varslet Kirkerådets leder Nils-Tore Andersen til Adresseavisen at en konflikt står for døren om Giske blander seg inn i de kommende bispeutnevnelser i Møre og Nidaros. Den norske kirkes manglende rett til å utnevne sine egne åndelige ledere bryter faktisk med den europeiske menneskerettighetskonvensjon, som slår fast at full trosfrihet innebærer nettopp denne retten. Retten til å utnevne biskoper har alltid ligget hos kultur- og kirkedepartementet, noe som kan føre til at biskoper med kirkelig flertall blir forbigått, til fordel for departementsgodkjente kandidater.

Til tross for brudd på menneskerettighetene, gjør Giske det klart at kirken ikke vil kunne få større selvstendighet før demokratiet i kirkens valgordninger blir styrket. Demokratiet innad i kirken er preget av tradisjoner og fordommer, og har et stykke igjen før det når Giske-standard.

Det mange frykter er at Kultur- og kirkeministeren vil innsette Berit Lånke i Nidaros til tross for at motkandidat Tor Singaas har fått tre ganger så mange stemmer. Ministeren har flere hensyn å ta, og ett av dem heter kjønnsfordeling. Dette er ikke et gyldig argument for statlig overstyring. I et trossamfunn hvor medlemsskap er frivillig, burde det være en selvfølge at lederne blir valgt på kirkelig votum.

Den kommende stortingsmeldingen hvor forholdet mellom kirke og stat blir behandlet ble i utgangspunktet lovet i fjor høst, men har i skrivende stund ennå ikke blitt behandlet i statsråd. Det er i denne meldingen at nettopp spørsmålet om hvem som skal ha rett til å utnevne biskoper vil bli avklart.

I regjeringen sitter tre partier med motstridende syn på hvordan forholdet mellom den norske kirke og stat bør være. Senterpartiet vil beholde statskirken, Sosialistisk Venstreparti vil oppheve den, og Arbeiderpartiet stiller seg tafatt i midten og tviholder på en kompromissløsning. Uenigheten i regjeringen forsinker en avklaring av viktige spørsmål som berører mange mennesker.

Debatten om hvor myndigheten til å utnevne biskoper bør ligge har vært oppe gjentatte ganger i Kirkerådet, og det har i den senere tid blitt antydnet at Giske vil forsøke å holde på denne makten og bruke den for det den er verdt. Slike beskyldninger er verken ministeren eller kirken tjent med, i en situasjon hvor samarbeid kunne nådd langt. Det er likevel forståelig at frustrasjonen kommer til uttrykk når den aktuelle stortingsmeldingen lar vente på seg både vinter og vår.

Giske har i den senere tid nedsatt et demokratiutvalg for kirken som skal ta seg av spørsmål omkring stortingsmeldingen. Utvalget har frist til første mai for å presentere løsninger som alle de tre partiene vil kunne svelge. Dette gjelder særlig nettopp bispeutnevnelser.

Kirkerådets direktør Jens-Petter Johnsen uttalte til Dagsavisen i fjor høst at han ikke trodde ministeren var særlig interessert i kirken. Når ministeren bortdelegerer regjeringens egne oppgaver til et utvalg, samtidig som stortingsmeldingen stadig blir nedprioritert av regjeringen, er det en legitim slutning å trekke. Det må kunne forventes mer av en kultur- og kirkeminister, selv om vedkommende personlig foretrekker festivaler framfor kirkekonserter.

Det kan bare storebror

Les kulturredaktør Morten Fiskviks kommentar om datalagringsdirektivet.

Tekst: Morten Fiskvik

Ill/Foto: None

Nordmenn etterlater seg utallige elektroniske spor hver eneste dag. Slike opplysninger kan fortelle mye om hver enkelt person, de kan misbrukes, og verre kan det bli. Samferdselsdepartementet utreder nå hvordan Norge skal forholde seg til EUs datalagringsdirektiv, og Datatilsynet er ikke uten grunn bekymret for at direktivet vil vedtas i Stortinget uten noen debatt.

Direktivet innebærer langtidslagring (minst seks måneder, maks to år) av opplysninger om hvem alle snakker med på telefon (fast, mobil og ip), hvor lenge samtalen varer, hvor samtalepartnerne befinner seg, og når samtalen finner sted. Det skal også lagres opplysninger om hvem man sender og mottar e-post fra, og når folk er tilkoblet internett. I stedet for at politiet konsentrerer seg om mistenkte enkeltpersoner og miljøer, vil nå hele den norske befolkning vre overvåket.

Drømmen om en total trygghet fra kriminalitet som terrorisme og pedofili dyttes foran direktivet. Den enkleste metoden å forebygge kriminalitet på er kanskje å oppheve frihet, men neppe den beste. Det er derfor viktig å forstå at datalagringsdirektivet ikke handler om etterforskning, men overvåkning. Det ser likevel ut som at våre liberale politiske partier har få betenkeligheter ved direktivet. Har de akseptert bibelens utsagn om at vi alle er syndere?

En annen problemstilling er de praktiske følgene direktivet må få. Har myndighetene noen plan for hvordan datalagringen skal gjennomføres? Kan man stole på at operatørene gjør sin pålagte oppgave godt nok? Ingen systemer er helt sikre, og man må anta at det fins smutthull. Nødvendigvis er det derfor best å lagre minst mulig. Men er personopplysninger som oppbevares av staten i trygge hender?

Et alvorlig og tragisk eksempel fra i høst viser den rake motsetning. I november ble det kjent at britiske myndigheter hadde mistet personlige opplysninger om 25 millioner skattebetalere. De tapte datadiskene inneholdt detaljer om alle mottakere av barnetrygd i Storbritannia. I tillegg til navn, inneholdt filene om den enkelte mottaker også adresser, personnummer og i mange tilfeller bankkontonummer. Åpenbart opplysninger som kan misbrukes i gale hender.

Skal vi tro den ferske rapporten The Privacy and Human Rights Report for 2007 ser det allerede mørkt ut for norsk personvern. Rapporten har kartlagt personvern i 47 land, og de skandinaviske landene kommer dårlig ut. Norge får blant annet trekk for et asylsøkerregister som omfatter fingeravtrykk, utbredt overvåkning av finansielle og helsemessige opplysninger, samt det faktum at vi har obligatorisk registrering av mobilabonnenter.

Ifølge Datatilsynet medfører en eventuell innføring av datalagringsdirektivet først og fremst et paradigmeskifte for norsk rettsvesen. Fra å ha en grunnleggende lresetning om at man er uskyldig inntil det motsatte er bevist, beveger man seg nå mot den rake motsetning en mistenkeliggjøring av hele befolkningen. Nå er vi skyldige inntil det motsatte er bevist.

Usosial lisens

*Les Marit Eline
Christensens kommentar
om kringkastingsavgift.*

Tekst: Marit Eline
Christensen
Ill/Foto: None

Hva hadde Trond Giske syntes om å betale 19 000 kroner i kringkastingsavgift?

Det måtte han nemlig gjort, dersom han skulle brukt en like stor inntektsandel som oss studenter, til å betale kringkastingsavgift. Mange av oss har nettopp gjort dette store innhugget i et magert studentbudsjett.

Ved inngangen til 2008 ble kringkastingsavgifta satt opp til 2201 kroner i året. For studenter utgjør dett nesten 3 prosent av fullt stipend og lån. Avgifta som ofte går under navnet tv-lisensen er fastsatt av Stortinget, og skal betales av alle husholdninger som eier, leier eller låner en fjernsynsmottaker. Pengene tilfaller i sin helhet NRK.

Det er i seg selv positivt at vi har en statlig finansiert kringkastingskanal, som kan våge å satse smalere enn de kommersielle kanalene. Men problemet oppstår når avgifta er like høy for alle, uansett inntekt. Man trenger ikke vre Mensa-medlem for å se at 2201 kroner utgjør mer for en student enn for lønnsinntakere flest.

For studenter og andre med inntekt under fattigdomsgrensa, er det rett og rimelig med en lavere avgift. Med studentpris på teater og tog, hvorfor ikke på

tv og radio? NRK taper årlig 400 millioner kroner, fordi 11 prosent av norske husstander ikke betaler lisens. Med et større samsvar i forholdet mellom inntekt og avgift, er det trolig at flere studenter vil bidra til drifta av statskanalen.

Mange studenter ønsker nok prinsipielt å bidra, fordi de setter pris på NRK som en viktig og nasjonalt samlende kulturinstitusjon. Mange ønsker nok også å bevare NRK som en ikke-kommersiell aktør. Derfor må det bli mer overkommelig for oss studenter å bidra.

I 2005 foreslo Norsk Studentunion og Studentenes Landsforbund å innføre studentrabatt på lisensen. Davrende kulturminister Valgerd Svarstad Haugland avfeide forslaget, fordi hun mente det ville vre altfor dyrt å gjennomføre. En kartlegging av hvem som bør inngå i en slik moderasjonsordning, vil selvsagt medføre byråkratiske omkostninger. Men det vil kunne øke antallet lisensbetalere og dermed på sikt kompensere for slike byråkratiske utgifter.

Rent verdimessig er også avgiftstilpasning nødvendig, for dagens ordning er fundamentalt usosial. Det manglende hensynet til økonomi, virker merkelig når man ser på hva statskanalen tradisjonelt har representert. Et viktig formål har vrt å gi et godt tilbud til alle husstander i hele landet. Dette er uten tvil et formål av sosial og inkluderende karakter. Men hvis en student ikke har råd til å betale lisensen, må han eller hun i prinsippet kvitte seg med TV-en, og mister dermed tilbudet.

Storbritannia har innført strenge sanksjoner for tv-sniking, og med dæt fått opp antall lisensbetalere. I Norge bør en moderert avgift komme før en eventuell strengere sanksjonering. Island innførte i 2006 en øremerket skatt i stedet for lisensavgift. Dette innebærer at alle arbeidsføre mellom 16 og 70 år må betale lik avgift. Dette er et dårlig alternativ sett fra studentperspektiv, men også for de to prosentene i Norge som ikke har tv.

En bedre løsning er å beholde ordninga der de som har tv betaler, men å innføre moderasjon for studenter og andre med lav inntekt. Dagens ordning er fundamentalt i strid med de grunnleggende verdiene bak statskanalen.

Brennpunkt Bergen

Tekst: Pål Vikesland

Ill/Foto: None

Ved hjelp av en underskriftskampanje unngikk studentavisa Studvest i Bergen å bli redusert til en, etter eget utsagn, ufarlig og ukritisk skoleavis.

Skrekkscenariet hadde naturlig nok en økonomisk bakgrunn. Over 400 personer skrev under på et elektronisk opprop hvor Studvests redaktører sikret seg fortsatt lønn, også i mer jordnære omgivelser enn himmelen.

Kunnskapsminister Øystein Djupedal kuttet over en million kroner i potten til studentbarnehagene i Bergen i statsbudsjettet. Velferdstinget valgte å kompensere barnehagetapet med 400 000 kroner. 245 000 av disse blir kuttet fra Studvest. Det innebærer kutt på nesten 20 prosent fra avisas budsjett for 2007. Det opprinnelige kutteforslaget var på 40 prosent.

Studvest reagerer med rette på Velferdstingets arrogante framgangsmåte. Å ikke inkludere studentavisas ledelse i prosessen, når det skal fattes avgjørelser som rammer den så dramatisk, er mildt sagt uholdbart. Det var verdt en underskriftskampanje.

Men når gemyttene har roet seg, er det mulig å se konturene av en ryddigere rollefordeling mellom politikere og medieaktør i hansastaden.

Studentpolitikere og studentmedier skal i utgangspunktet vokte hverandre. Da er det uheldig at den ene parten ved et pennestrøk kan innskrenke den andres makt og innflytelse.

Velferdstinget er utgiver av Studvest, dog uten noe redaksjonelt ansvar. Studvest mottar årlig 1,5 millioner kroner i støtte fra Velferdstinget. Denne summen benyttes blant annet til å lønne ansvarlig redaktør, samt underredaktører og daglig leder. I praksis innebærer dette at Velferdstinget er arbeidsgiver, og Studvests redaktører arbeidstakere.

Det er ikke en heldig kobling.

Takhøyden er riktignok stor i Bergen. Studvest biter rett som det er hånden som mater dem. Deres krasse kritikk på lederplass i kjølvannet av Velferdstingets avgjørelse viser nettopp det.

Studvests redaktører gjør en utmerket jobb, og leverer et kvalitetsprodukt hver uke. Likevel spørs det om ikke avisa i framtida gjør lurt i å friste sin ledelse med andre goder enn økonomiske. For når dens avhengighet tydeliggjøres så klart, som i dette tilfellet, kan Studvest få et troverdighetsproblem.

Det er vanskelig å løsrive seg helt, men å løsne på bindingene kan bidra til at Studvest i framtida kan framstå som en enda mer slagkraftig aktør i Bergens studentmiljø.

For det er selvsagt mulig å ta avgjørelser om innhold og utforming også uten drøye 150 000 kroner i lønn i året. Og tar en ansvarlig redaktør, som tar på seg et årsengasjement, mindre ansvar for presseetiske avgjørelser dersom denne ikke har betalt? Neppe. Når 30 000 studenter leser avisa, tar man oppgaven alvorlig.

Skulle valget også i framtida stå mellom studentbarnehager eller lønn til redaktørene i byens studentavis, gir prioriteringen seg selv. Da må Studvests ledelse klare seg uten lønn. Det kan være like greit.

Et stort stykke Norge

Tekst: Pål Vikesland

Ill/Foto: None

Aftenposten, Bergens Tidende, Adresseavisen, Stavanger Aftenblad og Fædrelandsvennen vurderer å slå seg sammen til ett stort avishus.

Arbeidstittelen på prosjektet gir en god indikasjon på hvor ambisjonsnivået ligger: Media Norge.

Dersom planene realiseres vil de fem danne landets klart største mediehus. Med halvannen million lesere og en årsumsetning på fem milliarder kroner. Et overordnet mediehus vil få stålkontroll over norske medier. Både på papir, internett og i eteren. Det er en mediepolitisk diskusjon verdt.

Ønsket om å stå sterkere i forhold til riksannonsører skal være hovedgrunnen til at avisene vurderer en fusjon. Målet er å bli et børsnotert og ledende medieselskap i Norge.

Skepsisen er utbredt. Trond Giske frykter at avisene blir for like i sin politiske rapportering. Trondheims ordfører Rita Ottervik liker ikke tanken på at Adresseavisen kan bli fjernstyrt av et storkonsern med postadresse Bergen eller Stavanger. Aksjonær i Stavanger Aftenblad, svenske Stig Fredriksson, spør om norske medier har mistet troen på seg selv.

Hovedgrunnen til skepsisen er frykten for hvordan det redaksjonelle mangfoldet skal ivaretas.

Mistroen kan fort vise seg velbegrunnet. For det er påfallende hvor lite av fusjonskameratenes retorikk som omhandler produktet som mediebrukerne fra Kristiansand til Trondheim skal tilbys.

Regionsavisene og Aftenposten samarbeider i dag redaksjonelt på en rekke områder. Mye av den satsingen har vært vellykket. Det har vært en fryd å lese Stavanger Aftenblads Svein Egil Omdahls mediekommentarer i Adresseavisen

på lørdager, og et saksområde som utenriksnyheter har vitterlig fått bedre dekning som en følge av samarbeidet.

Men en gang når man en grense, og et tett samarbeid går på bekostning av partenes uavhengighet.

Og da er begreper som «ensretting», «uselvstendighet» og «resirkulert journalistikk» ikke langt unna.

Åtti prosent av alle nordmenn leser aviser daglig. Vi er stadig et av verdens mest avislesende folk. I Norge eksisterer det 74 riks- og regionsaviser og 171 lokalaviser. Mediemangfoldet er en skatt vi skal holde ekstremt høyt i hevd. Men mangfoldet blir ikke mangfoldig bare fordi avisene opererer med forskjellige fonter og grafiske utforminger. Variasjonen skapes av hardtarbeidende journalister og fotografer med redaksjonell base i sitt nærområde.

Foreløpig er fusjonsplanene nettopp det. Planer. Og partene bør fortsette å skynde seg langsomt. Dersom det basale motivet for en sammenslåing *ikke* er å styrke regionsavisenes selvstendige redaksjonelle innhold, bør planene legges bort. For i så tilfelle vil Media Norge svekke media-Norge.

Uten en tråd

Vi må bare ikke lure oss inn i en forestilling om at mobiltelefonen automatisk gjør hverdagen lettere i form av frigjort tid, mener kronikkforfatteren.

Tekst:

Ill/Foto: None

KRONIKK

Før i tiden snakket vi om å være knyttet til hverandre. Nå til dags møter det trådløse samfunnet meg overalt hvor jeg ferdes. På bussen, i butikken og hjemme – alle menneskene synes å være et annet sted, der de ringer sine nærmeste pårørende for å rapportere siste nytt om middagen. Noen setter meg rett og slett ut når de tilsynelatende sitter og prater med seg selv om kylling, kalkun og personlige anliggender som de nok innerst inne ikke vil at jeg skal høre. Samtalen er blitt stilt til vår felles forlystelse, og folk bretter seg ut som midtsider i kulørt presse. Selv prøver jeg å unngå det. Hvorfor sitter jeg da igjen med det inntrykket at det er jeg som sliter?

Vendepunktet for denne utviklingen, slik jeg husker det, inntraff en gang sent på nittitallet med Nokia 3210. Innen jeg begynte på videregående, hadde de aller fleste vennene mine kuttet tråden og blitt «mobile». Statistisk sentralbyrå kunne fortelle at hundre prosent av den øvrige befolkningen i min aldersgruppe var det samme. Det var da jeg innså at slaget var tapt og skaffet meg mobiltelefon.

I frykt for å fremstå vel skeptisk innstilt til teknologien: selvfølgelig er heller ikke jeg blind for mobilens nytteverdi. I påskefjellet, i koordineringen av det travle familielivet og forut for møter med venner på folkerike steder, gjør den livet klart lettere for bæreren. Samtidig mener jeg at den stadig har stjålet nye, tendensiøse markeder, og som en kile blitt slått inn i sfærer som i utgangspunktet burde vært fredet. Fra å være et beskjedent hjelpemiddel i

nittiårene, har mobiltelefonen i det nye årtusenet vokst oss over hodet og inn i privatlivets minste avkroker. Enkelte hevder de får angst av å ikke være tilgjengelige tjuefire-sju, og er åpne for innkommende samtaler til alle døgnets tider. For generasjonen før dagens unge voksne var det fjernsynet som lokket til latskap – i dag er det ringetoner og MMS som er den største oppmerksomhetstyven.

For er det ikke nettopp sånn? At håndkleet bare blir våtere, jo mer vi tørker? At vi blir mer passive jo mer aktivt vi benytter oss av de trådløse mulighetene? Tanken om å kutte kablene som holder oss bundet til hver vår «dings» er god, men ikke desto mindre et selvbedrag. Tidligere lukket mor døren til gangen når en viktig samtale stod på trappene, og kom tilbake til stuen når røret var lagt på. Med mobilen kan hun nå ta samtalen i nærheten av familien, men lukker ikke døren sin noe mindre for det. Tvert imot rekker hun flere samtaler på kortere tid. Kanskje er i tillegg de øvrige familiemedlemmene opptatt med sine egne bærbare enheter. Det er da vi må innføre begrepene kvantitet kontra kvalitet i tidsbruken.

Det trådløse nettet, uansett hvor bredt det en vakker dag blir, er heller ikke særlig egnet for følelser. Vi har vel alle hørt uttrykket «å slå opp på telefonen», som sier noe om hvor mye vanskeligere sosiale snubletråder som for eksempel kroppspråk gjør kommunikasjonen. Riktignok kan du slenge på et par smilefjes for å understreke situasjonens alvor «Sorry jeg slår opp :->», men passieren blir unektelig litt flatere på denne måten «J slr op m dg først lol :-D». Trolig er det enkle – som det snakkes så varmt om i reklamen – forbeholdt andre typer dagligvarer.

Hvis med andre ord tilstedeværelsen er det første offeret for det trådløse samfunn, er avtalen og respekten for andres tid det andre. Vi skal ikke så langt tilbake før «Ok, da møtes vi på kiosken fredag klokka fire» var en overbevisende del av det norske talespråket. Jeg har imidlertid ikke hørt det på lenge. En avtale er ikke lenger en avtale, men har status «kanskje» inntil timer før, og kan dermed enkelt brytes på kort varsel. Mulighetene er så mange og så attraktive at vi må holde dem alle åpne til siste sekund for ikke å gå glipp av noe spennende. Den felles forståelsen om at «det må da være noen ute» taper til

fordel for en kvikk og bombesikker ringerunde. Er du, som potensiell deltager i moroa, ikke tilgjengelig akkurat i dette kritiske øyeblikket, er du ute og må vente til neste omgang. Langsiktige planer eksisterer i liten grad, du må ta en sjanse når du fyller ut almanakken, og håpe de andre ikke finner på noe gøy samtidig som du må jobbe. Det blir et sosialt liv fra hånd til munn, og den eneste nøkkelen til suksess er tilgjengeligheten.

Personlig har jeg halvveis gitt opp løpet. Jeg klarer rett og slett ikke å konkurrere med de ræste tekstene og mine døgnåpne venner. Skulle jeg tatt igjen forspranget jeg mistet ved å komme litt sent i gang på mobilfronten, måtte jeg antagelig praktisert en åpningstid jeg ikke har svettekjertler store nok til å takle. Jeg har nemlig i det daglige liv stort sett bare behov og kapasitet nok til å være på ett sted av gangen, og blir ganske stressa når mobilen ved en gitt anledning «koker».

Mitt bokstavelig talt stille opprør har åpenbart sin pris. Jeg har jo statistikken mot meg: Å i praksis være null prosent av hundre blir ikke alltid møtt med forståelse. Noe av det mest absurde jeg har opplevd er å ha blitt invitert hjem til en kamerat som bor i tredje etasje i et hus uten ringeklokke. Å være sammen med venner er vanligvis noe jeg ikke trenger mobil til, så med småstein mot ruta som eneste kommunikasjonskanal inn til min kamerat, prøvde jeg å påkalle interessen. Det endte med at jeg måtte traske slukøret hjem.

Det trådløse samfunn er naturligvis kommet for å bli. Vi må bare ikke lure oss inn i en forestilling om at det automatisk gjør hverdagen lettere i form av frigjort tid. Å sosialisere handler om å være tilstede, og det er verken du eller jeg når vi fokuserer på en eller annen teknisk duppeditt. Jeg mener vi må kaste tilgjengeligheten ut fra der den ikke hører hjemme, og gjenopplive den gode, gamle avtalen i dens sted.

Prøv å ligge litt foran neste gang – og kjenn hvor avslappende det faktisk kan være!

av Torgeir Bryge Ødegården

Student – og stort sett, men ikke alltid, tilgjengelig på mobil

Flytter 5 millioner fra boliger til barnehager

Stortinget bevilger fem millioner kroner ekstra til studentbarnehager i neste års statsbudsjett. Pengene tar de fra bevilgninger til studentboliger.

Tekst:

Ill/Foto: Mona Ranum Østbråthen

I går kom budsjettinnstillingen frå Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen (KUF-komiteen) på Stortinget. De ønsker å bruke fem milloner kroner mindre på studentboliger og fem millioner kroner mer på studentbarnehager.

Studentenes Landsforbund (StL), en nasjonal studentorganisasjon som representerer landets høyskolestudenter, lar seg ikke begeistre av Stortingets omprioritering.

– Det er fint at Stortinget gir mer midler til barnehagene slik at barnehagetilbudet til studentene opprettholdes. Men når Stortinget tar barnehagepengene fra studentboligposten, går regnestykket i null, og studentene har i realiteten ingenting å juble for, sier StL-leder Katrine Elida Aaland.

Den andre nasjonale studentorganisasjonen, Norsk Studentunion (NSU), jubler.

– Det er svært ansvarsfullt av KUF-komiteen på Stortinget å innse at man ikke kan gjennomføre det planlagte kuttet i studentbarnehagene, sier NSU-leder Jens Maseng.

Han er «utrolig fornøyd» med måten politikerne har lyttet til NSU i prosessen fram til at det endelige budsjettforslaget ble klart.

– Vi gir all mulig honnør til komiteen som har lyttet til studentene og forstått argumentasjonen vår.

Maseng poengterer at et kutt i bevilgningene til studentbarnehager ville betydd en nedtrapping i tilbudet, mens kutt i boligutbygging ville ført til at det blir bygd et visst antall færre boliger.

NSU-lederen leverer likevel en liten salve.

– Politikerne må nå forstå at forslag om kutt i studentbarnehagene er uakseptabelt. Det har skjedd i to år på rad, og det må ta slutt.

Styreleder i Studentsamskipnaden i Trondheim, Sindre Balas, er godt fornøyd med at pengene flyttes fra boliger til barnehager.

– Vi skulle såklart ønske at det ble bevilget penger til begge formål, men dersom man må velge, er det riktig å prioritere penger til studentbarnehager. Det gir mer velferd per krone, sier han.

Jonas kommer ikke

Onsdagens samfundsmøte med utenriksminister Jonas Gahr Støre er avlyst.

Tekst:

Ill/Foto: None

Kveldens samfundsmøte «Hva nå, Jonas» er avlyst. Grunnen er at Gahr Støres fly på Gardermoen ikke kommer seg på vingene.

Planen var at utenriksministeren skulle reise ens ærend til Trondheim for å delta på samfundsmøtet og reise tilbake i Oslo i kveld for å delta på en globaliseringskonferanse. Men på grunn av flytrøbbel på Gardermoen blir møtet altså ikke noe av.

– Gahr Støre hadde veldig lyst til å komme, men sitter fast på Gardermoen. Han lover å komme senere. Vi vil snakke med han neste uke og finne ut om han kan stille opp senere i høst eller om et nytt møte først vil skje i vår, opplyser nestleder i styret, Elisabeth Ofstad.

Arkitekturfakultetets framtid

Hvor bra er Norges største og eldste arkitekturinstitusjon, spør kronikkforfatteren.

Tekst:

Ill/Foto: None

Fakultet for arkitektur og billedkunst ved NTNU er Norges største arkitekturinstitusjon med en årlig rammebevilgning på omlag femti millioner kroner. I beste fall balanserer et arkitekturfakultet mellom en tradisjonsbåret, håndverksbasert virksomhet, og intellektuelt arbeid og polemikk. Innavl og kameraderi ved universitetet i Oslo har vært et tema i Aftenposten siden 24. august. Ved å dyrke den nest beste, som trofast opparbeider mesterens kompetanse, senere lagt til grunn for fast stilling, kan en generell degenerering finne sted.

Arkitekturfakultetet gjennomgår i disse dager i prinsippet et uvanlig viktig dekaniskifte. Første oktober avsluttet professor Anne Grete Hestnes sin periode, og professor Tore I. Haugen overtok. De kommer begge fra det som tidligere het Institutt for bygningsteknologi. Haugen er den første dekanen ved fakultetet etter NTNUs nye strategi med tilsetting på åremål. Han vil etter det nye opplegget også råde over fakultetsdirektør Gunnar Parelus.?

I prinsippet betyr dette at en «fremmed» feier gjennom fakultetet i fire år, lufter ut og tar nye og kanskje upopulære grep, for så å forsvinne igjen. Denne gangen ble det ikke slik. Samtlige av de syv nye dekanene ved NTNU ble hentet innenfra. Man må anta at en sjef, som er bevisst på igjen å skulle bli en kollega ved det samme fakultet etter fire års tid, styrer på en annen måte enn en som forsvinner ut av systemet. I forbindelse med presentasjonen av de nye dekanene i Universitetsavisa 30. august, berører Haugen selv temaet: «Vi er et fakultet som gjør det bra, men vi skal bli enda mer synlig og utadvendt.» Om noe er bra,

er relativt, også i faglig sammenheng.?

Samtidig finnes selvfølgelig knivende fronter i arkitekturfeltet. Ofte er det snakk om å bevare arkitekturfakultetets kompetanse. Ingen vil at det som har gitt mening for den enkelte, skal nedprioriteres. Dette tvinger fram spørsmålet om hvem som bør ansette «framtiden», ettersom en generasjon pensjoneres vekk. Hva er kriteriene for å si at fakultetet er bra og hva kunne vært annerledes??

Et signifikant eksempel på arkitekturfakultetets kvalitet er diskusjonen om universitetets samlokalisering. I mars neste år skal det avgjøres om miljøet på Dragvoll skal flyttes inn mot Gløshaugen, for dermed å danne en felles campus for universitetet i Trondheim. Utredningen ledes av forrige dekanus ved arkitekturfakultetet, gjennom Hestnesutvalget, og skal koste tjue millioner kroner. I det omstridte tema går Hestnes inn for flytting.?

Problemstillingen var en storslagen mulighet for fakultetet til å åpne opp en scene som kan belyse hvor arkitektur og urbanisme står i dag. I stedet fokuseres det på svaret, hvor arkitektene neppe leverer tyngre arkitektoniske argumenter enn hva andre fagområder gjør. Fakultetets kurs i forbindelse med samlokaliseringsdebatten resulterte i et fortetningsprosjekt som framstår som «superrealistisk». Her er alt byggbart etter dagens regler, mens debatten faktisk omhandler resultatet av prinsippene til grunn for en generasjon med byplanlegging. Når grunnstrukturen endres, blir det «realistiske» overrealistisk, superrealistisk og får preg av fiksjon.?

Arkitektur og byplanlegging står overfor større utfordringer enn at det kan leges ved slike lettvinne tiltak; minus og minus blir ikke alltid pluss. Det hadde vært mer på sin plass at en dekan ved arkitekturfakultetet hadde reist spørsmålet på en faglig måte og spurt verdens arkitekter og planleggere: Hva er en campus en kan samle universitetet rundt i Trondheim i 2020? Dette ville belyst Trondheim gjennom et internasjonalt ras av prosjekter for byen og om arkitekturens ståsted i dag. Dette materialet ville igjen gitt NTNU sentralt, med et årlig budsjett på

2,8 milliarder og som disponerer 500 000 kvadratmeter arealer, et godt grunnlag å beslutte ut i fra.?

En professor med solceller som spesialer, som helt sikkert har nedlagt en stor arbeidsinnsats som dekan, vil neppe selv hevde å være spesielt kompetent til å legge føringer for større utbygginger og byplanspørsmål, men rollen som dekan med nærhet til problemstillingen veier tyngre enn en faglig diskusjon. (Ved juletider utkommer «årboken» ved fakultetet som dokumenterer Hestnesperioden.)?

Fakultetet har nettopp gjennomgått en fysisk samlokalisering, med flere kontorvegger i glass og mer innsyn. Kanskje er det bare en omstrukturering på overflaten, mens klimaet er det samme. At fakultetet er bra er mulig, men vet vi det? Hvor bra er det egentlig; bedre enn AHO og BAS, bedre en Berlage eller arkitekturfakultetet ved TU Delft? Er bra ensbetydende med karakteren «C»? Hvilke kriterier skal legges til grunn for en slik vurdering? Har også arkitekturfakultetet ambisjoner om å bli blant Europas ti beste skoler, i forbindelse med «NTNU 2020»-strategien?

En slik vurdering kan ikke gjøres ut fra hvor mange studenter som søker institusjonen. Arkitektstudenter overlever mye og benytter i stor grad internasjonale avtaler og andre ikke-faglige ressurser en stor institusjon har. Antallet akademiske publikasjoner er heller ikke dekkende alene.? En vurdering av fakultetet utgjør ikke nødvendigvis en generasjonskonflikt, slik 68-generasjonen er vel kjent med. Kanskje må det trenge seg fram et «UNAL», et Norske Arkitekters Landsforbund for de «unge», som foreslått i Arkitektnytt (14/2005), men la oss slippe 68-generasjonens siste krampetrekninger.?

Skal Norges største arkitekturinstitusjon være en server i utviklingen av norsk arkitektur, kreves en annen transparens og gjennomstrømning enn i dag. Dette lover påtroppende dekan, gjennom å skulle etablere et mer synlig og utadvendt fakultet. Da hjelper det ikke at en styrker toppen ved færre faste ansatte og flere

på nåde. Det trengs en redeligere ansettelsesstrategi med reell konkurranse om talenter som kan, vil og våger å utvikle ny arkitektur.

forfatter: Mathias Harang

Kan glansbildet slå sprekker?

Regjeringens handlingsplan slår fast at Trondheim kommune bør opprette et voldtektsmottak innen 2006, mener artikkelforfatteren.

Tekst:

Ill/Foto: None

Tenk deg et samfunn hvor én av fire kvinner har blitt utsatt for vold av sin partner i nåværende eller tidligere forhold. Hvor hver ellefte kvinne i parforhold blir utsatt for livstruende vold. Hvor én av ti kvinner blir voldtatt. Tenk deg at du blir forsøkt voldtatt eller slått ned av en ukjent på gata, og ringer legevakta fordi du trenger krisehjelp. Men legevakta mangler fagfolk som kan hjelpe deg. Mareritt? Nei, dette er virkelighet.

Dette er realiteten for kvinner her og nå, i Trondheim 2005.

Første september i år startet Amnesty International Norge kampanjen «Stopp vold mot kvinner». Amnesty har undersøkt hva norske kommuner gjør for å motarbeide vold mot kvinner, og hvilken hjelp kvinner som har blitt utsatt for voldtekt eller vold får av sine kommuner. Rapporten «Glansbildet slår sprekker» er resultatet av en landsomfattende spørreundersøkelse som ble besvart av 64,7 prosent av landets kommuner. Av kommunenes svar fremgår det at:

- 95 prosent ikke har handlingsplan mot vold mot kvinner
- 10 prosent mener kvinner i deres kommune ikke utsettes for vold
- 17 prosent ikke har tilbud om krisesenter

- 64 prosent ikke har tilbud om voldtektsmottak
- 99 prosent ikke har informasjon om hjelpetilbud på andre språk enn norsk

Dessuten innrømmer over halvparten av landets kommuner at de ikke kjenner omfanget av vold mot kvinner. Gjør du?

I mai 2005 offentliggjorde Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR) undersøkelsen Vold i parforhold. Undersøkelsen er den første nasjonale studie av vold mot kvinner i parforhold, og dokumenterer at vold mot kvinner er et omfattende samfunnsproblem. Hver fjerde kvinne i Norge utsettes årlig for vold eller alvorlige trusler om vold fra personer de har eller har hatt en nær relasjon til. Nær hver femte kvinne oppgir å ha vært utsatt for minst ett forsøk på tvunget seksuell omgang utenfor parforhold. Hvert år blir mellom 8000 og 9000 kvinner voldtatt i Norge. I 2002 ble 681 voldtekter anmeldt, men kun 52 ble dømt.

For ikke lenge siden ble ei jente forsøkt voldtatt på vei hjem fra Studentersamfundet i Trondheim. Hvem beskytter deg og dine rettigheter hvis du blir utsatt for overgrep? Trondheim kommune mangler en handlingsplan for å bekjempe vold mot kvinner. Trondheim kommune har heller ikke et voldtektsmottak som er der for deg. Når du trenger det.

Dette er en skremmende virkelighet som Amnesty ønsker å ta på alvor. Amnestys kampanje «Stopp vold mot kvinner» skal synliggjøre at vold mot kvinner er et menneskerettslig problem av stort omfang. Kampanjen fokuserer på at verdier og holdninger må endres, slik at vold mot kvinner ikke aksepteres og at kvinners rettigheter respekteres.

Regjeringen har lagt fram «Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner 2004 - 2007», som understreker at alle har «retten til et liv uten vold» (NOU 2003:31). Amnesty krever at ord blir handling. Myndigheter på lokalt, regionalt og

nasjonalt nivå må forplikte seg til å jobbe systematisk for å forebygge og stanse overgrep, og sikre ofrene beskyttelse og reetablering av et liv uten vold. Vi viser nulltoleranse for overgrep. Vil Trondheim kommune gjøre det samme?

Trondheim kommune bør snarlig legge fram en handlingsplan, hvor de gjør rede for konkrete beskyttelses- og rehabiliteringstiltak overfor kvinner som er utsatt for vold eller voldtekt. I henhold til regjeringens handlingsplan, bør Trondheim kommune opprette et voldtekstmottak tilknyttet legevakten ved St. Olav Hospital innen 2006.

Mottakene skal ikke kreve henvisning når de blir kontaktet, og skal ha kapasitet til å ta hver henvendelse på alvor. De skal til enhver tid kunne tilby medisinsk og psykologisk hjelp, og ha fastlagte oppfølgingsrutiner. Amnesty oppfordrer Trondheim kommune til å bevilge nok midler til at eksisterende støttesentre kan ha et fullverdig tilbud døgnet rundt. Kommunen bør i tillegg gi eksisterende krisesentre forutsigbare og gode økonomiske rammebetingelser, for å hindre nedleggelse og underbemanning av krisepersonell. I tillegg bør helse- og sosialvesenet tilføres den nødvendige spesialkompetanse slik at kvinner som er utsatt for voldtekt eller vold blir møtt på en tilfredsstillende og profesjonell måte.

Vold i hjemmet blir ofte sett på som et privat anliggende, men i følge FNs Kvinnekonvensjon av 1979 er privat vold et brudd på menneskerettighetene og blir derfor en kriminell handling som krever reaksjoner fra samfunnet forøvrig. Amnesty International Norge mener det er din menneskerett å bo i en kommune som har en overordnet strategi og en konkret handlingsplan for å synliggjøre og forebygge vold og voldtekt. Dette er like viktig i nære relasjoner som familie og parforhold, som når vi beveger oss i det offentlige rom.

Amnesty kan hjelpe til med et utstrakt holdningsskapende arbeid og bevisstgjøring rundt retten til et liv uten vold eller overgrep. Amnesty retter søkelyset mot den virkeligheten altfor mange kvinner i Trondheim og resten av

Norge opplever daglig. Vi vil sette fokus på et tema som har hatt alt for lite dekning, både i politikken og i media. Vi krever et fullverdig tilbud for de som trenger det.

Borgny M. Knudsen

Informasjonsansvarlig Amnesty Trondheim

Hele verden, ikke bare Europa

Tekst: Amund Aune Nilsen

Ill/Foto: None

Internasjonal høyere utdanning har gjennomgått en rivende utvikling de siste årene. Det britiske tidsskriftet The Economist påpekte nylig at det har vært en utvikling fra elite- til massepreg også på feltet internasjonal studentutveksling, lik den utviklingen som tidligere har foregått i de nasjonale utdanningssystemene.

Antallet utenlandsstudenter i OECD-landene er doblet de siste 20 årene, til dagens nivå på halvannen million. Masserevolusjonen har også nådd Norge. Staten har lenge lagt opp til større studentmobilitet, delvis grunnet innrømmelsen av at norsk utdanning slett ikke er verdens beste.

Det er per i dag 5000 norske studenter i utlandet, og flere skal det bli. Da er det viktig at internasjonal utdanning virkelig betyr internasjonal utdanning. Ikke bare europeisk utdanning.

Norske studenter er attraktive på det internasjonale utdanningsmarkedet. Takket være Lånekassens lån- og stipendordninger er vi sikre betalere i land hvor universitetene tar skolepenger.

Akkurat dette har passet utdanningsindustrien i enkelte land svært godt. Australia seilte på slutten av 1990-tallet opp som norske studenter favorittland nummer én. Delvis grunnet aggressiv markedsføring fra utdanningsagenter, som ønsker å slå kloa i betalingsvillige norske studenter.

Nå har pendelen snudd. Studentstrømmen til Australia er fortsatt stor, men den har avtatt. Kanskje delvis grunnet en rekke negative presseoppslag og dårlig rykte. Mange nordmenn sitter i dag med et bilde av at studielandet Australia er fylt med evigvarende fester, surfebrett og «norske» studentmiljøer. Mye er selvsagt direkte urettferdig: Mange norske studenter har opplevd tøffere krav i Australia enn her hjemme.

En annen årsak til at studentstrømmen til Australia har avtatt, er at Europa igjen har kommet på moten. Gjennom den såkalte Bolognaprosessen har Europas utdanningsministre siden 1999 forsøkt å få til et felles europeisk område for høyere utdanning. Et av hovedpoengene har her vært å øke studentmobiliteten innad i Europa, som en forsvarsmekanisme i konkurransen med Nord-Amerika og Australia.

Det norske Utdannings- og forskningsdepartementet gjorde her hjemme sitt for å dreie studentstrømmen vekk fra engelskspråklige land og over til en mer variert meny. For to år siden kuttet departementet i stipendordningene til engelskspråklige land, og utvidet samtidig språkstipendene til andre land. Kuren har fungert, ihvertfall til en viss grad. De viktige norske samarbeidspartnerne Tyskland, Frankrike, Spania og Italia har sakte, men sikkert fått sin renessanse for norske studenter.

Denne politikken er vel og bra så lenge den fungerer som et bolverk mot at alle norske studenter ikke reiser down under på en og samme gang. Problemet er hvis den økende eurosentrismen fører til at norske studenter i mindre grad reiser til alle andre deler av verden.

De siste årene har stipendmulighetene til land som Kina, India og Russland blitt redusert. Synd, siden disse landene vil være blant Norges viktigste handelspartnere i framtida. Da vil vi virkelig ha behov for nordmenn med kulturforståelse og språkkunnskaper derfra. ANSA, norske utenlandsstudenters interesseorganisasjon, har i tillegg beklaget at kuttet i stipend til

engelskspråklige land har medført at færre nordmenn enn før studerer i USA. Der ligger som kjent brorparten av verdens beste universiteter.

I en globalisert verden vil det lureste være å åpne opp for hele verden, og legge tydelig til rette for mer og bedre studentutveksling også utenfor Europa.

Studentenes stemme

Tekst:

Ill/Foto: None

Da nærmer det seg eksamensperiode og året går mot slutten. For studentdemokratiet betyr det at en gjeng studentpolitikere pensjonerer seg og at andre tar over. Hvert år legges det ned en formidabel innsats for å ivareta interessene til studentene ved NTNU, men gjør vi noe fra eller til?

Studenttinget som jeg representerer er en organisasjon med en todelt oppgave. For det første skal vi se til at studentenes rettigheter ivaretas, for eksempel retten til å bli hørt når beslutninger skal tas og at NTNU følger lover og regler. For det andre har vi en politisk del, å ta stilling til en del prinsipielle spørsmål på vegne av alle studentene ved NTNU.

I året som har gått har jeg og Arbeidsutvalget jeg har ledet lagt vekt på to ting: Ta opp viktige og relevante saker, og ha det gøy! Det betyr enkelt og greit at vi skal ta tak i det som gjør oss relevant for studentene. Samtidig skal vi legge til rette for at de som er en del av studentdemokratiet også trives med det de holder på med. Dette betyr for eksempel at vi har valgt å ikke bruke mer tid enn nødvendig på hvordan vi organiserer oss selv men heller jobbe ut ifra de rammene vi har og gjøre en forskjell.

Så hvilke saker har vi tatt tak i? Gjentakregelen har vært tatt opp i Under Dusken tidligere. Den har vi tatt tak i, det er allerede diskutert med rektor som er den som eventuelt legger dette frem for styret. I vår tok vi opp spørsmålet om krav om 4 i matematikk fra videregående for opptak til sivilingeniørutdanningen. Departementet sa nei i vinter, nå har de snudd og NTNU får muligheten til å stille dette kravet, helt i tråd med vedtaket fra Studenttinget. Når det gjelder utveksling har vi klart og tydelig sagt ifra at vi

ikke er fornøyd slik det er i dag, og vi er med i prosessen videre med å få gjort noe med det. Eksperter i Team er en annen ting vi har tatt tak. Innspill fra studentene ved fakultetene, Studentrådene, blir tatt med i utviklingen i emnet videre.

Den største saken vi har jobba med er sannsynligvis campusutvikling. NTNU jobber videre med utgangspunkt i de campusene vi har i dag, det er viktigere enn noen gang at studentenes behov for læringsarealer og velferd er med i planleggingen videre. Vi kjenner alle til den prekære mangelen på Dragvoll, samtidig finnes det mange andre viktige behov som bør dekkes for å gi et fremragende studietilbud.

Noen kjenner kanskje til emnet Ledelse i praksis, et spesialemne utviklet i samarbeid mellom de største frivillige studentorganisasjonene i Trondheim og NTNU. Drakampen om å få dette til har vært lang, det er ganske klart at uten involvering fra Studenttinget hadde ikke emnet eksistert i dag. En siste ting som vi jobber med akkurat nå er nytt regelverk for opptak til høyere utdanning. Eksempler på spørsmål her er hva generell studiekompetanse skal være og om en skal ha tilleggspoeng for militæret og folkehøgskoler.

Vi har en utfordring i forhold til omverden. Jeg skal ikke ta den raske konklusjonen om at vi må være flinkere til å fortelle hva vi driver med. Hva som kommer ut av det vi gjør kommer an på ting: At vi holder på med ting som er relevante og et profesjonelt forhold til media. I tillegg er det vesentlig at de som er med i studentdemokratiet synes det er så givende at det smitter over på andre. Dette har direkte sammenheng med målene jeg nevnte tidligere. Når det gjelder forholdet til media og til omverden tror jeg Studenttinget har mye å lære av store studentorganisasjoner som ISFiT og UKA. Det er ikke gitt i dag at en får formidla det en holder på med, det krever et bevisst forhold til nettopp dette.

I forhold til studentmedia skriver de om ting som vi driver på med kun når det er relevant, og slik skal det være. For Under Duskens del retter de kritikk når det er på sin plass og skriver om det når vi gjør vedtak som angår studentene, for eksempel har de tatt opp mange av de sakene jeg nevnte tidligere. Studentmedia er også viktige for å sette fokus på saker NTNU burde gjort noe med, en veldig viktig funksjon for oss som jobber med studentpolitikk.

Det er enkelte som hevder at det å ha politiske lister er en god måte å organisere studentdemokratiet på. Mitt svar på det når det gjelder NTNU er at vi er valgt for å fremme studentenes interesser, ikke politiske standpunkt. En del av de standpunktene vi tar er på et nivå som gjør at du gjerne kan kalle dem politiske ettersom vi operer på et overordnet nivå som representanter for alle studentene ved NTNU, men det å koble det direkte til det politiske systemet blir feil spør du meg. Det er mulig en slik organisering vil bringe ut kontroverser i offentlighet, men konflikter av den typen i studentdemokratiet er ikke noe som tjener de som velger oss. Jeg skrev en kronikk i Under Dusken 7/06 som omtalte litt av dette.

Det betyr ikke at formidling skal gå på bekostning av gjennomslagskraft ved universitet. Det jobbes utrolig bra rundt omkring, særlig vil jeg fremheve innsatsen tillitsvalgte på fakultetene legger ned. Ved å jobbe målbevisst med det som er viktig og ha et profesjonelt forhold til omverden vil en på sikt kunne få fram det en holder på med enda bedre, både via media og jungeltelegraphen.

Til slutt vil jeg nevne at vi nettopp har fått rapporten fra NOKUTs gjennomgang av kvalitetssikringen ved NTNU. NOKUT er et statlig organ og står for Norsk organ for kvalitet i utdanningen. Der blir studentengasjementet og studentrepresentasjonen ved NTNU tatt fram som noe veldig positivt. Det betyr at måten en inkluderer studentene ved NTNU fungerer stort sett bra. Samtidig peker de på noen elementer som NTNU må forbedre. Det blir en utfordring å ta tak i dette både for neste års Studentting og for NTNU.

Med dette ønsker jeg å takke for meg og Studenttinget 2006. De som skal representere dere NTNU-studenter til neste år er allerede valgt. Og alt tyder på at de kommer til å gjøre en formidabel jobb.

Harris Utne

Studenttingsleder NTNU 2006

Forskningsjuks - et symptom

De som jukser i forskningen, oppfører seg helt rasjonelt etter den nyliberale tidsånden, hevder kronikkforfatterne.

Tekst:

Ill/Foto: None

Den siste tiden er det satt fokus på juks og uærlighet innen forskningen. Dette har også ført til et fokus på de belønningsmodellene som råder på dette området. Publiserte artikler gir status og penger, og økonomi blir nå brukt som insentiv for forskning i en slik grad at ansatte på universiteter selv må sørge for å generere midler til å dekke deler av sin lønn. Denne utviklingen - økonomiske modeller som fordeler «belønning» og «straff» etter forhåndsdefinerte indikatorer - hviler på en bestemt tro om at alt kan måles, og at slike belønningssystemer er den mest effektive måten å drive en offentlig virksomhet på. Dette er sentrale elementer i det som har er kalt «New public management», og inngår som en naturlig del av den nyliberale tenkningen som har hjemstøt verden de siste par tiårene.

En slik blind tro på målbarhet og på tallenes tale finner man ikke engang i realfagene, og den sterke plassen den har fått i økonomimodellene som skal styre offentlig sektor er urovekkende. Når problemer dukker opp, som det nå har gjort i forbindelse med indikatoren omkring forskningspublisering, søker man løsningen i flere indikatorer, og en enda mer nitid kontroll. Man tar derimot ikke høyde for de grunnleggende problemene en slik modell fører med seg. Jo mer kontroll, jo mer vil de som kontrolleres se på dem som utfører den som en fiendtlig motpart heller enn en medspiller med felles mål. Mens en kanskje kan avsløre flere juksemakere, senker man samtidig den moralske terskelen for å jukse og trikse blant alle - bare muligheten til å slippe unna med jukset byr seg.

Disse toppstyrte økonomimodellene avslører liten tiltro til fornuften hos personer lenger ned i systemet. Det forventes at alle nedover i hierarkiet tilpasser seg som automater. Med en minimal menneskekunnskap burde en ikke

bli forbauset når det viser seg at de i stedet tilpasser seg som individer med egne mål og meninger, mennesker som, når de ikke blir hørt eller stolt på, bruker systemet for å finne sin egen lykke og sine egne mål heller enn fellesskapets. Slike toppstyrte prosesser genererer en elite med enorm tro på seg selv, og en mistro til alle andre. Dette gjør at det kreves et enormt kontrollapparat nedover i systemet for å sikre at målene oppnås.

Det man her ikke ser, er at de som jukser oppfører seg helt rasjonelt etter den nyliberale tidsånden. Slike økonomiske belønningssystemer baserer seg på grunntanken om at enhver er seg selv og sine nærmest. Mens forskere tradisjonelt har forsket med bakgrunn i en genuin glede over yrket, og av vitenskapelige idealer, blir de nå lært opp i at forskning er noe en må gjøre for å få sin økonomiske belønning. Når man slik ikke står ansvarlig overfor noen høyere idealer, hvorfor skal man da ikke jukse?

Norge er ikke den siste sovjetstat. Norge er en av de statene som dukket opp da Sovjetunionen brøt sammen, bygd etter nyliberal oppskrift. Makt blir konsentrert i så få hender som mulig, med en hær av byråkrater, kontrollører og advokater til å passe på at alt skjer som mandarinene på toppen har planlagt. Som i det gamle Sovjet tilpasser aktørene nedover i systemet seg planens bokstav, ikke planens ånd. Der byråkratene i det gamle Sovjet fant på å produsere bare store spiker fordi spikerplanen målte produksjonen i tonn, fant byråkratene i det nye Sovjet ut at folk langveisfra betaler bedre for helsetjenester enn syke i lokalbefolkningen, og la om inntaket deretter. Og hvorfor skulle de ikke det? Tall, prognoser og belønningssystemer inspirerer ingen til respekt, samhold eller ærlighet. Slike følelser har vi overfor våre medmennesker og medspillere, ikke overfor en motpart med en arrogant overmakt.

Dette systemet har selvsagt den konsekvensen at stadig mer tid brukes på å fylle ut skjemaer, søknader og rapporter. Stadig flere kontrollører spiser i tillegg av det offentliges budsjetter, og det som skulle bli en «modernisering» og «strømlinjeforming» av offentlig sektor, ender opp som et pengesluk. Antall byråkrater øker i et mye høyere tempo enn antall leger på norske sykehus, og legene bruker stadig mer tid på byråkrati.

Men hvorfor skjer dette? Som andre reformer i nyliberalismens ånd, skjer dette som en næringslivstilpasning. Ikke fordi næringslivet selv driver slik, det ville ikke vært lønnsomt, men fordi en slik modell gir enorme muligheter for næringslivet. Når alt fra helsestell til forskningsartikler og søppeltømming får stykkprisfinansiering, er det mye enklere for private aktører å tilby sine tjenester. Slik kan kommersielle selskaper gaffe til seg de mest lønnsomme bitene, og etterlate det offentlige med ansvar for alle de oppgavene som ikke lønner seg, ikke er stykkprisprioritert eller er håpløse å sette en stykkpris på, slik som diffuse lidelser som utbrenthet. Det åpner gode markeder for anbud, konsulenttjenester og privatisering. På denne måten har vi laget en modell som er skreddersydd til å gi private kommersielle aktører gedigne sugerør ned i statskassa.

Vi blir «sjokkerte» over jukset, men hvorfor det? Ifølge nyliberal teori er ærlighet kun rasjonelle menneskers tilpasningspunkt mellom mulighetene for risiko og gevinst. Når vi leser om hvor enkelt det er å jukse, burde vi ikke føle oss dumme som ikke utnytter systemet bedre til egen vinning? På den andre siden er det også mulig at den nyliberale teorien ikke gir noen gode løsninger på de problemene vårt samfunn står overfor. Kanskje ligger det noe mer i begreper som ærlighet, samhold, solidaritet og samfunn, noe vi har mistet i all tallmagien, alle reformene og all kontrolliveren.

Per Inge Mathisen, hovedfagsstudent i filosofi, NTNU

Ronny Kjelsberg, høgskolelektor, avdeling for teknologi, HiST

begge NTNU/HiST Attac

Repressiv representativitet?

Det er politikeres jobb å formidle politiske kontroverser for sin velgermasse, skriver kronikkforfatteren.

Tekst:

Ill/Foto: Anne-Stine Johnsbråten

Tenk deg følgende: Jeg stiller til valg som studentenes representant på å gi Rektor en real omgang juling. Fordi han fortjener det. Jeg investerer både kropp og sjel i å få deg og andre studenter til å overbevises om at dette er det rette, og det eneste rette. Jeg vinner valget, jeg tømmer mitt seiersbeger, og griper fatt på veien mot Rektors kontor.

På veien møter jeg Universitetsdirektøren. Han kunne også fortjent litt juling, tenker jeg, men passer meg for ikke å gå ut over mitt mandat, og blir istedenfor rolig stående. Og jeg forteller ham mitt ærend. Universitetsdirektøren ser på meg med sine snille øyne, og sier «jo, du har gode argumenter for at Rektor fortjener en real omgang juling, men er du sikker på at juling er den beste måten å løse problemet på?». Og han skisserer en rekke alternative løsninger.

Det går et vesentlig skille mellom å være politiker og bare å være politisk. De fleste av oss tilhører kun den siste kategorien. Vi følger mer eller mindre med i media, og deltar uregelmessig i diskusjoner der vi bloter våre syn, og kanskje inntar en kontroversiell posisjon. Å være politisk er behagelig, fordi det gir deg tilhørighet, og liten grad av forpliktelse. Vi er alle politiske, hver på vår egen måte – slik sett er vi alle deltakere i den offentlige diskurs.

I tillegg til tilhørighet innebærer det å være politiker at man forholder seg responsivt til flest mulig av de reelle politiske aktører, dvs. både andre politikere og aktuelle politiske bevegelser. I dette ligger i seg selv en vurdering. Men å være politiker er – hvordan enn man snur og vender på det – å arbeide for at

gode beslutninger blir gjort. For det er klart; hadde de gode beslutninger blitt gjort som ufravikelig regel, hadde ingen trengt å bry seg. Videre har velgerne tatt innover seg det faktum at en viss arbeidsfordeling er best; studenter flest får studere i fred og ro, og noen få kan arbeide for at universitetsledelsen husker studentene. Og dette er greit. Det gjør det mulig for meg å henge i (nesten) 24/7 i de universitetspolitiske korridorer. Og der får jeg vite blant annet hvorfor Universitetsdirektøren mener jeg ikke bør banke opp Rektor. Og at NTNU 2020-prosjektet handler om langt mer enn samlokalisering. Og at gjentakelsesregelen er på vei inn i Oslo. Eller, i korthet; gode argumenter for å skifte det standpunktet jeg hadde da jeg ble valgt. Hva gjør jeg?

Jeg tror på et argumentativt språkfelleskap, og en kuliminativ læringsprosess, der idealet er at det (til enhver tid) beste argument vinner gjennom. Og jeg mener at Universitetspolitikken på NTNU (når man først har oppnådd deltaker-status) er et rimelig godt eksempel på en herredømmesløs diskurs. Jeg mener at det er politikeres jobb å formidle politiske kontroverser for sin velgermasse. Og jeg vet at formidling er politisk – så det gjelder også å være selvkritisk. Dette bør ikke overraske noen.

NTNUs studenter har både mange og sterke meninger, men det er ikke alltid vi finner behov for å uttrykke dem, iallefall ikke offentlig. Å sammenlikne dagens studenter med et angivelig 70-tallets brusende engasjement, er å ikke forstå vår tids uttrykksform. I Trondheim har vi et unikt spektrum av politiske uttrykk. Styret ved Samfundet, ISFiT og Studentdemokratiet NTNU utgjør på hver sin måte eksempler på arenaer for politisk rekruttering, kultivering og sosialisering. På Samfundets lørdagsmøter kan man lefle med prinsipper og idealtyper, under ISFiT dyrkes solidaritet og internasjonalitet. Og på denne måten spares studentpolitikken i denne byen for lister og andre dikotomieringssystem. Vi driver kort sagt god butikk – gjennomslagskraften er enorm. Ikke mange bryr seg med hva vi driver med – kanskje nettopp fordi få har grunn til det.

NTNU gjennomgår i disse dager en historisk omstrukturering. Våre strategier operasjonaliseres, visjoner kvantifiseres og voldsomme prioriteringer skal forberedes. Dette bringer næring til mange både tydelige og latente konfliktlinjer. Læringspotensialet er enormt. De som står i verv og posisjon bærer et enormt ansvar for å kommunisere mulighetene. Vi studenter står godt i det – et nylig omorganisert studentdemokrati gjør beslutnings- og informasjonskanalene klare og tydelige. Men lite eller intet disponerer våre veiledere og forskere for medvirkning utover i «linje-saker». NTNU er en kjempe på leirfötter – vi så og si springer for å holde oss oppe. Skal institusjonen finne hvile i de få forestående bindeledd mellom ledelse og ansatte må noen tenke kreativt – og konstruktivt – gjennom hva vi vil, og hvordan vi kan oppnå det. Premiss og mål er i et organisatorisk øyemed det samme; vi må samle oss. Vi har mange utfordringer, beslutninger må taes. Vi skal fremad, men ikke i alle retninger.

Vi alle ønsker en velfungerende organisasjon, og det finnes mange gode ideer om hvordan dette realiseres. Men som enhver forsker vet; ideer skapes i samspill med omgivelsene. Dette handler om eierskap – jo mer vi politikere viser tillit til våre velgere (og ønsker dem velkommen inn i prosessene) jo mer kan og vil de gi oss den samme tillit tilbake, slik at beslutningenes rom forblir herredømmesløst.

For å si det litt enkelt; jeg kommer neppe til å slå ned Rektor, men det kan godt hende jeg skifter standpunkt i store saker. Isåfall får du høre om det. Det lover jeg.

Jens Maseng

Studentenes mannlige representant i NTNU-styret 05/06

En krone her og en krone der?

Tekst:

Ill/Foto: n/a

Den kaffetørste student har kanskje allerede lagt merke til at prisen på kaffe hos SiT plutselig har steget steget med en krone denne uken. Er du ekstra observant, vil du også ha fått med deg at dette ikke skyldes en ny indeksregulering av prisene. Årsaken er nemlig den såkalte kaffeaksjonen for Studentenes Fredspris. Studentenes Fredspris deles ut annet hvert år til en student eller en studentorganisasjon som har gjort en særlig innsats for fred og menneskerettigheter. Bak Studentenes Fredspris står alle norske studenter, og representanter fra både Norsk Studentunion og Studentenes Landsforening sitter i komiteen som bestemmer vinneren. Årets utdeling finner sted 23. februar, under den Internasjonale Studentfestivalen i Trondheim (ISFiT). Vinneren er 25 år gamle Charm Tong fra Burma. Charm Tong er en enorm inspirasjonskilde og et levende bevis på at alle kan gjør en forskjell, så lenge man ikke gir opp håpet. Allerede som 16-åring jobbet hun aktivt i menneskerettighetsgrupper i Nord-Thailand. Som 17-åring reiste hun til Genève for å snakke til United Nations Commission on Human Rights, hvor hun fortalte om militærjuntaens herjinger foran et publikum som også inkluderte juntamedlemmer. I 2001 opprettet hun en skole i Nord-Thailand hvor hun fremdeles tar i mot unge flyktninger fra Burma. Hun gir dem i utdanning innenfor engelsk, data og menneskerettigheter. Tong er også grunnlegger og medlem i Shan Women's Action Network, som blant annet har avdekket og dokumentert 173 tilfeller av systematisk voldtekt og andre former for seksuelle overgrep fra juntaens soldater. Hun har til og med vært i personlig møte med George W. Bush og orientert om situasjonen i Burma, noe svært få privatpersoner får mulighet til. Til tross for håpløse forutsetninger og lav ressurstilgang, har Charm Tong aldri gitt opp å nå sine mål. Hennes mot og evne til å drive seg selv videre har gitt henne en autoritet hinsides hennes unge alder, og er på alle måter en verdig vinner av Studentenes Fredspris. Men hva har Charm Tong med prisen på kaffe

å gjøre? Et av initiativene Studentens Fredspris har satt i gang for å finansiere prisen på 50.000 norske kroner, er kaffeaksjonen. Fra 15. januar til 25. februar koster kaffen i Trondheim, og ved en rekke andre utdanningsinstitusjoner i Norge, en krone mer enn vanlig. Denne kronen går uavkortet til fondet for Studentenes Fredspris, som skal sikre at norske studenter også i framtiden har muligheten til å gi støtte og anerkjennelse til medstudenter som lever i en helt annen situasjon enn oss. Kaffeaksjonen er også viktig fordi den gir hver enkelt student i hele landet muligheten til å bidra direkte til Studentenes Fredspris. En krone her og en krone der utgjør liten forskjell for oss, men det betyr alt for de som mottar prisen. Et eksempel er studentorganisasjonen ACEU i Colombia, som vant i 2005. Denne høsten har de opplevd en rekke bortføringer, forfølgelser og voldshandlinger. To sentrale medlemmer har blitt funnet skutt og drept, rett og slett likvidert, utenfor sine egne hjem. Grunnen til at vi i Norge får høre om slike overgrep og kan reagere, er nettopp Studentens Fredspris. Dessverre er det fortsatt slik at de færreste blant oss har hørt om Studentenes Fredspris, selv om den deles ut på vegne av alle norske studenter. Kaffeaksjonen er en gyllen mulighet til å rette på dette. Det er nemlig svært få ting som er viktigere for studenter enn kaffen, derfor er også kaffeprisen en tema som lett skaper debatt. Vi har som mål at alle som spør seg hvorfor kaffen har blitt dyrere, også skal få et umiddelbart svar på dette gjennom trykksaker og godt opplært kantinepersonell. På denne måten blir kaffeaksjonen langt mer enn bare en krone her og en krone der, den bidrar tvert imot til en betydelig bevisstgjøring av norske studenter. Jeg skal i hvert fall drikke min kaffe med god samvittighet i januar og februar, og det burde du også gjøre. Gjennom kaffeaksjonen bidrar du direkte til å støtte medstudenter som lever og arbeider under forhold vi knapt kan forestille oss. De trenger denne hjelpen, og de trenger hver eneste krone vi kan avse. <brodtekst/>Martin Svarva President ISFiT 2007 <brodtekst/>

Toppstudenten - kommersielle krefter framfor studenttrivsel?

Tekst:

Ill/Foto: n/a

Jeg ønsker å gi et par kommentarer om Toppstudenten og denne bedriftens intensjoner. Historisk har det tekniske studentmiljøet i Trondheim vært en attraktiv arena for bedrifter, hvor de kan komme i kontakt med studentene. Dette skjer gjennom en rekke arrangementer som bedriftspresentasjoner og større samlinger som EFIKS og Karrieredagen. Felles for alt er at dette er ordnet for studentene og av studentene. Her skiller ikke Toppstudenten seg fra det som har vært vanlig agenda. Den store forskjellen ligger i at tidligere har overskuddspenger gått tilbake til linjeforeningene ved NTNU, og disse pengene har igjen blitt brukt til turer, sosiale samlinger og lignende for studentene. Problemet er at overskuddspengene ikke overføres tilbake til linjeforeningene når kommersielle aktører kommer på banen. Snarere vil overskuddspengene gå rett til bankkontoene til det private foretaket Toppstudenten, altså rett i lommene på eierene. Du tenker sikkert at det ikke er snakk om store summer som blir igjen av en bedriftspresentasjon, men tenk igjen. Det er viktig å huske på at når en bedrift kommer til en bedriftspresentasjon for å fortelle og markedsføre seg selv, har den som formål at studentene skal søke jobber når de er ferdig utdannet eller underveis i utdanningen (sommerjobb). Det at bedriften møter opp på en slik presentasjon viser at bedriften er interessert i og investere i en nyutdannet sivilingeniør. Skal man se langsiktig er det snakk om en investering på omtrent 20 - 40 millioner kroner (livslønn) per ny ansatt. At da bedriften betaler 10 000 kr for en presentasjon som varer 1,5 time er bare et spytt i havet. Og her ser du hvor problemet dukker opp, nemlig det at 10 000 kroner er kanskje ikke altså mye penger for en stor bedrift, men det er veldig mye penger for en linjeforening som skal på tur, arrangere grillfest eller lignende en helg for 80 studenter. Disse pengene havner altså i stedet i de private lommer. Dette er usolidarisk og

egoistisk. Når det er sagt, ønsker jeg å understreke et poeng og oppfordre Toppstudentenes eiere om noe jeg føler er viktig. Toppstudenten er en kortsiktig bedrift og er dødfødt fra første stund. Hvorfor? Jo, hvor lenge skal egentlig Toppstudenten holde på? Til dagens eiere er ferdig utdannet? Dette betviler jeg er tilfelle, siden det helt sikkert er flere som vil komme etter og overta/kjøpe Toppstudenten. Hva er da hensikten med Toppstudenten, når det ikke er en bedrift som kan brødfø eierene for mer enn 3-5 år fram i tid? Min oppfordring til gründerne bak Toppstudenten er å avslutte sitt arbeid, overlate bedriftspresentasjonene til de forskjellige linjeforeningene og heller konsentrere seg om studiene slik at de kan bli enda flinkere på skolen og heller komme i kontakt med en «ledende bedrift» på en av linjeforeningenes bedriftspresentasjoner.

Alexander Hammersgård
Student, EMIL

Pressen: terningkast 2

Tekst:

Ill/Foto: None

MEDIA

Hva er den frie presses oppgave? Er ikke det å fremstille ting på en slik måte at det bidrar til å heve innsikten og kompetansen til publikumet?

Hva er politikken hensikt? Er ikke det å skape et samfunn som fungerer til det beste for sine deltagere, i henhold til ideologi og prinsipper.

Hva er så demokrati? Jo, det er at folket innehar kompetansen (og muligheten) til å ta avgjørelser som innvirker på hvordan samfunnet som helhet blir styrt. I Norge fungerer dette indirekte ved at vi gir partier og personer stemmer, slik at disse kan styre for oss. Et system som fungerer nokså bra. Vi har nettopp hatt et valg hvor vi stemte på ulike partier og personer. For at vi skulle kunne få den kompetansen vi trenger når vi skal stemme, så har politikerne valgkamp.

I valgkampen kunne vi bivåne mange former for debatter. Men alle inneholdt de retorikk og hersketeknikker, fagre løfter og mer eller mindre saklig begrunnet kritikk av motdebattantene. Er ikke dette momenter som alle fjerner fokuset bort fra det saklige nøkterne grunnlaget for politikken? Retorikkens kan ses på som en måte å sminke sitt politiske budskap, og lede folket bort fra det primære, og over på det stadiet at vi glemmer hvorfor vi stemmer. Det viktigste for en retoriker eller maktpolitiker er å lure folk med seg, ikke å opplyse slik at personen tar et selvstendig valg.

Dette er som vi alle ser, vanskelig å gjennomføre i praksis, fordi politikerne ser at de kan nå sine mål ved å benytte retorikk, og vi ser også at de som ikke gjør det, blir presset til å gjøre det. Går vi så tilbake til pressen, må vi spørre hva gjør så pressen for å demme opp for retorikken og hersketeknikkene? De benytter

seg av terningkast! Den fri presse gir terningkast til de politikerne som fremstår som best og mest offensiv i debattene. Med andre ord kan man på den måten premiere de som benytter seg av skitne knep. Ser vi på TV-debattene, så er jo de ofte blitt så altfor mye sirkus, men dessverre så altfor lite brød.

Min mening er at løsningen på problemet må ligge i at det fra pressens side legges vekt på at argumentene er saklige, og at fokuset skiftes fra person over mot saklighet og langsiktighet. Bare pressen har potensialet til å kunne hjelpe velgerne. Bare pressen kan fremstille en sak på en tilnærmet nøytral måte, og bare den trykte pressen kan trenge forbi retorikken effektivt. Derfor har vi at terningkast og belønning av de beste debattantene ikke gagnar demokratiet, men bidrar til å skape grobunn for mer retorikk.

Avisene bør derfor skrive om argumentene og deres gyldighet. Bare slik kan vi resonnerer oss frem til et bra resultat. Politikken har tapet den dagen makt er viktigere enn langsiktige konsekvenser, og debattene avgjøres på andre ting enn argumentenes gyldighet og evnen til å anerkjenne langsiktige kompromisser i lys av en gitt ideologi eller filosofi.

i>Eivind Rindal

UKAs manifest: pupper og pusekatter?

Tekst:

Ill/Foto: None

UKA har valgt jentebandet Pussycat Dolls som årets hovedtrekkplaster. Videre på programmet står erotisk aften, arrangert i samarbeid med mannebladet For Him Magazine, med stripping, stripeskole og boksignering med Aylar Lie. Arrangementet frontes av glamourmodellene Linni Meister og Lene Alexandra Øyen, sistnevnte kjent for hitten om sine gigantiske silikonpupper.

På UKAs internettside erklæres det at UKA skal by på «arrangement som får deg til å tenke, arrangement med dybde og mening, kulturelle hendelser som gir deg noe! (...) UKA skal være en intelligent festival».

Dybde og mening? Intelligent? Hva signaliserer UKA med slike tilbud? Etter vår mening svekker disse arrangementene UKA som en seriøs kulturaktør og bryter klart med UKAs verdier om ansvarlighet, omtenksomhet og kreativitet. De ovennevnte tilbudene er lite annet enn tankeløs og ukritisk etteraping av populærkulturens ekstreme fokusering på kvinnekropp, sex og pornografi. Kreativt er det aller minst: Alle vet at sex og kropp selger godt.

Mange studenter, av begge kjønn, sliter med kroppsbilde og seksualitet. UKA er med på å opprettholde forestillingen om betydningen av en «perfekt» kropp. Trekkplasteret er et tydelig eksempel på dette. Det er verken kunst eller musikk som selges, det er kvinnekroppen. Dagbladet dømte konserten nord og ned og skrev at «Pussycat Dolls er først og fremst eye candy i bevegelse, koreografert karaoke og frekk flørt. Musikken, selv om PCD har sine hits, er ikke engang sekundær, den er kanskje nummer fire på lista bak kropp, dans og bekledning.» Å gi heltestatus til kvinner som ikke gjør annet enn å showe med kroppen, er både gammeldags og fornærmende, pinlig og patetisk.

Selv om UKEnavnet ikke er ment politisk, er det ikke til å komme bort fra at UKA er med på å «manifestere» rådende forestillinger i samfunnet,

forestillinger kvinner i lang tid har kjempet for å bli kvitt. At UKA uproblematisk styrker koblingen mellom kropp som objekt og erotikk, er bekymringsverdig.

Vi angriper ikke UKA som kulturfenomen. UKA er et fantastisk tiltak med et godt og variert program, og vi underkjenner ikke dens positive betydning blant studentene. All ære til de som har lagt ned hundrevis av timer for å få UKA levende! Likevel mener vi at UKA i år skjøt en skivebom.

Anette Hoel

Marte Lintoft

Gjertrud Røe Hammeren

Bjørg Inger Pedersen

Likestillingsspørsmålet

Ja til kjønnsnøytrale og åpne ansettelsesprosesser, nei til øremerking av stillinger, mener kronikkforfatteren.

Tekst:

Ill/Foto: None

KRONIKK

Nå som det nærmer seg valg til et nytt Studentting, kan det kanskje være greit å høre litt fra hva et studenttingsmedlem hva vi faktisk gjør og litt hva vi tenker på når vi først sitter rundt bordet og skal stemme på ulike saker som angår oss studenter. Et godt utgangspunkt kan være saken om øremerking av vitenskapelige stillinger, som har fått bra mediedekning den siste tiden, både på Student-TV og i Under Dusken.

Da jeg satt rundt bordet og var med å stemme fram et politisk vedtak jeg mente var riktig og bra, så følte jeg at vi faktisk hadde kommet fram til noe fornuftig. Noe som kunne bidra til å gjøre NTNU til et bedre sted, både for studenter og ansatte. Når jeg så satt og leste igjennom Under Dusken fra 9. oktober ble jeg først litt irritert og så litt oppgitt.

For de som enten overvar debatten eller faktisk har lest vedtaket, så er det enkelt å se at saken handlet om mye mer enn det man skulle tro etter å ha lest artikkelen og kommentaren i Under Dusken. Først mener jeg det er viktig å se øremerkingsaken i lys av Studenttingets øvrige saker som har omhandlet likestilling dette året. Studenttingets medlemmer bestemmer i stor grad selv hva vi mener er viktig det året vi sitter der som representanter for alle studentene på NTNU. I 2007 vil jeg si at likestillingsspørsmål har hatt en viktig plass og at vi har kommet med utspill på mange området som kan bedre likestillingsarbeidet ved institusjonen.

På samme møte som øremerkingsaken, behandlet vi saken «Omfang av likestilling på NTNU» der vi mente det var viktig å gjøre endringer på NTNUs sentrale likestillingskomité-mandat. Dette fordi vi i Studenttinget ønsker et bredere likestillingsbegrep som også omfatter andre underrepresenterte grupper som etniske minoriter og studenter med funksjonsnedsettelse. I mine øyne har NTNU til nå klart oversett disse gruppene i likestillingsarbeidet sitt. Vi har for eksempel ikke noe tilsvarende opplegg som universitetet i Oslo har gjennom sitt MiFA-prosjekt (Mangfold i Fokus i Akademia), som blant annet er viktig for å inkludere de etniske minoritetene. Samtidig har vi sett at rådgivingstjenesten her på NTNU har opplevd å få kuttet i budsjettet sitt. Det har ført til et sterkt redusert tilbud til studenter med ulike funksjonsnedsettelse. Dette er alle ting vi som studenttingsmedlemmer har vært opptatte av, og som jeg selvsagt håper at våre etterfølgere, som vil bli valgt i uke 44, kan følge opp. For å få til endring her på NTNU trenger vi virkelig folk som kan fortsette å kjempe studentenes kamp!

På mange måter mener jeg øremerkingssaken tilsvarende en annen kamp vi studenter har kjempet mot, nemlig normalfordelingen av karakterer. Altså at din B eller C ikke blir bedømt ut fra hva du faktisk har besvart på eksamen, men at det kommer som et resultat av at sensor har prøvd å lage en fin normalfordelt kurve blant de som har tatt emnet.

På litt samme måte fungerer øremerking, altså et ønske om å tvinge igjennom tiltak for å sikre en fordeling som speiler samfunnet ellers. Akkurat som normalfordeling av karakteren skal skje naturlig over tid, og ikke noe en enkelt sensor skal tenke over, så ønsker jeg at kjønnsbalansen skal inntreffe naturlig innen akademia – ikke gjennom øremerkede stillinger. Men, så kommer det store spørsmålet: Hvorfor ser vi denne voldsomme skjevfordelingen jo høyere opp på karrierestigen vi kommer?

I øremerkingssaken pekte Studenttinget på det jeg mener er den største grunnen til denne skjevfordelingen, nemlig hvordan folk blir ansatt her på NTNU. Hvis ansettelsesprosessene er problemet, blir øremerking mest som å påføre sminne på en væskende byll. Å dele opp ansettelsen i øremerket og vanlig vil dermed bare føre til at to ansettelsesprosesser med alvorlige feil vil bli avholdt

istedenfor bare én. Hvordan kan det bedre likestillingen? Å gjøre kosmetiske inngrep gjør ikke personen frisk fra sykdommen sin.

Poenget må jo være å ansette de beste folkene i de vitenskapelige stillingene. Et tegn på at vi ikke gjør det i dag, er at kvinner er kraftig underrepresentert. Med øremerking risikere vi å ansette feil personer til de vanlige stillingene, og feil kvinner til de øremerkede stillingene. Således må hovedfokuset vårt være å sikre at vi ansetter de beste personene, uavhengig av om det er en kvinne eller en mann. Dette gjør vi ved å gjennomgå hvordan NTNU ansetter folk, og forsikre oss om at dette er en åpen og kjønnsnøytral prosess. I mine øyne vil kosmetiske inngrep som øremerking bare tilsløre de underliggende problemene ved institusjonen. JA til kjønnsnøytrale og åpne ansettelsesprosesser. NEI til øremerking av stillinger.

Det er nettopp det som er essensen med Studenttingets øremerkingssak. At folk er uenige med oss får så være, men da bør de være klare over hva vi faktisk mener, og hvorfor! Vi som har sittet rundt bordet og avlagt stemme dette året mener jeg har vært gode representanter for alle oss studenter her på NTNU. Så får vi bare håpe at studentene velger like gode kandidater til å sitte i neste års Studentting, det er nemlig opp til deg!

Axel Sandaas

Medlem av Studenttinget NTNU 2007

Uetterrettelig om Psykologisk institutt

Tekst:

Ill/Foto: None

Under Dusken nr. 13/2007 har oppslag om konflikter ved Psykologisk institutt. Reportasjen har en form som ligger nært partsinnlegg uten tilsvarsmulighet for andre parter.

Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse tar sterkt avstand fra at en professor ved instituttet omtales på en sjikanøs måte ved at det rapporteres at hun «måtte forlate» sin gruppe etter at «Rektor grep inn». Dette er formuleringer som impliserer at det er sanksjonert mot henne, noe som ikke er tilfelle.

Det er ikke sanksjonert mot professor Britt-Marie Drottz Sjöberg, og det er på ingen måte grunnlag for å gjøre det. Opprettelsen av Enhet for risikopsykologi, miljø og samfunnssikkerhet ved Psykologisk institutt har en god faglig begrunnelse. Enheten representerer en faglig satsing fra instituttet med profilering av et sterkt forskningsmiljø som etter planen skal ha fem stillinger.

Jan Morten Dyrstad

Dekanus

Administrativ dissonans?

Tekst:

Ill/Foto: None

I forrige nummer av UD kunne vi lese om de interne problemene ved Psykologisk institutt, hvor «personkonflikt, mobbing og utestenging» preger hverdagen. Det er beklagelig at instituttet har interne problemer, men hva verre er: Dette går utover studentenes studiehverdag.

Mange studenter ved Psykologisk institutt blir daglig møtt av en mur av administrative og kommunikasjonsmessige problemer – det være seg ved behov for faginformasjon, studieveiledning, saksbehandling eller eksamen. Saksbehandlingstidene for de respektive områdene oppfattes også ofte som urimelige, selv med studentmassens størrelse tatt i betraktning.

I tillegg må det sies å være et pinlig paradoks at Psykologisk institutt, med kommunikasjon som et av sine fagfelt, formelig flyter over av post-it-lapper med beskjeder om møter og fraværende veiledere. Flere studenter føler seg dessuten som en byrde på instituttkontorets skuldre, og velger i stedet å gå til Studentservice, som (med all respekt å melde) ikke har svar på alle spørsmål, og som dermed får masse ekstraarbeid på grunn av dette. At spede forsøk på effektivisering i tillegg faller i fisk på ggrunn av manglende informasjon til studentene, er nok et varsko om at noen er nødt til å ta seg sammen. Kanskje kan forskninga på «sunne omstillingsprosesser», som omtales på instituttets hjemmesider, komme til nytte her?

Det er et rimelig krav at man som universitetsstudent forventes å ordne opp i egne saker. Imidlertid må det sies at når man tross gjentatte forsøk per e-post, It's learning, telefon (direkte og via sentralbordet) samt personlig oppmøte (ved flere anledninger) fortsatt ikke får kontakt med en studieveileder, er dette ikke lenger bare et spørsmål om den enkelte students innsats, men om en større kommunikasjonssvikt som ser ut til å vedrøre hele instituttet.

Da instituttet, som blant annet har konfliktløsning som et fagfelt, ikke ser ut til å klare å rydde opp i egne rekker, vil vi på det sterkeste anbefale universitetets ledelse å renske opp i dette grumset – så vi slipper å komme til det punktet hvor vi skjemmes over å være tilknyttet Psykologisk institutt.

Ingrid Iversen Kolden, Cathrine Voll og Martine Kråkø Romstad

Å gjøre noe bra for studentene

Et leserinnlegg fra leder i Velferdstinget, Sebastian Eidem, og informasjonsdirektør i SiT, Hallvard Danielsen.

Tekst:

Ill/Foto: None

LESERINNLEGG

SiT og Velferdstinget begynte for en drøy måned siden å utarbeide en plan for hvordan man skulle gi noe av SiT sitt overskudd direkte tilbake til studentene. Hovedmålet bak tiltaket vi endte opp med, var at flest mulig studenter skulle oppleve at man gav noe av pengene tilbake til forbrukerne og at det er nettopp forbrukerne som styrer. Og vi har klart å engasjere SiT, VT og ikke minst studentene. Da er vi langt på vei svært fornøyde!

Velferdstinget bestemte for et par måneder siden hva man ville SiT skulle bruke overskuddet sitt på. Man kom frem til at å sette av midler til å bygge et tredje idrettsbygg og flere studentboliger var de to viktigste områdene. I tillegg til dette lot vi det være noe penger igjen til forskjellige tiltak for studentene gjennom året. Både Velferdstinget og SiT ville gjøre noe hyggelig for studentene; vi ville gi noe av pengene rett tilbake til forbrukerne av SiT sine tjenester, hovedsaklig studentene.

Vi har brukt ca. 2 - 3% av årets overskudd til dette todagers arrangementet. Vi kan love at ikke én eneste krone fra semesteravgiftene er blitt brukt.

I to dager har studentene hatt mulighet til selv å bestemme prisen på maten man kjøper i kafeene til SiT. Vi ville at man skulle tenke seg om to ganger hva for eksempel en middag i kafeen er verdt. Og vi fikk en respons vi ikke hadde

regnet med. Vi fikk en respons på at studentene synes det var vanskelig å betale 1 krone for et produkt som noen hadde brukt tid og krefter på å produsere. Det var akkurat den tilbakemeldingen vi var på jakt etter.

Vi har en grunnleggende tillit til våre studenter, vi har tillit til at de kan være med å bestemme over eget velferdstilbud, over SiT og i Velferdstinget. Vi har tillit til at de også kan gjøre fornuftige valg når de får anledning til å få en rimelig matbit. De to siste dagene viser at studentene, med noen få unntak, lever opp til denne tilliten.

SiTs ansatte i kafeene har jobbet på spreng for studentene disse dagene. Og de har gjort det med en større glede enn hva vi hadde forventet. De hadde rett og slett lyst til å være med på å gjøre noe artig og hyggelig for studentene. Ikke for å profilere verken SiT eller VT. Her har vi det viktigste poenget; tiltaket er gjennomført for studentene, ikke for SiT eller VT. Det håper vi man tar med seg som den viktigste erfaringen etter to elleve dager.

Dette har vært et eksperiment som ingen har prøvd ut før. Vi håper at budskapet har nådd ut: At studentengasjement er betydningsfullt og at SiT er en organisasjon for studentene og deres velferd.

Under Dusken har valgt å omtale saken i en kommentar av Anders Park Framstad. Her er det mange feil:

- Det er ikke riktig at vi brukte penger fra semesteravgiften til dette.
- Det er ikke riktig at vi delte ut gratis mat, vi ba om betaling fra alle.
- Det er ikke riktig at kafetilbudet er lite populært, de fleste studentene er mer enn middels fornøyde med tilbudet.
- Det er ikke riktig at vi la opp til et storslått matgilde – vareutvalget var faktisk mindre enn ellers i året.
- Det er ikke riktig at studentene tømte lagrene våre av pizza og lasagne.

- Det er ikke riktig at målet vårt var å kjøpe oss venner, da hadde vi nok gjort noe helt annet.

Alt dette gjorde vi journalisten oppmerksom på før han skrev kommentaren.

i>Sebastian Eidem, leder for Velferdstinget

Halvard Danielsen, informasjonsdirektør SiT

Under Dusken er utdatert

Valgdeltagelse kan kun økes ved at NTNU satser på mer undervisning og økt faglig aktivitet, mener Vegard Austmo.

Tekst:

Ill/Foto: None

Under Duskens nyhetsjournalist Irene Stendal hadde i forrige utgave en kommentar der hun skriver at vi trenger politiske lister ved studenttingsvalget. Hun mener dette er moderne. Det er det ikke. Det regimet hun legger opp til passet bedre i en tid da studentene ble sett på som motparter innenfor akademien, og ikke medspillere. Gjennom politiske lister ønsker Stendal å sørge for større polarisering og håpet er at valgdeltakelsen øker av den grunn. Jeg mener hun tar grunnleggende feil. Valgdeltagelse kan kun økes ved at NTNU satser på mer undervisning og økt faglig aktivitet. Det er derfor tradisjonelle klassemiljøer ved NTNU har høyere valgdeltagelse, og at de større frie fagene ved Dragvoll har lavere valgdeltagelse.

Et annet problem: Dersom Stendal hadde tatt turen til Tromsø og Bergen, som har praktisert politiske lister, ville hun sett at de ikke har høyere valgdeltakelse. I stedet ville hun sett et studentdemokrati som er mer preget av intern drittkasting og partipolitisk strid enn å oppnå resultater for studentene. Begge disse universitetene har lidd under at studentene har hatt større fokus på intern krangel enn på å utvikle sin akademiske institusjon. Blant annet har både Tromsø og Bergen måtte skifte ledere på grunn av partipolitisk bråk.

Det siste problemet: Hvorfor mener Stendal at partipolitikk betyr så mye for hvordan vi som studentpolitikere skal mene? Jeg vet ikke, hun svarer ikke på det i sin lille kommentar. Jeg har vært studentpolitiker både som aktivt medlem av Senterpartiet, og som ikke-medlem (jeg meldte meg ut da jeg hadde heltidsverk, men meldte meg senere inn igjen). Min lojalitet har bestandig ligget hos min egen overbevisning. Jeg har aldri tatt partimessige hensyn utover å henge ut udugelige partipolitikere som setter partiet høyere enn studentpolitisk

seier.

Mitt ønske til Stendal er at hun selv stiller til valg, eller i minste fall oppsøker de miljøene hun hyller. Hyllesten ville nok da farlig fort stilnet, og hun ville innsett at studentene i Trondheim er de studentene i landet med mest innflytelse over egen institusjon. Det betyr definitivt mye mer for meg, enn at jeg skulle bli valgt via Grønn liste eller tilsvarende. Uansett ville jeg nok holdt meg til Oslos store vinner: Fakultetslistene.

Vegard Austmo

Studentpolitisk veteran

ISAFs viktige rolle i Afghanistan

Tekst:

Ill/Foto: None

Dette innlegget er ment som et svar til Henrik Ormåsen fra Tjen Folket.

Afghanistan før ISAFs inntog var et land i Talibans jerngrep, hvor hverdagen var preget av et grusomt terrorregime. Kvinner som i skjul prøvde å lære jenter og lese, ble henrettet, idrettsanlegg ble omgjort til rettersteder for tilfeldige ofre og «vantro» ble steinet. At Ormåsen kaller forhindring av dette for «vestlig imperialisme», er for meg uforståelig. At han i tillegg kaller verdens inngripen i den etniske rensingen på Balkan i 1999, som foregikk i stornazistisk stil, for et bombetokt mot sivile er intet mindre enn høyst bemerkelsesverdig. Vi er heldigvis flere som ser skillelinjene mellom forhindring av folkemord og imperialisme.

Som Jens Stoltenberg slo fast i sin nyttårstale, vil en militær tilbaketrekning i Afghanistan føre til et nytt blodbad i regi av Taliban. Det kommer faktisk mange meldinger om at det skjer store forbedringer. Før ISAF rykket inn, gikk det i underkant av 1,3 millioner barn på skolen i Afghanistan. Dette var utelukkende gutter, da jenter var nektet skolegang av religiøse grunner. I dag går nesten 5 millioner barn på skole, nesten 2 millioner er jenter. Jeg håper Ormåsen ser verdien i dette.

Vi i Høyres Studenterforening i Trondheim stiller oss selvfølgelig i gruppen som vet at en ensidig militær løsning i Afghanistan er like umulig som en ensidig humanitær løsning. Jeg vil vise til Dagbladet og Klassekampen som viste at det ikke finnes én humanitær organisasjon som vil arbeide i Afghanistan uten ISAFs tilstedeværelse. Dette bør vi lytte til, og gi hjelpeorganisasjonene den hjelpen de trenger for å utføre sitt livsviktige arbeid!

Ormåsen skriver i sitt innlegg at vi bør overlate Afghanistan til seg selv og la dem ordne opp på egenhånd. Kvinner som blir offentlig steinet for

lærervirksomhet, henrettelser av homofile og mennesker med en annen trosretning, er gode eksempler på mennesker som ikke vil «ordne opp selv». Derfor er det feil å kalle forhindringen av dette for vestlig imperialisme.

Vi er alle tjent med en åpen og kritisk debatt. Det bør ingen motsette seg. NATO står i Afghanistan med soleklart mandat fra FN fordi det afghanske folk trenger vår hjelp. Den største forbrytelsen ville vært å snu dem ryggen. Vi har selv vært i nød, nå er det vår oppgave å vise at solidaritet ikke bare er noe vi krever, men også noe vi gir.

Skrevet av Steffen Jensen, medlem i Høyres Studenterforening i Trondheim.

Studentene - en privilegert gruppe?

Regjeringas velferds-politiske strategi gjør at studentene blir hengende etter resten av befolkningen, mener kronikkforfatteren.

Tekst:

Ill/Foto: n/a

Med budsjettet for 2007 halverte den rødgrønne regjeringa tilskuddet til studentbarnehagene, kuttet i tildelinga i studentboliger, og videreførte Bondeviks manglende heving av studiefinansieringa. Flere samskipnader vurderer nå å legge ned barnehagetilbudene sine, og stadig flere studenter søker ekstrafinansiering, enten gjennom jobb, eller fra far og mor. Denne regjeringa har utvilsomt nedprioritert studentvelferd, til tross for en stadig økende studentmasse. Er poenget at vi bør bli færre? I sin siste landrapport om Norge, hevder OECD at norske studenter mottar særdeles sjenerøse velferdsordninger. Gratisprinsippet, samskipnadsordninga og Lånekassa er viktige virkemidler for å sikre lik rett til høyere utdanning. Likevel svarer Regjeringa på OECDs dom med taushet, og svekker stadig våre vilkår. Dagens studentmasse gjenspeiler stadig mer befolkningen for øvrig. Likevel har dagens Storting vedtatt en nedtrapping av studentboliger for 2007 (606 i fjor, 460 i år - mens Soria Moria sier 1000-1200 nye per år), i en treårs-periode kuttet tilskuddet til studentbarnehagene fra 20 til 5 millioner kroner, og har latt studiefinansieringa indekseres kun ut fra det laveste nivået fra Bondevik (2003). Dagens studentvelferdsforhold krever enten arbeid ved siden av studiene, eller støtte fra far og mor. I et inkluderingsperspektiv betyr dette at høyere utdanning blir et privilegium for de sterke. Er studentene i Norge simpelthen ikke verdt å kjempe for? Statistisk sentralbyrås (SSB) tall fra i fjor viser at gjennomsnittsstudenten tar 42 studiepoeng per år (mot heltidsstudentens 60), og arbeider faglig om lag 31 timer i uka. Dette er rimelig, sett i forhold til at stadig flere studerer på deltid, og arbeider mer utenomfaglig enn før (hvorav 46 prosent av disse gjør det fordi «studielånet ikke strekker til»). Den enkeltes studieinnsats er ikke vesentlig endret. Men hva vi får ut av våre faglige aktiviteter, er uklart. En bred

partipolitisk enighet tilsluttet seg Kvalitetsreformens målsetning om et høyt opptak kombinert med internasjonal kvalitet. I anledning evalueringene av denne etterlyste Norsk Studentunion (NSU) et sterkere fokus på læringsutbytte, rett og slett for å sikre at formålet med reformen ble ivaretatt. I utarbeidelsen av en stortingsmelding om evalueringene har derfor NSU invitert Kunnskapsdepartementets politiske ledelse til dialog om kvalitet i norsk utdanning, deriblant studieinnsats og faglig prestasjonsnivå. Vi i NSU tror at man i arbeidet med norsk utdanning må huske at utviklinga av våre humane ressurser handler om mer enn konkurranse og kvalitet. I dag er gjennomsnittstudenten 28 år, og 22 prosent av dagens studenter har barn (SSB 2006). Slikt koster, men for å si det enkelt: Et land med 4,5 millioner mennesker, høy økonomisk vekst og sterke omfordelingsmekanismer har ikke råd til å la enkeltgrupper stå utenfor utviklinga, både av økonomiske og demokratiske grunner. Derfor trenger vi å oppfordre hele befolkninga til å klatre utdanningsstigen. NSU spør: Er Regjeringa enige med oss i dette? Vi vet at høyere utdanning har lav individuell avkastning i Norge. Som kunnskapsministeren uttaler, at «det er positivt for det norske samfunnet at det er små lønnsforskjeller mellom de som har tatt høyere utdanning og de som ikke har gjort det». «Et samfunn med små lønnsforskjeller er et samfunn med mindre sosial spenning», sier han videre (www.utdanning.ws 13/9/06). Dette passer inn i Stoltenbergs gjentatte tale om «å skape og fordele», der høyere utdanning gir omstillingsevne, innovasjon og demokratisk deltakelse (for å nevne noe). Men skal denne retorikken ha troverdighet i en høyt utdannet befolkning, må den samtidig ledsages av en vilje til viten. Et ekstra stikk: Langtidsutdannede er gjennomsnittlig lengre i arbeid enn andre grupper, og gir dermed finansiering av den økende eldrebølgen. Men for den tapte arbeidstida i utdanningsperioden vår får vi altså ingen kompensasjon i den nye pensjonsreformen som behandles av Stortinget kommende tirsdag. Studentene har så langt av denne regjeringa blitt behandlet som en privilegert særgruppe. Vi har forståelse for at «det viktigste må gjøres først» - men en fortsatt nedprioritering av studentene har Norge rett og slett ikke råd til. Jens Maseng, leder av Norsk Studentunion

Redaktørbytte i Under Dusken

Tekst: Bjørn Romestrand

Ill/Foto: None

For ein måned sidan trekte Audun Vinger seg frå stillinga som ansvarleg redaktør i gratisavisa Natt Grunnen var at han *frykta* redaksjonell overstyring frå eigarane til avisa. Kva gjer då ein ansvarleg redaktør når ein eigar instruerer han i ei konkret redaksjonell vurdering: nemleg om ei spesifikk sak skal trykkast eller ikkje.

Dette opplevde ansvarleg redaktør i Under Dusken dagen før at avisa gjekk i trykken. Leiar i Finansstyret ved Studentersamfundet kom med konkrete trugsmål om kva som kunne skje dersom vi trykka ei sak med informasjon om programmet til UKA-07. Under Dusken måtte ta desse trugsmåla på alvor. Det er openbert at ein eigar med 50 prosent av aksjene i selskapet vi soknar til, har moglegheit til å gjere livet vanskeleg for oss.

Redaktørplakaten slår fast at «gjennom sitt medium skal redaktøren fremme en saklig og fri informasjons- og opinionsformidling». Den seier også at redaktøren skal ha «en fri og uavhengig ledelse av redaksjonen».

Men dette er umogleg når eigaren blander seg inn i ei konkret redaksjonell vurdering.

Under Dusken er den desidert største studentavisa i Trondheim, og ein viktig informasjonskanal for byens studentar. Dei fortener ei seriøs, truverdig og uavhengig avis. Ei seriøs, truverdig og uavhengig avis kan ikkje ha ein redaktør som vert overstyrt redaksjonelt av ein av eigarane sine.

Derfor vil sitjande redaktør i Under Dusken, Bjørn Romestrand, trekkje seg frå stillinga si så snart som praktisk mogleg.

Ein politisk universitetsflope

Tekst: Bjørn Romestrand

Ill/Foto: None

1. september får Noreg sitt sjuande universitet. Dette blei vedteke av Kongen i statsråd tidlegare denne mi½naden.

Sist gong hi½gskular fekk universitetsstatus i Noreg var 1. januar 2005. Di½ fekk vi universitet bi½de i Stavanger og pi½ i½s. Dette vedtaket danna spiren til ein universitetsdebatt: Kor mange universitet treng vi i Noreg? Kva er skilnaden pi½ eit universitet og ein hi½gskule? Er det uheldig dersom vi fi½r mange universitet?

Ulike meininger florerer. Kunnskapsminister i½ystein Djupedal uttaler til Aftenposten at han er positiv til at Noreg fi½r fleire universitet. Han peiker pi½ at det sidan 2005 har blitt utvikla eit system som stiller krav til kven som fi½r lov til i½ kalle seg universitet. Dette fi½rer til hi½gare kvalitet, ifi½lje kunnskapsministeren.

Tidlegare studenttingsleiar ved NTNU, Harris Utne, har ei anna oppfatning. Han meiner at krava fi½rer til at hi½gskular fi½lgjer ei slags politisk oppskrift pi½ i½ bli universitet, i staden for i½ bli si½ gode undervisnings- og forskingsinstitusjonar som mogleg. Utne foresli½r derfor i½ sleppe universitetstittelen fri og gje alle hi½gskular som i½nskjer det, lov til i½ kalle seg universitet. Argumentasjonen er at det er kvalitet, og ikkje tittel, som er avgjerande.

Framlegget til Utne vil neppe vinne si½rleg gehi½r. For dei allereie eksisterande universiteta er det si½rt at ni½rmast alle og einkvar snart kan smykke seg med ein universitetstittel. Og det er denne utviklinga vi gi½r mot. Professor Steinar Stjerni½ leier eit utval som skal dri½fte framtida til hi½gare utdanning i Noreg. Han tipper at vi vil ha 12 universitet i 2020.

Det sentrale spørsmålet blir imidlertid ikke handle om kva utdanningsinstitusjonane skal kalle seg, men kva som styrkjer høgare utdanning i Noreg.

Dersom det at høgskulane byrjar òg kalle seg universitet fårer til at dei får fleire midlar til forskning, er det positivt. Men mange små universitet gir også mange små fagmiljø spreidd utover heile landet. At høgare utdanning i Noreg vil tene på dette totalt sett, er tvilsamt.

Tidlegare rektor ved Universitetet i Oslo, Kaare Norum, har uttalt at han heller ville ha vore tilsett ved ein god høgskule enn eit dårleg universitet. Men utviklinga vi ser i dag dreier seg om institusjonar som heller vil vere middelmådige universitet enn middelmådige høgskular. Ei anna utvikling får vi berre dersom det gjer meir status òg vere ein god høgskule enn eit middelmådig universitet.

Korleis ein oppfordrar høgskular til òg auke kvaliteten i staden for òg strebe etter universitetstittelen, er eit anna spørsmål. Rangering av utdanningsinstitusjonar er eit fy-ord i Noreg, men kvalitetskriteria til slike rangeringslister er tross alt langt breiare enn regjeringas kriterier for òg bli universitet.

Eit fornuftig eksperiment

Tekst: Bjørn Romestrand

Ill/Foto: None

I dag blir du kanskje skuldaa for å vere pessimistisk om du hevdar at verda er udemokratisk. Freedom House, ein amerikansk organisasjon som undersøker den politiske fridomen i eit globalt perspektiv, hevdar at det var 122 «valbare demokrati» i 2005. Det vil seie at 64 prosent av alle statar er meir eller mindre demokratiske. 46 prosent passerte Freedom House sitt noko strengare krav om «politisk fridom».

Men at dei fleste landa i verda er demokratiske, fører ikkje til at verda – som ei global eining – blir meir demokratisk.

Somme ser på FN som ei slags verdsregjering, men organisasjonen har ikkje same myndigheit på internasjonalt plan som eit lands styresmakter har på nasjonalt plan. FN manglar både legitimiteten til ei valt regjering, og ofte også moglegheita til å handheve politikken sin.

Eit slikt parlament vil vere meir demokratisk enn dagens FN, som lid under at dei fem faste medlemmane av Tryggingrådet har vetorett. Kvintetten tenkjer ofte først på sin eigen tryggleik og sine egne interesser (som Kina openbert gjer i Darfur-spørsmålet). Dette skadar FNs legitimitet, særleg hjå utviklingslanda.

Det demokratiske underskotet i verda er motivasjonen bak tanken om eit verdsparlament (World Parliament). Tanken går kort sagt ut på at alle land skal være representert i parlamentet, og at land med mange innbyggere har fleire representantar enn folkefattige land.

Under årets ISFiT-festival ble det gjort eit eksperiment med eit slikt verdsparlament (sjå side 38). Eksperimentet gjekk ut på at 16 representantar frå ulike verdsdelar stemte over ein internasjonal intervensjon i Darfur. Fleirtalet stemte for ein intervensjon – stikk i strid i ønsket til dei afrikanske representantane.

Grunnleggarane av World Parliament ønskjer etter kvart at forument skal opparbeide så stor legitimitet at det skal bli umogleg for stormaktene og FN å ignorere dei. Men dei bør strekkje seg lenger enn det. Verdsparlamentet må kunne påberope seg å vite betre enn dei regionane som er direkte berørt av ei konflikt; til dømes å vedta ein intervensjon i Darfur, sjølv om Afrika ikkje ønskjer det. Viss ikkje, vil dei berre møte dei same skuldingane som FN møter i dag. Men det demokratiske prinsippet bak konseptet kan føre til at World Parliament vinn den naudsynte legitimiteten.

Ikkje forby niqaben

Tekst: Bjørn Romestrand

Ill/Foto: None

Studieleiar Lars Gule ved Høgskolen i Oslo gjekk for eit par veker sidan ut med ei oppmoding om å forby niqab på universitet og høgskolar. Niqab blir brukt av somme muslimske kvinner og skjuler heile ansiktet bortsett frå augene. Gule meiner at bruk av slikt plagg gjer kommunikasjon mellom student og forelesar vanskeleg.

Kunnskapsminister Øystein Djupedal støtta Gule i Klassekampen ei veke seinare. No stadfester prorektor Astrid Lægreid at NTNU også skal vurdere eit forbud (sjå side 15).

I dette tilfellet bør NTNU gå mot kunnskapsministeren. Gules argument er brukbart, men rettferdiggjør ikkje eit forbud.

For mange seier kleda mykje om kven ein er. Noreg er eit sekulært samfunn. Men for somme er religion og kultur ein viktig del av identiten deira. Dei bør også – som alle andre – få lov til å kle seg som dei ønskjer.

Løysinga på Gules problem er at forelesarar venner seg til at universitet og høgskolar rommar folk frå alle religionar og kultur, og at studentane får behalde niqaben på – om dei vil.

Fleire er ikkje betre

Tekst: Bjørn Romestrand

Ill/Foto: None

I elleve år har Noregs studentar hatt to store nasjonale interesseorganisasjonar: Norsk Studentunion (NSU) og Studentenes Landsforbund (StL). Saman representerer dei 200 000 medlemmar, men gjennomslagskrafta er ikkje imponerende.

Kravet om at studentar skulle tjene opp pensjonspoeng i løpet av studietida vart aldri teke på alvor av regjeringa, og opposisjonen omfavna det berre i eit anfall av politisk opportuniste; den årlege kampanjen for høgare studiestøtte fell for døve øyrer uavhengig av kven som sit i regjeringskontora, og bygging av studentbustadar vil aldri bli like populært som oppretting av barnehageplassar.

Studentpolitikk vil aldri bli eit tema som fengjer det breie laget av folket. Det vil aldri bli diskutert i Holmgang. Dermed er det desto viktigare at studentanes interesseorganisasjonar gjer ein god nok jobb som lobbyistar. Det gjer dei ikkje i dag.

Debatten om NSU og StL burde slå seg saman har pågått i fleire år no. Tilhengjarane meiner at ein organisasjon vil vere meir slagkraftig og stå sterkare overfor lite gåvmilde politikarar. Skeptikarane hevder at ein samanslått organisasjon vil bli stor, byråkratisk og prega av for mange fraksjonar.

Begge partar har eit poeng. Mange medlemmar i ryggen er ofte viktigare for å overtyde politikarar enn gode argument. Samstundes må organisasjonen fungere effektivt for å produsere politiske vedtak raskt nok til at dei kan setje dagsorden. I Noreg er ein imidlertid van med at organisasjonar kranglar innad. Det svekkjer

det indre arbeidet meir enn truverda utad.

Hovudpoenget er imidlertid at dagens modell ikkje er særleg effektiv. Tidlegare har NSU og StL arbeidd mot kvarandre, til dømes i forkant av statsbudsjettet. Når dei to organisasjonane fremjar ulike krav mot regjeringa, verkar ikke studentane sameinte, og det er enkelt for regjeringa å ignorere begge.

Det siste året har organisasjonane blitt flinkare til å samarbeide. Det er positivt, men etter Under Duskens syn er der ikkje gode nok grunnar til å ikkje slå saman organisasjonane. Eit første viktig steg var at NSU stemte ja til ei samanslåing førre helg. Det einaste som gjenstår før ein fusjon, er at StL seier det same 13.-15. april på sitt landsmøte. Under Dusken trur at det kan føre til at studentane taler med ei sterkare stemme dei komande åra.

Kast terningen

Tekst: Bjørn RomestrandPål Vikesland

Ill/Foto: None

Under Dusken skrev i forrige utgave om Adresseavisens oppsiktsvekkende gode anmeldelser av trønderske artister. Det har florert med femmere og seksere på terningen.

Musikkansvarlig Ole Jacob Hoel lovet at Adresseavisen ville ta en diskusjon rundt kriteriene for terningkastene, og gi leserne en gjennomgang som viser hva som ligger bak terningkastene.

Adresseavisens kulturredaktør, Sigrun Berge Engen, forsøkte seg på en gjennomgang lørdag 28. oktober. Et av argumentene for de høye terningkastene er at platene kommer fra musikere som har kommet gjennom nåløyet det er å få publisert musikken sin, og at de dermed i utgangspunktet har nådd et visst nivå.

Og verre skulle det bli: Berge Engen avslutter redegjøringen sin med spørsmålet: «Om en adressa-journalist skulle bli ekstra glad fordi et trøndersk rockeband eller en trøndersk artist lykkes med plata og skriver en engasjert og begeistret anmeldelse er det vel ikke skadelig for verken leser eller artist?»

I stedet for å klargjøre noe som helst, mønstret hun et tafatt forsvar for avisens praksis, som neppe gir leserne en bedre forståelse av hva som ligger bak terningkastene.

Til deres forsvar kan Adresseavisen påpeke at de ikke er den eneste som har latt det gå inflasjon i antall terningøyne i anmeldelsene sine. Det pågår nå en nasjonal debatt om troverdigheten til norske musikk anmeldelser. Geografisk

nærhet til artisten fører ofte til mange øyne på terningen.

Allerede i 1952 innførte daværende journalist Arne Skouen terningkastet i VGs anmeldelser.

Han uttalte i etterpåklokskapens lys at dette var det verste han hadde gjort som journalist. Snart 45 år etter at Skouen erklærte at det var et feilgrep, ruller musikk anmeldere fremdeles terningen i mangel på en mer potent måte å uttrykke sine meninger på.

For selv om en av avisene skulle makte å lage klart definerte retningslinjer for hvordan terningen skal brukes, støter den på et nytt problem. Det blir vanskelig for leserne å forholde seg til terningen som et universalt verktøy, når den benyttes i lokalt, nasjonalt og internasjonalt øyemed.

For leserne - og dermed også artistene – gjør terningkastet mer skade enn gagn.

Adresseavisen sender nå sine anmeldere på internseminar om kunsten å bruke terning. Seminaret kan gjøres kort. Første og siste leksjon er gratis: forkast terningen.

Opphev bussmonopolet

Tekst: Bjørn Romestrand

Ill/Foto: None

I Adresseavisen i førre månad kunne vi lese om Vigdis Fagervik som brukte 76 minutt på å busse frå Vikåsen til Heimdal. Når ho tek bilen, bruker ho eit kvarter på strekninga.

Artikkelen stadfesta noko dei fleste studentar alt veit: Du bør ikkje vere i tidsklemma om du skal bruke bussen vinterstid.

Det er ikkje eit studentvennleg tilbod. Studentar har ikkje spesielt mykje betre tid enn alle andre, og mange av dei er avhengige av bussen. Slik vil det vere så lenge HiST er spreidd i avdelingar over heile byen, og NTNU har ein campus på Dragvoll.

Dei siste fire åra har Trondheim kommune hatt ansvar for busstilbodet. Resultata er ikkje imponerende: Billettsystemet er gammaldags og lite fleksibelt, rutebussane er upålitelege og vognene er overfylte.

Meir midlar frå kommunen kan gi eit betre tilbod og lågare prisar. Men Team Trafikk har ikkje vist seg å vere spesielt dyktige til å omsetje pengetilskot til eit betre busstilbod: Det elektroniske billettsystemet, som først vart testa ut i 2002, er blitt utsett ei rekke gongar; viljen til å prøve ut nye og meir miljøvennlege driftsformer er lita; evna til å tilpasse seg signal frå kommunen er manglande.

Få vil bli sjokkert over at eit monopol fungerer på denne måten. Kommunen har lita moglegheit til å betre busstilbodet, så lenge Team Trafikk stadig set seg på bakbeina.

Etter jul skal fylkeskommunen ta over ansvaret for kollektivtrafikken i Trondheim. Då skal dei dele ut konsesjonen. Dersom den går til Team Trafikk, og fylkeskommunen ikkje kan subsidiere selskapet like mykje som kommunen har gjort, risikerer Trondheim eit enda dårlegare busstilbod enn byen har hatt til no.

Heldigvis vil det bli konkurranse om konsesjonen. Gråkallbanen har søkt. Selskapet har ikkje same røynsle som Team Trafikk med å drive eit kollektivtilbod for heile kommunen. På den andre sida verkar Gråkallbanen meir framtidsretta og idérike, og dermed betre skikka til å stå for busstilbodet i teknologihovudstaden.

Men, som daglig leiar Erlend Solem i Gråkallbanen medgir, det er ikkje noko framsteg at Gråkallbanen blir monopolist i staden for Team Trafikk. Den beste løysinga for Trondheim vil vere om to busselskap må konkurrere om marknaden. Spørsmålet er om marknaden er stor nok, men den vil truleg vekse om tilbodet blir betre.

Heilbom

Tekst: Bjørn Romestrand

Ill/Foto: None

Trondheim har lenge slite med at dei har ei av Nord-Europas mest forureina gater i Elgesetergate. Mengda av svevestøv i lufta har dei siste ti åra vore langt større enn i til dømes Oslo.

Det har konsekvensar. Astmatikarar og allergikarar kan rett og slett ikkje bu i dei mest forureina delane av Trondheim. Til Under Dusken seier førsteamanuensis Rikke Jørgensen ved NTNU at det kan koste ein dyrt på lang sikt å busetje i gater som Elgesetergate. Dette gjeld ikkje berre astmatikarar og allergikarar. Deler av Trondheim er no så forureina at det kan vere helseskadeleg å bu der.

Stoda har likevel vore verre enn ho er i dag. På starten av nittitalet viste undersøkingar at mengda av svevestøv i Trondheim kunne vere opptil ti gangar så høge som grenseverdiane (det vil seie det høgste verdiane innanfor det helseforsvarlege området). Desse funna førte til at det vart gjennomført ein del fornuftige tiltak. Mellom anna innførte kommunen piggdekkavgift. I tillegg kom Europas første elektroniske bomring til Trondheim hausten 2001.

Dei siste par åra har politikarane diverre ikkje vore like kloke. I 2005 vedtok kommunepolitikarane i eit anfall av populistisk idioti å fjerne bomringen frå om med 1. januar 2006 – trass i at ingen klarte å framføre eit brukbart argument for fjerninga.

Den minst alvorlege konsekvensen av fjerninga, er ein trafikkauke på fem prosent – eller om lag 7000 bilar i døgnet – sidan bommen vart nedlagt.

Verre er det at Trondheim kommune mistar 220 millioner kroner i året i midlar som kunne brukast på prosjekt for å betre luftkvaliteten. Eit av dei største problema i Trondheim i dag er at E6 er lagt gjennom sentrum. Dermed dundrar tungtrafikken gjennom tett busette strøk og virvlar opp store mengder svevestøv frå asfalten. Nordre avlastingsveg er eit prosjekt som skal bøte på dette problemet. Med inntekter frå bomringen kunne denne vegen vorte ein realitet tidlegare.

Samferdselsdepartementet har heller lagt skjul på at nedlegginga av bomringen førte til at Trondheim fekk færre statlege midler til å utvikle kollektivtrafikken.

Skodar ein ut av Trondheim og ut av landet, ser ein at vegprising er eit ord som vert stadig meir aktuelt i europeiske land. Biltrafikk er dyrt for samfunnet og fører med seg mange ulemper. Det er openbert at det bør skattleggast.

Ein treng likevel ikkje om å løfte blikket ut av bygryta for å forstå at liv og helse til sentrumsbebuarane i Trondheim – mange av dei studentar – er viktigare enn å oppfylle håplause valløfter.

Framtidsrettet gassvedtak

Tekst:

Ill/Foto: None

Gasskraft har vært den største miljøpolitiske saken i Norge gjennom de siste 15 årene. Gasskampen har veltet regjeringer og mobilisert til sivil ulydighet. Nå er kampen om Mongstad over. Vinnerne er, ironisk nok, Bellona og Statoil.

Det blir et gasskraftverk etter Bellonas metode, der CO₂ blir pumpet ned igjen i grunnen der den kan presse ut mer olje. Statoil har uttalt at hele gasskraftprosjektet vil bli skrinlagt dersom det kommer et krav om rensing fra dag én, og dermed har regjeringen blitt presset opp i et hjørne av oljegiganten. Bellona ser på dette som skittent spill fra Statoil, men mener at det er bedre at det kommer et renseanlegg om noen få år enn ikke i det hele tatt.

Selv om teknologien allerede eksisterer, måtte til og med SV innse at det ikke er fysisk mulig å få på plass et renseanlegg til gasskraftverket innen 2009.

Vedtaket innebærer brudd på Soria Moria-erklæringen, og fire år med relativt høye utslipp. Likevel er dette kort tid i historisk sammenheng, og CO₂-mengden er liten i global sammenheng. Vi er helt enige med professor Truls Gundersen ved Institutt for energi og prosessteknikk i at det viktigste med vedtaket er at man for første gang får utprøvd teknologien med CO₂-innfangning. Det er positivt for forskningen at de nå vil ha et større anlegg å utføre tester på. Det vil opprettes et nasjonalt test-senter på Mongstad som Sintef og NTNU kan dra nytte av. CO₂-fjerningen vil starte allerede i 2010, før fullskala-fjerning er på plass i 2014.

Hvis Norge er de første til å bygge et slikt anlegg i stor skala kan vi bli et utstillingsvindu for verden innenfor denne teknologien. I framtida kan Norge eksportere denne teknologien for bruk i land som er avhengig av mer

forurensende kraft enn gass, for eksempel Kina, som i dag har mange forurensende kullkraftverk. Det får så være at SV har måttet endre sitt valgløfte om «rensing fra dag én», til «rensing fra dag 1460».

Gode idéar, svak lut

Tekst: Bjørn Romestrand

Ill/Foto: None

I fjor starta Trondheim kommune året med eit framlegg om å stogge hyblifiseringa på Kalvskinnet – ein av mange studenttette bydelar i Trondheim. Rådmannen ønska å redusere talet på bustadar som var delt opp i mindre hybeleiningar.

Bebuarforeininga på Møllenberg og Rosenborg tok opp tråden og la fram ønske om å stoppe hyblifiseringa der. Dei meinte at utviklinga førte til segregerte bumiljø som tiltrekte seg studentar og skremte bort alle andre.

2007 starta ikkje ulikt 2006. Men i år er fokuset på studentanes vilkår sterkare. Kommunen ønskjer no å vurdere fleire tiltak som kan bremse hyblifiseringa, som ikkje berre er ei kjelde til segregering av bumiljø, men også til dårlege og brannfarlege studenthyblar.

Ein ny rapport viser at talet på studentar i Trondheim har auka med mellom tretti og førti prosent sidan 1997. Denne auken, kombinert med at Studentsamskipnaden har avgrensa effekt på marknaden (11 prosent av trondheimsstudentane bur i SiT-bustadar), fører til at hyblifisering har blitt eit problem i Trondheim by. Kommunen arbeider no med å greie ut tiltak som kan bøte på dette problemet. Slike tiltak kan til dømes vere aktiv tomtepolitikk (at kommunen aktivt sel tomter til seriøse utleigarar), buopplæring, byhusvertordning, visningsassistanse – og så klart: ei bønn til regjeringa om meir tilskot.

Intensjonen bak desse tiltaka er god. Men spørsmålet er kor verknadsfulle dei vil vere. Regjeringa er van med å bli bedd om pengar, særleg frå Trondheim. Aktiv tomtepolitikk overfor SiT er eit godt tiltak, men det er avgrensa kor mykje samskipnaden kan byggje utan statlege middel. Buopplæring, byhusvertsordning og visningsassistanse kan auke kunnskapen og merksemda til studentane, men ikkje endre maktforholdet i marknaden.

Det er huseigaranes marknad. Så lenge marknaden er slik at det er lønnsamt å leige ut hyblar av dårleg standard, vil huseigarane halde fram med det. Studentane må ta til takke med det som blir tilbode.

Når marknaden ikkje fungerer på ein føremålstenleg måte, er det politkarane si oppgåve å regulere den. Å gjere det ved å byggje studentbustadar for ein million per stykk er ein dyr og ineffektiv måte å gjere det på. Metoden er iallfall for dyr til at regjeringa er villig til å bruke særleg med ressursar på den. Det bør vere ein klar indikasjon for styresmaktene at det er på tide med ei revurdering.

No need to rewind

Denne filmen gidder du ikke se igjen. Jack Black gjør en forglemmelig innsats i et labert komi-drama, mener vår anmelder.

Tekst: Christian Eriksen

Ill/Foto: None

Be kind, rewind er det siste fra suksessregissøren Michel Gondrys hånd. Mannen som tidligere har regissert gode filmer som *Eternal sunshine of the spotless mind* og *The Science of Sleep*, har denne gang levert et slapt komi-drama.

Når sjefen for videobutikken "Be kind, rewind" drar utenbys, overlater han den til Mike (Mos Def) i håp om at Mike skal klare å skjøtte driften alene et par dager. Men den lett skrullede kameraten Jerry (Jack Black) kommer til å slette innholdet på alle VHS-filmene i butikken, etter nærkontakt med en større transformator. For å bildgjøre en av sine faste kunder, klekker Mike og Jerry ut en plan om å spille inn sine egne versjoner av filmene i butikken.

Etter en treg start, kommer filmen virkelig i gang. Black og Def gjør en god innsats under opptakene av *Ghostbusters*, *Rush Hour 2*, og *RoboCop*. Disse klippene er definitivt severdige. Også flere filmer gjøres det nye opptak av, og Gondry skal ha skryt for noen visuelle godbiter i disse remake-sekvensene.

Det hjelper dessverre lite når resten av filmen er umorsom og kjedelig. Opptakssekvensene er for få og for korte til at man rekker å le så tårene spretter, og resten av filmen ender opp som et ikke-morsomt drama med et

underliggende story som verken engasjerer eller rører.

Jack Black og Mos Def er i utgangspunktet gode parhester – Def som lavmælt, streit videosjappeassistent, og Black som den kreative og tullete kompisen.

Ingen av dem gjør prestasjoner verdig oppmerksomhet. Jack Black har tidligere hatt den utakknemlige jobben med å bære en hel film på sine skuldre, og tidvis klart det, men her er han langt unna School of Rock-slag.

For mange kan Be kind, rewind være et nostalgisk gjensyn med VHSen. Men det er ikke nok til å redde denne filmen fra middelmådighet. Introen er for lang, remake-sekvensene for korte og deretter går det unnabakke.

Melankolsk maktdemonstrasjon

Ane Bruns nye plate er en ren fryd, mener vår anmelder.

Tekst: Karoline Salhus
Ill/Foto: None

Forut for The Changing Of The Seasons har Ane Bruns to siste tilskudd til diskografien vært et duettalbum og en live-plate. To utgivelser som hverken kan sies å være særlig nødvendige eller bemerkelsesverdig gode. Det er med andre ord en liten kniv på strupen til den respekterte låtskriveren om hun skal beholde den posisjonen hun fikk med debutalbumet Spendig Time With Morgan fra 2003 og oppfølgeren A Temporary Dive fra 2005.

Fra første tone er platen er ren fryd. Den fantastiske countryinspirerte The Treehouse Song inneholder alt det gode fra Anes kanskje beste låt My Lover Will Go, og legger til et refreng som kunne vært komponert av en hjerteknust Dolly Parton i sine beste låtskriverstunder.

Ane har latt pianoet spille en mer sentral rolle på denne platen, noe Armour er det mest åpenbare eksempelet på. Lavmælt perkusjon krydrer også The Changing Of The Seasons, men det er fortsatt den akustiske gitaren, kompleks koring og velplasserte styrkere som dominerer lydbildet.

Tredjelåten The Puzzle er såpass lite radiovennlig at det er direkte herlig frekt at den er førstesingel. Med stakatto rytmer og et direkte grotesk refreng rent tekstlig viser Ane at hun mener alvor, her tas det ingen lettvinte snarveier. På

låten Gillian, en stemingsfull og sår låt, hedrer hun sin amerikanske kollega Gillian Welch. Med klare referanser i teksten loses man gjennom flere av Welchs låter som ut fra teksten å dømme kom Ane til unnsetning da hun trengte det som mest.

Om jeg skulle fortsatt å presentere låter som utmerker seg, så måtte jeg nevnt samtlige av de resterende. The Changing Of The Seasons er med andre ord en til fingerspissen gjennomført og ekstremt sterk plate. Tilgjengelighet er ikke et stikkord, dette kan virke inn på salgstall og andre listeplasseringer. Men hvilken kunstner bryr seg om det når hun har et av nyere norske musikkas beste utgivelser på samvittigheten.

Sterkt, men ufullstendig om ungdom

Respekt er et viktig og sterkt innlegg i norsk skoledebatt, men i et filmfaglig perspektiv ligger det mye uutnyttet potensial her, mener vår anmelder.

Tekst: Hege Lind

Ill/Foto: n/a

>Respekt - Regi: Johannes Joner - Nordisk Film ASI sin filmdebut leker Johannes Joner med ulike sjangre. Seks av guttene vi møter i Respekt er amatørskuespillere, som har blitt tildelt replikker og som kjente til rammefortellingen på forhånd. De seks andre trodde de hadde sagt ja til å være med i et realitykonsept hvor de skulle stenges inne i et klasserom sammen med en gjeng andre gutter. Mer fikk de ikke vite. Filmen bygger på skuespillet Klassefiende av Nigel Williams, og er spilt inn i løpet av 48 timer. Utgangspunktet er at guttene begynner å undervise hverandre fordi det ikke dukker opp noen lærer. Det er interessant å se hvordan dynamikken i gruppa utvikler seg. Situasjonene som oppstår virker autentiske, og griper publikum på en fin måte. Respekt maler et godt bilde av et klassemiljø med ustyrlig aggresjon og vakker, ungdommelig sårbarhet. Innimellom får vi bli med ut av klasserommet og inn på lærerværelset, hvor det viser seg umulig å skaffe vikar til problemklassen. I bakgrunnen går klipp fra debattprogram om skolepolitikk på radio. Disse scenene fungerer dårlig; replikkvekslingene er unaturlige og oppstyltet. Lydsporet, herunder også musikken, som er ment å forsterke stemningen i filmen, fungerer jevnt over dårlig - ikke minst i disse scenene. At den filmtekniske kvaliteten på Respekt også oppleves som lav, kan nok skyldes det en ung Kosmorama-funksjonær meddelte før filmen ble satt i gang: Tekniske problemer gjorde at den måtte vises på DVD. Fargene er diffuse og bildet uskarpt i mange sentrale scener. Kameraføringen er i tillegg gjort bevisst ustødig med oppsøkende kamera og mange inn- og utfokuseringer for å forsterke følelsen av reality. Grepene oppleves i de fleste tilfellene som overflødige, og har en sterkere sjøsykeeffekt enn noe annet. Joners prosjekt er

spennende og ambisiøst. Ideen og utgangspunktet er for godt til å kaste bort på noe som for anmelderen framstår som et uferdig produkt. Denne filmen både kunne og burde vært mye bedre.

Barneteater for voksne

*Lilleskogen er godt laget
og sterk å se på, mener
vår anmelder.*

Tekst: Marte Borhaug
Ill/Foto: Per Magnus
Nordrum Riseng

Studentersamfundets Interne Teater - Lilleskogen - Knaus, 2. mars

Det er ikke lov å leke i Lilleskogen. Men barna gjør det likevel. Ikke alle, men noen. Og det er ikke lek, men alvor. Og det er nettopp det som gjør at Jesper Halles Lilleskogen blir en sterk teateropplevelse.

Studentersamfundets Interne Teater (SIT) har denne våren valgt å sette opp et vanskelig stykke om en vond virkelighet, sett fra barnas synsvinkel. Hva sier barn om ulovlige hendelser? Forstår de hva som skjer, og hvorfor lyver barn om det de vet? Dette er spørsmål som utforskes i Lilleskogen. Gjennom et svært godt manus med relativt troverdige replikkvekslinger, får publikum et innblikk i en verden der gjenkjennelseeffekten er stor. Den som gråter, er pinglete; den som har vorter, må plages høylytt; og den som har godteri, er konge på haugen. Vi har alle vært barn og løyet om alt fra vennskap til nasking og mobbing. Det er derfor smertefullt å overvære barnetragedien, som beveger seg målrettet og uunngåelig mot avgrunnen.

Det er nemlig ikke lov å leke i Lilleskogen. Men Julie Nilsen gjør det likevel. På den andre siden av gjerdet. «Leker». Så får hun godteri, og armbånd. Og snart skal hun få en kjole. Julie sier hun får det fra en fremmed mann. «Julie Nilsen

lyver», sier de andre barna. Men Julie Nilsen har godteri, og alle barna liker godteri. Og så er alt bra igjen. Eller?

Scenografien i stykket er enkel og god. Store, hvite trekanter på to meter beveges rundt på scenen. Dermed kan scenen effektivt forandres fra bakgårdslek og leggetid ved sengekanten, til skumlere scener i Lilleskogen. Dette rene scenebildet gjør det lettere å fokusere publikums oppmerksomhet på historien i stykket. SIT har også en egen komponist, Gudmund Skjær, som har laget musikk som gir stykket den sykliske og nervepirrende stemningen det trenger for å holde spenningen oppe. Jeg oppfordrer forøvrig elektronikakomponisten til å spille inn plate.

Musikk til side, dette er godt teater. Det er strippet til beinet, og fokuserer på dramaturgi og historie. Da er man avhengig av dyktige skuespillere, og selv om ikke alle på scenen fremfører replikker som «fittefaen» like overbevisende, gir skuespillerne fine rolletolkninger.

Alle barna leker i Lilleskogen, men ikke alle går like langt som Julie Nilsen. Lilleskogen er godt laget og sterk å se på.

Rå skittenrealisme

Opium. Diary of a Madwoman gir et rått, skittenrealistisk og til tider platt bilde av psykiatrien for hundre år siden, mener vår anmelder.

Tekst: Marit Eline Christensen

Ill/Foto: None

Opium. Diary of a Madwoman - regi: János Szász - EuroArts Entertainment

Opium. Diary of a Madwoman er en svart filmopplevelse som setter seg i kroppen. Man sitter tilbake med en følelse av forferdelse, ubehag og kvalme.

Historien utspiller seg på begynnelsen av 1900-tallet, ved et psykiatrisk sykehus for kvinner. Behandlingsmåter vi i dag vil betegne som tortur, blir her brukt med selvfølge.

Dr. Brenner (Ulrich Thomsen), som selv misbruker morfin og opium, blir ansatt ved sykehuset. Han representerer en nytenkende og Freud-inspirert forståelse av hva som er god psykiatrisk behandling. Gjennom større fokus på samtalen, og færre lumske fysiske eksperimenter, kommer han tett på pasienten Gizella (Kirsti Stubø). Legen Brenner er også forfatter, og mens han selv opplever inspirasjonstørke, oppdager han at Gizella produserer mengder av kvalitetstekster.

Regissør Szász legger ingenting mellom når han serverer denne dystre fortellingen. Til tider gjør det nærmest fysisk vondt å se på det som utspiller seg. Trønderske Stubø gjør en skremmende troverdig rolletolkning og blottlegger karakteren Gizella fullstendig foran kamera. Tabuene sinnssykdome og rått seksuelt begjær brettes utover lerettet og gir selv tilskueren en følelse av å bli avkledd.

Rolleprestasjonene er generelt gode, men en del av karakterene framstår som karikert onde. Dette er et eksempel på hvordan filmen utelukkende spiller på den negative delen av følelsesregisteret. Visst handler filmen om et grusomt tema, men den ensidige dystre fortellermåten gjør historien litt platt. Det ville nok også gitt historien mer dybde om man inkluderte mer av karakterenes forhistorie og øvrige kontekst.

Filmteknisk fungerer filmen bra, men man har heller ikke eksperimentert stort. At man har benyttet brun- og gultoner bidrar ytterligere til det skitne preget i filmen.

Nært søskenportrett

Med Søsken forteller Trine Vollan en nær historie om noe universelt, mener vår anmelder.

Tekst: Marit Eline Christensen

Ill/Foto: None

Søsken - Regi: Trine Vollan - Moving Image AS

Trondheimsregissøren Trine Vollan har med Søsken tegnet et portrett av sin far og hans søsken. De vokste opp på en gård ved Jonsvannet i Trondheim i mellomkrigstiden. Dokumentaren framstår som et slags tankespinn der Vollan spør seg om hva det betyr å være søsken.

Filmen har et sterkt personlig preg som understrekes av den utstrakte bruken av Vollans egen fortellerstemme som voice-over. I filmen benyttes én-til-én-intervjuer med søsknene, klipp fra kaffeselskaper der de er samlet, samt super 8-filmklipp fra Vollans egen oppvekst. Denne formen gir oss innblikk i samspillet søsknene imellom, samt tilgang til deres individuelle synspunkt på søskenforholdene og oppveksten.

At hun tar utgangspunkt i sin egen nære familie, og fokuserer på far, tanter, onkler og sitt eget forhold til broren sin, stiller henne i fare for å bli for privat.

Noen vil nok synes at fokuset på Vollan og hennes bror gjør dokumentaren i overkant personlig. Balansen mellom personlig preg og å være innadvendt er hårfin, men det fungerer stort sett. På mange måter kan denne filmformen minne om Margret Olins Kroppen min. Begge filmene forteller personlige fortellinger ved hjelp av klipp fra egen barndom og utstrakt bruk av løse tankerekker på voice-over.

Historien om søsknene som ble født av samme far og mor, men som likevel endte opp med nokså ulike livsbiografier, er på ingen måte unik. Det påstår da heller ikke Vollan. Hun framstiller snarere nettopp dette som noe av det fascinerende ved søskenrelasjonen. Sånn sett er dokumentaren en personlig fortelling om noe universelt.

Filmen framstår noe uprofesjonell teknisk sett. Noe dårlig bildekvalitet, lyssetting og kameraføring forstyrrer helhetsinntrykket. Enkle grep kunne bedret dette betraktelig.

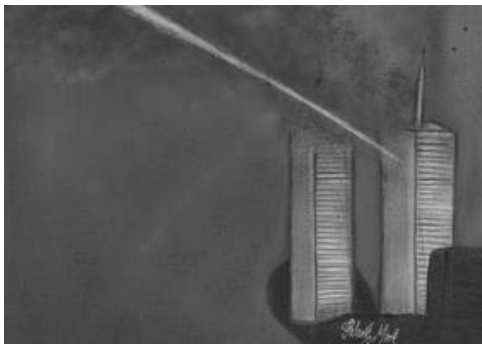
Med Søsken forteller Trine Vollan en nær historie om noe universelt. Filmen balanserer hårfint mellom det personlige og det private.

Raffinert terrorteater

*Vår anmelder mener
forestillingen er verdt å glede
seg til.*

Tekst: Hege Lind

Ill/Foto: None

strong>UNDERVERKET eller Re-Mohammed-ty show - Teatertruppen, 18. - 24. februar.

«Dette er en forestilling som har en utløpsdato. Om ti år blir det en historisk forestilling om noe som har skjedd en gang, ikke sant.» Det sier regissør Eirik Schøyen i radiointervjuet som spilles over høytalerne i salen mens sceneteppet går ned etter UNDERVERKET eller Re-Mohammed-ty show. Teatertruppen, en fri produksjonsgruppe bestående av en rekke NTNU-studenter og gamle aktivister fra Samfundets interne teater, spilte 18. - 24. februar danske Christian Lollikes absurde og dramatiske stykke på teaterhuset Avant garden.

Utgangspunktet for manus er komponist Karlheinz Stockhausens kjente sitat: «Terrorangrepet mot World Trade Center i 2001 er det største og mest ultimative kunstverk noensinne». En stor del av manus diskuterer rett og slett bare dette utsagnet. Forestillingen er en sint kommentar til samfunnet, underholdningsbransjen, mediebildet, publikum og egentlig alle mennesker.

Scenerommet er minimalistisk. Publikum blir geleidet rundt i rommet mens skuespillerene stadig stanser utviklingen i stykket ved å by publikum på mer vin, mens de synser rundt hva som er god dramatikk og hva som best fenger

medias oppmerksomhet.

Manus er både godt, enkelt, gjennomarbeidet og kaotisk. Replikkene er makabre, men effektfulle. Tre skuespillere kjører det meste av showet. De går inn og ut av roller og leker seg tydelig med publikum. Stadig henvender de seg til både hverandre og publikum og finner ut at de har kommet skjevt ut med progresjonen i stykket. Det er som de må spole tilbake og forsøke på nytt for å få stykket til å bli meningsbærende, viktig og politisk korrekt.

To jenter med yndig utseende spankulerer fram og tilbake på scenegulvet og diskuterer hva som er mest oppsiktsvekkende og publikumsvennlig av et terrorangrep, en realityserie på TV og en eviglang sultkatastrofe i Afrika.

Jentene på scenen forteller om den skrekkblanda fryden som fylte dem da de to tårnene falt. Endelig skjedde det liksom noe, sier de. Endelig krig. For krig uten tap er ikke krig og fiendens tap er ikke tap. Stykket er fylt til randen med gode sitater, og de effektive replikkene tenner frydefulle gnister hos publikum.

Stykket er godt, men man kan spørre seg om en håndfull mindre overdramatisert tale, velartikulerte ord, velkoordinerte trinn og mekanisk innøvde håndbevegelser ikke kunne vært med på å gjøre stykket enda litt mer gripende.

Det ville vært befriende om de unge aktørene senket skuldrene og slapp seg mer fri fra de innstuderte grepene. Teatertruppen forholder seg tydelig til tradisjonell avantgarde og skuespillerne snakker og beveger seg akkurat som forventet innenfor denne sjangeren. Jeg tenker: rist litt løs, gutter og jenter! Så blir dette bra. Om nå ikke det overdramatiserte metaspillet var en effekt i stykket, ment som en selvparodierende gest... Ikke godt å si.

Manuset til UNDERVERKET eller Re-Mohammed-ty show er bedre enn skuespillerprestasjonene. Teatertruppen beviser likevel nok en gang at oppsetningene deres er verdt å glede seg til.

Ekspløsiv kommunikasjon

Etter Den andre bredden sitter man igjen litt fascinert, litt glad og litt trist, mener vår anmelder.

Tekst: Marit Eline Christensen

Ill/Foto: n/a

<span style="font-weight: bold" class="Apple-style-span">Den andre bredden - Musikk og koreografi: Luis Della Mea - Teaterhuset Avant Garden, 14. - 17. februarTre mennesker, tre kropper og tre rom. Kontakt og siden isolasjon. Koreograf og musiker Luis Della Mea har skapt en danseforestilling som tilfredsstiller alle sanser. Med mimikk og mesterlig kroppskontroll tar danserne Francisco Leiva, Mari Flønes og Nina Therese Aune publikum med på en reise i mellommenneskelig kommunikasjon. Forestillingen eksperimenterer i et grenseland mellom moderne dans og teater, men dansen er det bærende element. Verbal dialog finnes nesten ikke, så stemningen skapes av bevegelse, mimikk, lys- og kostymeskifter, enkel scenografi, og ikke minst musikk. Sistnevnte framføres av perkusjonist Axel Tidemann, og utgjør et av hovedelementene i forestillingen. Plasseringen av perkusjonisten midt på scenen understreker at musikken er mer enn en kulisse.Dans og bevegelse ledsages tidvis av musikk, tidvis av stillhet. Denne effekten bidrar til å gjøre forestillingen dynamisk, men også intim og nær. I stillheten hører man pusten som går, og vekten av kroppene mot gulvet.Scenografien er enkel, men forandres underveis ved hjelp av ulik lyssetting på de hvite flatene. Hvite lakenliknende scenetepper skiller bakre del av scenen i tre avlukker, og disse synes å utgjøre hver av de tre karakterenes indre rom. Det framgår tydelig at de kan la maska falle når de er innenfor sine egne vegger, mens det kjempes for å holde fasaden utenfor i den åpne delen av rommet.I forholdet til hverandre balanserer de tre karakterene på en sylskarp knivsegg: det kan når som helst gå galt eller bli for nært. Når det gjør dét, rives de ut av nydelige pas de deux-partier, og over i scenekamp eller inn i seg selv.Forestillingen er ingen opplagt fortelling fra a til å, men heller et sansespill av følelser som kan tolkes i mange retninger. Hvilke forhold har de til

hverandre? Er det et trekantdrama som utspiller seg? Er de to kvinnene egentlig én og samme person? **Etter Den andre bredden** sitter man igjen litt fascinert, litt glad og litt trist. Scenekunstnerne greier å formidle noe som ikke er så lett å gripe med ord.

Lekent med Beckett

Vår anmelder mener dette er en god pekepinn på at Beckett kan settes opp på større student-scener og fortsatt spille for fulle hus.

Tekst: Sindre

Leganger

Ill/Foto: Sveinung Sundfør Sivertsen

SIT - Handling Uten Ord 1 og Krapps Siste Spole – Studentersamfundet, 13. februar

Siv Jensen-festivalen ble et fint tilbygg til Samfundets kulturtilbud, og under karakteristikken «en utilslørt hyllest til smalkunstens særtrekk og viktighet» kunne Studentersamfundets Interne Teater og Kunst Under Press tilby utvalgte kortstykker av Samuel Beckett.

Selv om dette skulle være for de smale lag av studentene, var det bred oppslutning på forestillingene. Undertegnede valgte ut Becketts Handling Uten Ord 1 og Krapps Siste Spole, hvor det ble såpass fullt at man bokstavelig talt måtte sitte oppå hverandre, eller stå som sild i tønne – kanskje ikke akkurat de beste forutsetningene for å innta et absurd Beckett-stykke. Heldigvis var det kvarterlange Handling Uten Ord 1 dynamisk og lekent gjennomført, og det var ferdig akkurat da man kjente det for alvor begynte å gjøre vondt i leggmusklene. Publikum ble geleidet over gangen og inn på Storsalens bakscene – som heldigvis er litt større enn Knaus. Krapp, i Mikkel Andreas Halvorsens sikkelse, hadde allerede tatt plass på scenen.

Når et studentteater setter opp Krapps Siste Spole, skaper det øyeblikkelig utfordringer. Krapp er en gammel, ensom mann i sitt siste leveår, og Mikkel Halvorsens gammelmann-karikatur med kroket rygg og stabbende steg var gøy, men fikk ikke helt frem det såre i situasjonen. Heldigvis ble det mer troverdig utover i stykket, da Krapps intrikate dialog med en yngre versjon av seg selv kom igang. Becketts skuespill krever nøyaktighet og timing for å få frem både det komiske og tragiske i dialogen, og det fungerte godt. Kulissene var så minimalistiske og streite som Beckett krever – selv om kontrasten mellom lys og mørke kunne vært utnyttet mer. Også her varte det akkurat så lenge som rommet tillot.

SIT ga gode og gjennomførte oppsetninger av Becketts kortstykker. Med så stor pågang er det klart at dette var en tilgjengelig del av smalkunstfestivalens program. En god pekepinn på at Beckett kan settes opp på større student-scener og fortsatt spille for fulle hus.

Slipp uten fest

Vår anmelder mener konserten er preget av schizofrent materiale som gjør det umulig å danne seg noe inntrykk av hva Valle egentlig står for.

Tekst: Karoline Salhus
Ill/Foto: n/a

Da Marthe Valle albumdebuterte høsten 2005 endte det med Spellemannspris for beste nykommer og en mini-hit i låten «Better Off Without It». Andrealbumet Forever Candid er nå klart og slippes førstkommande mandag. Fredag kveld var det releasefest på Dokkhuset. Valle stiller med fullt band på releasekonserten. Selv bytter hun på å traktere pianoet og å operere som ren vokalist. Konserten åpner i likhet med platen med låten «Talk Too Much», en låt som plasserer seg i et radiovennlig pianopop-landskap, et sound som i ulike nyanser preger store deler av platen. Soulinspirasjonen er også tydelig, og i motsetning til platens platte produksjon fungerer koringen live som et pluss i disse delene av repetoaret. Forut for den Bush-kritiske «Disillusioned Optimist», en låt som er skremmende lik Sarah McLachlans musikalske univers, ber Valle publikum gå av stolene og trekke frem for å løsne på stemen. Dessverre kan ikke dette sies å gjøre noen innvirkning på scenen, hvor både bandet og Valle fremstår stive og isolert fra hverandre, noe som ikke hjelper på et låtmateriale med tydelige begrensninger både hva angår arrangement og musikalsk særpreg. Heldigvis er det bedring å spore når platens beste låt «Only Eighteen» fyller Dokkhuset med en lavmælt men samtidig kraftfull sound som kan minne om Gemma Hayes' kritikerroste debut Night on my side. Påfølgende «Still Beautiful» bærer preg av tilsvarende kvaliteter, og er i følge Valles introduksjon

hennes egen favorittlåt på den nye platen. På «Into The Light» forsvinner dessverre de gode opplevelsene til fordel for gamle synder. Soulpop krever både bedre låtmateriale og en annen type vokal enn den Valle har å fare med. Det blir nok engang spinkelt og uinteressant. Det nye materialet består også av flere country- og bluegrassinspirete låter som strekker seg fra såre ballader til låvedans. Desverre blir det påfallende at de gangene en god låt er i emning, er det fordi den minner om noe en har hørt før som beklagelig nok ikke tangeres hva gjelder kvalitet. Problemenes kjerne blir tydelig demonstrert med «Box Of Sorrow» som i disse dager roterer på radio. Et flott vers skaper forventninger som refrenget ikke lever opp til. Gjestegitaristen som hopper opp fra salen blir selve symbolet på innlevelsen og spillegledden som så langt har manglet. Låten fungerer bra live og er konsertens høydepunkt, mye takket være den sjarmerende herremannens inntreden. Resten av konserten bærer dessverre preg av et schizofrent materiale som gjør det umulig å danne seg noe inntrykk av hva Valle egentlig står for. Samtidig er soundet nok engang utdatert og materialet for tamt. Publikum våkner først til liv igjen på ekstranummeret der Whiskeytowns «Sit And Listen To The Rain» covres med den talentfulle hjelperen tilbake med gitar og mikrofon. At en coverlåt med scenehjelp blir stående som det mest minneverdige sier sitt om en konserten som i likhet med platen fremstår som noe man i høflig terminologi i beste fall kan kalle «musikk som henvender seg til et voksent publikum».

Bestialitetens historie

Tekst: Knut Steinfeld

Ill/Foto: None

De 7 dødssyndene - Storsalen - 23. oktober

I 1966 ga Jens Bjørneboe ut boken *Frihetens øyeblikk*. Dette er den første boken i triologien *Bestialitetens historie*. Med disse bøkene ønsket Bjørneboe å sette menneskets ondskap i system. Den samme målsetting har Kristopher Schau og hans to våpendragere Øystein Karlsen og Morten Ståle Nilsen. «De 7 dødssyndene» som skal vises på TV2 i vinter fikk sitt første møte med publikum i Storsalen. Geleidet av Schau og Karlsen fikk vi se halve første episode, noen morsomheter og scener som blir for sterke for TV.

Nå gleder jeg meg som en unge til sendestart. Programmets konsept er enkelt og likeså nyskapende. I løpet vinteren skal vi en gang for alle få svar på om helvete eksisterer. Ved å begå de syv dødssyndene mener Schau han bør havne der om dette er tilfelle. I hvert program reiser de til et syndig sted og begå synden etter beste evne. Dette innebærer blant annet latskap i Danmark, misunnelse i Sverige, forfengeligheit i USA og utukt i Thailand.

Vi får se fråtsing som bare Elvis kan. Schaus døgn som Elvis er hysterisk. Mannen som har alt vi andre kan ønske oss, har kranglet seg til å leve ut sin store drøm. En frokost med ritalin, valium og paracet sammen med toast dynka i margarin, peanøttsmør og bacon definerer fint fråtsing.

Utukt i Thailand har allerede skapt avisoppslag. Sekvensen vi fikk se herfra inneholdt dverger, menn, kvinner og en hund. Heldigvis ramler ikke Schau og co. i Jackass-fella. Stuntene pakkes inn i referanser til Bibelen, og smarte kommentarspor. Slik blir det en helhet og ikke bare enkeltstående vittigheter.

At programmet blir vinterens snakkis er en påstand jeg tviler på at jeg kommer til å gå tilbake på. Det lukter førstesideoppslag i tabloidene, mange vil gå hardt ut mot programmet og flere vil elske det. De 7. dødssyndene er ekkelt, vondt, politisk ukorrekt, intelligent og genialt.

b>Menneskets ondskap blir elegant satt i system i «De 7 dødssyndene». Årets beste TV-program har enda ikke kommet!

Stemningsfylt avslutning av UKA

UKA ble elegant avsluttet da Travis inntok scenen og selv med tekniske problem og tidvis overdreven entusiasme ble det en stemningsfull og vakker konsert.

Tekst: Helene Engeness Mørk

Ill/Foto: n/a

UKA-07 Konsert Da Travis inntok scenen på lørdagskvelden var det allerede god stemning i Dødens Dal. Oppvarmingsbandet "The South" fra Trondheim ledet godt an, og spilte i en sjanger som minnet en god del om bandet som entret scenen etter dem. Alt startet med "Selfish Jean", og bandet gav mer energi enn forventet. Riktignok forsvant vokalen litt i refrenget, og ja, det burde kanskje vært litt mer fokus på selve vokalen enn overengasjement, men de fikk publikum med seg, og festen var i gang. Sterk vokal De spilte med grei variasjon mellom rolige og fengende låter, og hvilken styrke vokalen har vises allerede når de drar i gang kveldens tredje sang; "Writing to reach you". Travis er best på de rolige sangene der vokalen kommer tydelig frem, noe denne var et godt eksempel på. Vakkert. Neste opptur kommer når vokalistene snakker om en sang han skrev da han fikk vite han skulle bli far, og publikum er virkelig med. Denne innledningen ender i sangen "My Eyes", en god og myk sang som fikk et rørt publikum til å synge med. Videre fortsetter det helt greit, men når de skal synge en av de desidert best mottatte sangene, "Driftwood", starter det med tekniske problem. Vokalistene beklager, og hindrer den pinlige stillheten som lett kunne oppstått ved å presentere lydteknikeren og få i gang kveldens største jubel så langt. Etter en kort pause fylt av hyllest fra salen drar de i gang en av kveldens beste sanger, med vakker lyd og elegant spill. Energisk engasjement Så er det tid for "Good feeling", og her presenteres en svensk pianist før de begynner, han har nemlig en solo midt i sangen. Vokalistene ber alle om å peke på han og rope med, noe de fleste gjør. En litt rørt pianist leverer derfor et godt spill, og låten sitter godt. Men denne suksessen toppes av neste låt, "Closer", som bydde på full allsang og god stemning på de forreste radene. Etter alle

oppturene gikk de inn for sangen "All I Want to do is Rock", hvor stemmen forsvant helt inn i resten av musikken, og det mildt sagt var mer energi enn musikalitet. Midt inne i sangen klatret en av gitaristene opp på lydanlegget, noe som så mer komisk ut enn tøft, men jo da, publikum jublet likevel. Som avslutning spilte de sin egen versjon av Britney Spears låten "Baby one more time", som fikk enorm respons, og hørtes mye bedre ut enn originalen. Og den største allsangen kom til slutt på "Flowers in the window", og "Why does it always rain on me", to sikre vinnere.

Full snøfest

Storsalen ble fylt til randen da Fri Flyt og UKA arrangerte visning av årets utvalgte ski- og snowboardfilmer.

Tekst:

Ill/Foto: None

UKA-07

– Det er mange flere folk her i år enn i fjor, observerte Even Brobakk.

Brobakk og de tre andre snøentusiastene Eivind Thomassen, Guttorm Hjelle og Jonas Pausar hadde alle tatt turen til Samfundet for å bivåne visningen av tre nye ski- og brettfilmer.

De var godt fornøyd med Fri Flyts filmprogram.

– Veldig kul sammensetning av filmer, sa Hjelle.

Kveldens premierer var Field Productions "Magic Moves", Absinthe Films "Optimistic?" og Matchstick Productions "Seven Sunny Days".

Kameratene var også fornøyd med at visningen var flyttet fra Rosendal til Samfundet.

– Det er andre året arrangementet er på Samfundet, og det fungerer veldig bra, mente Thomassen.

[< Forrige](#) | [Indeks](#) | [Neste >](#)

Untermensch

Raga Rockers har spilt både avskjedskonserter og avskjedsturneer flere ganger tidligere. Nå er det kanskje på tide å gi seg for godt.

Tekst: Morten Fiskvik

Ill/Foto: Hans Erik Haugen Olsen

[< Forrige](#) | [Indeks](#) | [Neste >](#)

Vaklende vinsmaking

UKAs kurs i vinsmaking i Klubben er et godt og populært initiativ, men ble gjennomført på et noe vaklende vis.

Tekst: Morten Fiskvik

Ill/Foto: Hans Erik Haugen Olsen

Gentlemen av gull

Heine Totland og Gisle Børge Styve, Storsalen 16. oktober klokka 2200.

Tekst: Ingrid Kristine AspliEva-Therese Grøttum

Ill/Foto: None

Ett døgn etter at stripperne har gått hjem, og på samme tid som at fulle Timbuktufans pisser i hagene til Dødens dals snart dauhørte naboer, tar nordens beste kamelimitator plass på scenen i Storsalen.

– Kan eg få syngja ei audmjuk vise om meg sjølv til kvinnene her i huset? spør Gisle Børge Styve.

Endelig en gentleman.

– Hey girls, gather around - det betyr samle dokker ikring meg, sier Styve.

Publikum er forelska i kjærlighetssorgens handyman. På første rad drar småbarnsmødrene opp mobilkameraene.

– Tusen takk for at dere har valgt oss, sier Styve.

Og det skulle ikke publikum angre på. Vi fikk alt vi ville ha, og alt vi ikke hadde tenkt på at vi kunne få. Det er nemlig duoens misjon å få publikum med på sanger de ikke visste de kunne. Og vi er med fra første stund.

Latteren sitter løst når Heine Totland bestemt mener at Styve ser ut som en kamel. Styve tvinges til å avsløre at han faktisk er nordens beste kamelimitator, og han viser seg å ikke være så verst til å imitere trøndersk elg heller - eller Barry White. Småbarnsmødrene sukker henført - og det samme gjør vi.

Til mer latter utfordrer Totland trønderrocken med den mindre kjente sjangeren bømlosoul. Den vestlandske versjonen av «If you don't know me by now» viser igjen at duoen har langt mer å fare med enn humor, men publikum får ikke mye tid til å fordøye verken Styves fantastiske pianospill eller Totlands stemmeprakt før de to hiver seg ut i en improvisert, tysk musikal.

En del musikalsk stjerneopptreden, en del selvironi, en del improvisasjon. Ballett, opera og marsj kuliminerer i at Styve kommanderer Totland opp på den høye C.

– Det veit du at eg ikkje klara, sier han.

– Det kan gå!

– Det seie du alltid...

Totland prøver for hundreogfemtiende gang. Det gikk ikke denne gangen heller, men det er ikke mulig å skuffe publikum nå. Tiden er kommet for Purple Rain - plata, ikke sangen.

– Vi har ambisjoner om å lære oss hele plata, men vi har ikke kommet så langt. Flaks for dere, ler Totland, før de fyrer i gang med tre på rad:

Darlin' Nikki, When doves cry og I would die for you - ingen av dem står tilbake for originalen.

Så kommer nummeret mange i salen har ventet på. Radarparet har allerede gjort sin versjon av Queens «Bohemian Rhapsody» kjent gjennom fredagskveldens Beat for Beat. Nummeret framføres på upåklagelig vis, og publikum savner verken kor eller gitarist når Totland kaster seg ut i en forrykende luftgitar solo.

Totland og Styve får for alvor vist hva de er gode for med The Hollies' «He Ain't Heavy». Publikum både jubler og fryser på ryggen - og Totland er tydelig rørt når han ber hele publikum om å bli med ned på hotellet.

Publikum krevde ekstranummer og fikk en herlig versjon av «Let the Good Times Roll», samt en bursdagssang for Totland og en uforglemmelig plystreversjon av The Muppets Shows «Mahnamana».

Konserten avsluttes med velfortjent stående applaus og trampeklapp. Hele Storsalen er sjarmert i senk - ikke bare småbarnsmødrene. Bak meg sier en voksen mann lavt «én sang til, én sang til».

Ja - gi oss én sang til.

Store ambisjoner med varierende resultat

Solistkonsert UKA-07, Frimurerlosjen 22. oktober

Tekst: Anders Båtstrand

Ill/Foto: Kari Sørnes

Solistkonserten er en tradisjon under UKA, hvor Studentersamfundets symfoniorkester spiller sammen med nasjonale storheter innen klassisk musikk. For to år siden var solisten Elise Båtnes, og i 2003 spilte de med Håvard Gimse. I år var det duket for Rachmaninoffs andre klaverkonsert, med Jørgen Larsen ved flygelet.

Larsen er førsteamanuensis på NTNU, og nasjonalt anerkjent som en fremragende pedagog og pianist med et stort repertoar, og hyppig konsertvirksomhet.

Spesielt er det at da Larsen spilte Rachmaninoffs andre klaverkonsert første gang var også det med Studentersamfundet Symfoniorkester. Dette skjedde i 1979, med Bjarne Fiskum som dirigent.

Denne gangen var Gavin David Lee dirigent, og på programmet sto først overtyren til *Candide* av Leonard Bernstein og Bedřich Smetanas *Moldau*. *Fanfare for the Common Man* av Aaron Copland var tatt av programmet.

Bernsteins overtyre var en flott åpning. Her strålte det spilleglede, og lydbildet vekket assosiasjoner til filmmusikken fra *Star Wars* som orkesteret har gjort stor suksess med tidligere.

Mens slagverk og messingblås viste seg frem i overtyren, fikk strykerne boltre seg i *Moldau* og den enkle melodien fylte rommet med velklang.

Etter pausen var flygelet på plass, og Larsens mørke og urolige f-mollakkorder i åpningen av konserten fylte salen med spenning. Spenningen ble imidlertid borte da orkesteret satte inn, og det hele ble veldig statisk.

Klaverkonserten var ikke teknisk problematisk for musikerne, men krevde mer bevisste fraseringer og en større fleksibilitet i pulsen og temperamentet enn det vi var vitne til denne kvelden.

Dette smittet også over på pianisten, som noen ganger ble litt stiv og direkte i sin tolkning. Selv om det var mange flotte og storslagne øyeblikk, savnet jeg uroligheten og spenningen som hadde preget åpningen.

Orkesteret hadde på sin side også flotte partier, og særlig i den friske tredjesatsen. Men helheten ble rett og slett ødelagt av at for mange linjer ble brutt, og av at for mange fraser ikke fikk den nennsomme behandlingen de trenger for å fungere musikalsk. Spørsmålet om repertoarvalg er uunngåelig: Kanskje var Rachmaninoff for ambisiøst?

En forrykende avslutning på tredjesatsen bidro til å heve inntrykket, og etter flere innkallinger satte Larsen seg til flygelet for et ekstranummer. Det er her den magiske konsertopplevelsen begynte for min del. Først kommer et stykke av Frédéric Chopin, hvor Larsen trollbandt oss med nattlige stemninger, og en sterkt polyfon stemmeføring. De sammenvevde melodiene ga en arkitektonisk kompleksitet til stykket som forsterket opplevelsen.

Etter nok en stor applaus kom *Sommerfuglav* Edvard Grieg, med en uovertruffen teknisk briljans og malerisk evne: Jeg ble sittende og ønske at det var mer.

En variert konsert som tross flotte høydepunkt ble preget av et ambisiøst repertoarvalg. Høydepunktene ble Smetanas *Moldau* og de to ekstranummerene.

Intrikat støy

Tekst: Bjørn Romestrand

Ill/Foto: Heine Jensvold

Monolithic, Knaus, Studentersamfundet 23. oktober

90-talet var kanskje tiåret for udefinerte musikksgjangerar. Ein av dei er jazzmetal, som er eit omgrep mange tyr til når musikken består av eit ekstremt uttrykk og ein kompleks rytmeseksjon.

Medan jazz er ein sjanger som automatisk smaker av kredibilitet, gjer kanskje ikkje metal det. For det første støyter metal-sjangeren frå seg mange som misliker det ekstreme uttrykket som vert teke i bruk. For det andre har band i denne sjangeren hatt ein tendens til å prioritere teknisk handverk og utføring framfor musikalske innovasjonar.

Ein kynikar vil kanskje påstå at det er her jazz og metal finn ei felles forståing: Dersom ein sameiner uforståeleg (kompleks) musikk med eit ekstremt uttrykk, og utfører den med tilnærma teknisk perfeksjon, så har ein eit produkt som ingen kan kritisere utan at dei framstår som ignorante og usofistikerte.

Spørsmålet er om Monolithic er eit slikt prosjekt. Men duoen har ikkje vedkjent seg ein sjanger, sjølv om den vage jazzmetal-båsen er nærliggande. Og bandet er meir kjenneteikna av speglede og rein energi, enn eit blasert kred-prosjekt. Monolithic består av personar som uansett hadde hatt nok å gjere. Gitarist Stian Westerhus er involvert heile fire andre prosjekt, blant anna Bladed og Puma. Kenneth Kapstad slår også trommer for Animal Alpha og Motorpsycho.

Begge imponerer. Kvar for seg er dei framifrå. Gitarimprovisasjonen til Westerhus held heile tida høg klasse og høyrer aldri uinspirert og kalkulert ut, uansett kor lange jammene blir (og dei blir lange), medan Kapstads held heile tida intensiteten og interessa oppe med sin komplekse og uthaldane rytmer.

Saman er dei fantastisk, og produserer ein heseblesande og spennande konsert. Til slutt kan publikum gå slitne, men nógde frå lokalet.

i>Konserten på Knaus var ei kontinuerleg utblåsing av intens energi, intrikat støy og komplekse rytmer. Den var vel verdt besøket, dersom du var opplagt nok så seint på kvelden.

Uten grenser i Storsalen

Nederlandsk eurodance var en innertier blant nittitallsfestende studenter.

Tekst: Stian Mathisen

Ill/Foto: None

UKA-07

strong>2 Unlimited, Storsalen, 19. oktober.

Belysningen i Storsalen er dempet, men det er på ingen måte mørkt i lokalet. Hundrevis av lypspinner holdes høyt hevet blant deltagerne på Samfundets nittitallsfest. Det stappfulle lokalet koker idet nederlandske Anita Doth fra 2 Unlimited går på scenen.

Syngedamen har med seg to dansere på scenen, og hun leverer låt etter låt som ikke skiller seg nevneverdig fra hverandre. Det virker ikke som om noen i Sorsalen savner den mannlige delen av bandet, Ray Slijngaard, denne kvelden.

I salen finner vi 2 Unlimited-fan Cato. Han påstår han har viet livet sitt til den nederlandske eurodance-konstellasjonen, og er overbegeistret over det han får oppleve.

– Jeg er i heaven, gjentar han om og om igjen.

Hitsene kommer på rekke og rad. Idet publikumsfavoritten No Limit framføres dynkes publikummerne på de fremste radene av øl fra halvfulle glass som fyker veggimellom. Alle er derimot ikke like entusiastiske for eurodancen som framføres.

– Vi måtte kaste ut noen som sovna, ellers har det gått bra her, sier en av vaktene vi snakker med. Han kan fortelle at de har vært seks vakter på jobb i kveld, i tillegg til gravvaktene. Det er de som står foran scenen og sørger for at

det går rolig for seg der trengselen er som verst.

Etter at de siste tonene har runget utover Storsalen er Cato i fyr og flamme. Selv om han har viet livet sitt til 2 Unlimited har han aldri sett dem live før.

– Jeg har så lyst til å treffe henne og bare si ÅÅÅHHHHH! forteller han.

Kompisen Stein sier nøkternt at han synes konserten var som forventet. Cato ber om unnskyldning for at kameraten ikke er like stor fan som han selv. De to er klare til å forlate Storsalen, men først kommer Cato med sin endelige dom over konserten:

– To seksere!

Stumme av skrekk

Den skumle Dr. Caligari og hans kompanjong Cesare

Tekst:

Ill/Foto: n/a

UKA-07**Stumfilmkonsert, søndag 07. okt. kl. 22:00, Knaus**Stumfilmen "Dr. Caligaris kabinett" er riktignok lydløs, men 87 år etter premieren er den fortsatt egnet til å skremme publikum. Søndag kveld ble filmen vist på Knaus, akkompagnert av jazzgruppa SmallSound. En nokså smal begivenhet til tross, lokalet var fylt til randen da filmen ble rullet i gang. Dermed hadde omtrent 100 personer løst billett.SmallSound er en gruppe fra Musikkonservatoriet ved NTNU. De hadde sin debut som stumfilmakkompagnatører denne kvelden, men likevel var planen klar.- Vi ville skape skrekk og gru. Målet var å lage en underliggende creepy stemning gjennom hele filmen, forklarte gitarist Martin Høgberg etter arrangementet.Det var jazzgruppa selv som valgte film. I forkant av oppdraget hadde ikke bandmedlemmene hørt om "Dr. Caligari". Før konserten på søndag hadde de sett filmen minst ti ganger.- Folk er jo vant til større kinoeffekter, og det klarer ikke vi å skape her. Men vi håper å ha gjort et inntrykk, konkluderte bandet."Dr. Caligaris kabinett" blir gjerne omtalt som tidenes første skrekkfilm og er dessuten en av de mest innflytelsesrike tyske ekspresjonistfilmene. Det er den riv ruskende gale Dr. Caligari som utgjør filmens hovedkarakter. Med seg på laget har han trofaste Cesare, en skummel mann med en lei tendens til å ta livet av folk når han går i søvne. Drap, kidnapping og jakt er stikkordene - før det hele ender på galehus. Fortellingen skal visstnok ha rot i virkeligheten. Manusforfatter Hans Janowitz fikk ideen til filmen da han oppdaget en snodig mann som lusket rundt på et karneval i Tyskland. Dagen etter ble en kvinne funnet drept på stedet. Janowitz gikk i kvinnens begravelse og fikk øye på den samme luskende mannen her. Om den snodige, snikende mannen var morderen vites ikke, men Janowitz synes historien passet godt til kinolerretet.